

Kríza zasiahla úvery bank aj p

Počet no
Objem prídele
sa v tomto rok
prepadol. Hoci
prepadol. Hoci
prepadol. Hoci

LESY SR
Banská Bystrica

3 Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV š. p. LESY SR BANSKÁ BYSTRICA, marec 2009

nemôžu klesnúť pod výšku fixe
nej mesačnej sadzby. Najčastejš
šími dôvodmi zníženia pred
davkov za plyn sú zateplenie či

veľmi rychn
kov dokážeme
okamžite zrealizovať
na strednom Slove
nsku. V call centre Stredosloven
skej energetiky nám oznámili,
že môžeme zmeniť preddavky aj
ihneď priamo telefonicky a hoci
kedy počas roka. Podobne je to

Cez telefon
viac. Dodávateľ energií však
svorne upozorňujú: So zmenou
preddavkov opatrne. V opač
nom prípade by klient mohol na
konci odpočtového obdobia čeliť
vysokým nedoplatkom.
Daniela Krajanová

Prírodné
Úver
2341
1472
70
v tom nízkej výsky nízkej me
sačnej sadzby, a teda nie v me
sačných preddavkoch".
S ponukou šetrenia sa chys
tá svojich klientov v najbliž
ších dňoch osloví Stredoslo
venská energetika. „Pôjde o
viac ako 30-tisíc odberateľov s
najvyšším potenciálom úspor

gie veľké a malé
tane DPH)

Mesačná platba	Cena za 1 kWh pri VT	Cena za 1 kWh pri NT
2,1726	0,1959	
3,5156	0,2326	
8,2556	0,1342	
10,2109	0,1734	
8,4927	0,2058	0,077
9,8357	0,2722	0,1027
1,7811	0,155947	
1,7811	0,19962	
4,391	0,130694	
4,391	0,174367	
8,319	0,130203	

Kríza začína siahať na faktúry

Účty za elektrinu sú ešte
neprijemnejšie, keď človek
stratí prácu. Prvé faktúry,
ktoré ľudia pre krízu
nestihajú splácať, sú však
už na svete.

BRATISLAVA. Zhoršenie pla
tobnej disciplíny je očakáva
ným dôsledkom hospodárskej
krízy. Už teraz niektorí dodáva
telia energie hlásia narastajúce
problémy so splácaním nedo
platkov z ročných zúčtovaní.
„Stredoslovenská energetika
registruje

Čo robí nestíha

- Obráťte sa i
na vášho do
• Odpojiť vás
• Nemusíte pr
• Žiadosti o zm
• odklad, prípa
• kalendár sa d
• e-mail či telef

Bojíte sa kr

Vplyvom oslabenia mien okolitých š

Necelého pol roka od
septembrového pádu akcií
na Wall Street je Slovensko
plne zasiahnuté krízou.

o zhoršovaní platobnej discipl
ny odberateľov. „V októbri s tý
mito problémami zápasilo len
25 %, resp. 23 % podnikov,“ pr
pomenuj Kičina.

Zníženie počtu zamestna
cov v snahe pri
žan

Krízu si odnesú

Rozpočty zdravotných poisťovní padajú,

Nedostatok peňazí
pre zdravotné poisťovne
že viesť až
niu nemocníc.

padnom rušení nemocníc hovo
ria skôr diplomaticky, i keď ho
nevyklúčujú. Na krízu však re
gujú, niektoré už viackrát
začiatku roka menili svoje ro
počty.

Výrazný výpadok príjmo
očakáva ministerstvo financi
aj HPI. V odhadoch konkrét
nych čísel sa rozchádzajú. Mi
nisterstvo podľa februárove
prognózy hovorí o sume 87 a
miliónov eur. Pesimistick
odhad HPI hovorí o roz
s až 345 miliónov eur.

sa najväčšej súk
ne Dôvera Zuz
okokuje, že
mocnice“
Zdroje
poší

Americké akcie včera zaznamenali historick

Počet investorov, ktorí
si myslia, že akciové trhy
už dosiahli svoje dno,
po včerajšku zrejme klesol.
Americký index Dow Jones
sa dostal pod hranicu 7000
bodov, kde nebol 12 rokov.

Akciové
indexy ešte
nenašli svoje dno,
pokles môže byť
enormný.

Ivan Hudec,
Investiční Colosseum

Téma mesiaca: KRÍZA

BRATISLAVA. Akciové trhy
ciových trhoch včera výrazne
strácali. Americký akciový in
dex Dow Jones včera po začatí
obchodovania na amerických
trhoch po prvý raz od októbra
1997 klesol pod hranicu 7000 bo
dov. Tak hlboko nespadol ani v
roku 2001 po útoku na americké
dvojčky, ani v roku 2002, keď sa
preválil škandál technologickéj
spoločnosti Enron.
„Pokles akciových trhov za
čína reflektovať paniku na trhu.
Akciové indexy ešte nenašli svo
ie dno, pokles môže byť nazvá

48,9 miliárd eur. Po zah
stratových stvili. Po zah
americká firma dosiahla stratu
vyšie 100 miliárd dolárov (viac 79
miliárd eur). Za normálnych
okolností by už zrejme zbran
krotovala, zachránila ju však
americká vláda. Ten, kto vlast
nil akcie AIG, stratil včera na
každej z nich 22,95 dolára (vyšie
18 eur).

na si cez krízu spomenula na firmy

Premiér ponúka firmám na
Slovensku pomoc, ak
vzdávajú

financii pre rozpočet a dávajú opatr

Ekonomika

Slovenskú ekonomiku čaká

PKNÁ

DVERE

Ekonomika ide do mi

(medziročná zmena HDP - %
a index dôvery k ekonomike)
súčasne ekonomicky
prijem

Lesník,

časopis zamestnancov štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, Banská Bystrica

redakčná rada

Ing. Ján Mičovský, CSc.,
Ing. Jozef Marko,
Mgr. Anita Fáková,
Ing. Rudolf Bruchánik, PhD.

predsedkyňa redakčnej rady

Ing. Mgr. Edita Tomeková

výkonný redaktor

Mgr. Peter Gogola,
www.lesy.sk,
e-mail: peter.gogola@lesy.sk

rada stálych prispievateľov

Ing. Július Burkovský, Jiří Junek,
Ing. Radoslav Lorko,
Ing. Igor Vizslai,
Ing. Boris Pekarovič,
Dáša Pavlovičová,
Ing. Jaroslav Kobza,
Ing. Jozef Sokol, Jozef Šabo,
Ing. Ľuboš Tuľak,
Ing. Ladislav Dochán,
Roman Podolinský, Ing. Ján Bulla,
Ing. Marek Tabernaus,
Ing. Peter Patay, Ing. Ján Vavrek,
Dušan Dávid, Rudolf Halák,
Martin Matys

grafická úprava

Mária Gálová, Miloš Sedláček
Národné lesnícke centrum,
T. G. Masaryka 22, 960 92 Zvolen

náklad: 2800 výtlačkov

foto obálka

Koláž: *Mária Gálová*

adresa redakcie

Námestie SNP č.8,
975 66 Banská Bystrica,
Tel.: 048/434 42 78,
Fax: 048/434 41 91

registrácia

ISSN 1337-9380

20

35

Obsah

2 **Obsah**

3 **Editorial**

Levické poľovnícke dni

Perspektíva a podpora chovu
Norika Muránskeho typu
na Slovensku

Téma mesiaca: **Kríza**

4 **Na slovíčko...**

...s prof. Ing. Júliusom Novotným, CSc.,
generálnym riaditeľom Sekcie lesníckej,
MP SR

Anketa

8 **Kritika je rozum zadarmo**

O kríze sme sa porozprávali s ministrom
pôdohospodárstva Stanislavom Bečíkom.

Regionálna porada manažérov
lesného hospodárstva

10 **Ochránari ocenili drevorubačov!**

Veľké „M“

Filozofia, ktorá dokáže meniť les i ľudí

12 **Sviatok žien**

Na alma mater nemožno
zabudnúť...

13 **Keď je najhoršie, rob najviac!**

Vedúci ekonomiky OZ Prešov
Ing. Vladimír LEPKA

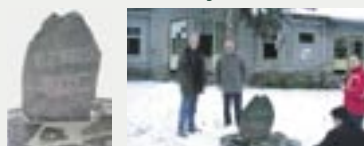
14 **Základ budúcich zdravých lesov**

História lesného semenárstva
na Slovensku a Semenolesu

16 **„Smiem prosiť pán horár...“**

17 **Čo skrýva vnútro kormoránov?**

Pól mrazu označený!

18 **Tri Grácie**

„Nie včera, nie zajtra, iba dnes sa dajú
robiť správne veci...“

20 **Myslia už na budúcnosť**

22 **Príležitosť pre obce,
farmárov, lesníkov
a správcov vodných
tokov**

O novom programe pre tisíce
nezamestnaných, zveladenie
vodných zdrojov a zníženie
rizika povodní

24 **Vieme dosť o bezpečnosti
pri práci?**

25 **Poznatky z aplikácie hnojív
pri krytokorennom sadbovom
materiáli**

26 **Po novom znižujú náklady.
Staré problémy ale ostávajú.**

Na experiment bez lesných správ
na OZ Krupina a OZ Bardejov

28 **Šport spojil Európu**

29 **Drevo ako symbol domova**

O milovníkovi dreva a domácom majstrovi
Milanovi FLEGEROVI

Céder

30 **Kráša lesníckych uniforem
v šumperskom muzeu**

Lesy predsa nie sú fabrikou
na drevo

31 **Šanca**

Nepokoj v duši

Prečo mám rád les

32 **Uveríte**

Krížovka

33 **Odznaky CIC**

Plnený poľovnícky rezeň

34 **Pre deti**

35 **Kalendár podujatí**

Fotohádanka

Fotohádanka

Životné jubileá

36 **V. ročník Novotských
furmanských dní**

Britský premiér Winston Churchill, ktorý stál v čele vlády v čase druhej svetovej vojny, sľuboval svojim spoluobčanom v inauguračnom prejave „krv, pot a slzy“. sotva niekto zatlieskal tak pesimistickej vízií budúcnosti britského impéria. Avšak v čase, keď nemecká Luftwaffe* denno-denne strpčovala život miliónom obyvateľov anglických miest kobercovými náletmi a nemecké ponorky potápali konvoje, privádzajúce do Británie zásuny vojenský materiál a potraviny, Churchill už myslel na budúcnosť. Vo chvíľach, keď mnohí podliehali depresii a strachu z porážky, Churchill nariadil generálnemu štábu, aby začal pripravovať plán vylodenia v Európe. Pýtate sa, prečo táto exkurzia do histórie? Chcel som len napísať, že slávni vojvodcovia, veľkí štátnici a špičkoví manažéri vždy boli a sú vizionári. Dnes, keď globálna ekonomická kríza začína tvrdo doliehať na nás všetkých, očakávame, že topmanažéri poznajú spôsob, ako krízu zvládnuť. Ale to je málo. Treba premýšľať nad tým, aký bude vývoj lesného hospodárstva po prekonaní krízy. Poučiť sa z vývoja a rozpoznať jeho príčiny. Ak majú lesy poskytovať všetky, produkčné i mimoprodukčné funkcie nasledujúcim generáciám, je najvyšší čas, aby kompetentní pochopili a presadili ocenenie mimoprodukčných funkcií lesov a ich finančné kompenzácie. V tejto situácii nesmieme mlčať a čakať, čo prinesie budúcnosť. Musíme dôsledne a zanovito presvedčať kompetentných, že štát je spoluzodpovedný za kvalitu životného prostredia. A to je bezosporu významne ovplyvňované lesmi. Preto štát musí držať ochrannú ruku nad lesmi. Súkromný vlastník lesa, ten má cieľ jasný: profit. Ale štát, ten má v záujme všetkých občanov garantovať trvale udržateľné obhospodarovanie lesov, bez ohľadu na ekonomickú situáciu a turbulencie na trhu s drevom. Teda nie profit, ale garancia zdravých lesov, dostatku čistého vzduchu, kvalitnej vody a všetkých ďalších mimoprodukčných funkcií lesov. Mária Terézia to pred štvrt tisícročím pochopila. Jej „Porádek hor

aneb lesov zachování“ bol programovým dokumentom, hodným osvieteneckej panovníčky. Pochopia situáciu aj súčasné politické špičky?

*nemecké vojenské letectvo

S optimistickým pozdravom „Lesu zdar!“

P. S.: A nezľaknite sa čierno - bielej grafiky v Teme mesiaca. Chceli sme i takýmto spôsobom naznačiť, že sme pripravení šetriť. Dokážeme urobiť pestrý časopis aj bez farieb. :)

26.3.- 4.4.2009 do Domu kultúry Družba v Leviciach na

LEVICKÉ POĽOVNÍCKE DNI

pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky

MINISTERSTVO
PŔDOHOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky, LESY SR, š. p., Banská Bystrica,
Národné lesnícke centrum, lesnícka fakulta – Technická univerzita vo Zvolene

Vás pozývajú na medzinárodnú konferenciu
**PERSPEKTÍVA A PODPORA CHOVU
NORIKA MURÁNSKEHO TYPU NA
SLOVENSKU**

27. MARCA 2009

AULA TECHNICKEJ UNIVERZITY VO ZVOLENE,
T. G. MASARYKA 24, 960 53 ZVOLEN

Na slovíčko...

Kríza

Aké konkrétne

...s prof. Ing. Júliusom Novotným, CSc., generálnym riaditeľom Sekcie lesníckej, MP SR

Peter GOGOLA

funkcií lesa, ktorý všetkým vlastníkom a obhospodarovateľom zagarantuje vyrovnané hospodárenie. Okrem toho je pre štátne lesy problémom aj odvod dane z nehnuteľnosti do rozpočtov obcí a miest. Súčasná právna úprava dáva samosprávam neprimeraný priestor pre navyšovanie. I keď chápem, že je to jeden z mála spôsobov, ako naplniť obecný rozpočet.

Existuje reálny nápočet sumy, ktorou by štát mal komenzovať verejnoprospešné funkcie lesov?

Áno, domnievam sa, že by to mala byť suma minimálne 500 Sk/ha (16,6 €), čo zhruba za 2 milióny hektárov lesov na Slovensku činí miliardu korún (33 193 920 €).

Domnievate sa, že v súčasnej situácii sa nájde takáto suma v štátnej pokladnici?

Dobrá otázka, ale položená nesprávne respondentovi. Odpoveď zrejme pozná minister financií.

V čom vnímate potenciálne najväčšiu hrozbu súčasnej krízy pre lesy na Slovensku?

Myslím, že najväčšie riziko spočíva v tom, že ak sa zameriame len na zachovanie zamestnanosti, udržanie organizačnej štruktúry a prežívanie doterajšieho modelu riadenia, unikne nám to podstatné: kvalitné obhospodarovanie lesov. Každý manažér v čase krízy pozná magické heslo „cost cutting“ (angl. znížovanie nákladov, pozn. PG). Iste, môžeme pozastaviť investície, môžeme ušetriť, ak pozastavíme úmyselné ťažby alebo výchovné zásahy do 50 rokov. Ale škrt v pestovnej činnosti a v oblasti ochrany porastov sa nám môžu vypomstiť. Nesmieme zabúdať, čo je našou prvoradou úlohou, čo od nás spoločnosť, bez ohľadu na krízu, očakáva. Teda trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa a verejnoprospešné funkcie pre spoločnosť.

Ďakujem vám za rozhovor. ■

Doc. RNDr. Ing. Jozef Mindáš, PhD., generálny riaditeľ š.p. LESY SR

Pokles priemerných cien dreva za rok 2008 o 13,5 percenta, ktorý

pokračuje aj v tomto roku, klesajúci a stagnujúci dopyt po väčšine sortimentov, ako aj dramatický dopad krízy na trhu s drevom na priebežné hospodárske výsledky š.p. LESY SR spôsobili, že vedenie podniku sa rozhodlo v záujme zabezpečenia ekonomickej stability a stavu zamestnanosti od 1.3.2009 do 30.6.2009 upraviť pracovný čas zamestnancov z 37,5 hodín na 30 hodín týždenne. Kríza velí šetriť. Denne sa presviedčame o tom, ako veľké nadnárodné spoločnosti, ale aj malé firmy začínajú realizovať úsporné opatrenia. Všetky rozhodnutia manažmentov a majiteľov firiem smerujú k prekľutiu zložitého obdobia - k jeho prežitiu. Jeho prvé dopady sme v lesníckom a drevárskom sektore začali pociťovať v dôsledku hypotekárnej krízy v Spojených štátoch už pred rokom. Nielen tu na Slovensku, ale aj v okolitých krajinách, v celej Európe. Padajúce ceny dreva a stagnujúci dopyt po drevnej hmote charakterizuje trh v Česku, Rakúsku, Nemecku, Poľsku, Maďarsku a iných krajinách. Nedávno už aj tak zložitú situáciu na európskom trhu skomplikovala veľká vetrová kalamita vo Francúzsku.

Vedenie š.p. LESY SR si plne uvedomuje zodpovednosť za zachovanie ekonomickej likvidity podniku a za zachovanie zamestnanosti v čase, kedy čoraz viac firiem znižuje stavy svojich zamestnancov. Nechceme kráčať touto cestou aj preto, že les potrebuje lesníkov, ktorí zabezpečujú svojou prácou v prvom rade jeho mimoprodukčné, celospoločensky životne dôležité funkcie - pôdoochrannú, vodoochrannú, retenčnú, protilavínovú, rekreačnú a ďalšie. Zabezpečujú tieto funkcie systematickým a odborným pestovaním a ochranou lesa. Preto sme sa vo vedení š.p. LESY SR rozhodli pristúpiť ku skráteniu pracovného času. Veríme, že spolu s ďalšími opatreniami, zameranými na hľadanie nových odbytových možností, na ťažbu a manipuláciu

Témou číslo jedna v médiách sa v posledných mesiacoch stala ekonomická kríza. Lesnícky sektor ju ale pociťuje už dávnejšie. Ako ju vnímate vy, človek, ktorý vďaka svojomu vzdelaniu, skúsenostiam i súčasnej pozícii má určitý nadhľad?

Súčasná ekonomická kríza má niekoľko príčin. Jej dopady na lesné hospodárstvo by bolo možné eliminovať, ale tomu by muselo predchádzať nanovo zadefinované podmienky pre vlastníkov a obhospodarovateľov lesa, pretože súčasný stav je takpovediac neakceptovateľný. Lesníctvo má 95 percent príjmov z dreva a to je v kríze zničujúci model biznisu. Pritom lesníctvo poskytuje spoločnosti oveľa viac služieb a tovarov, žiaľ zatiaľ bezplatne.

Pozrime sa na vec lepšie: Štát očakáva od vlastníka a obhospodarovateľa (zámerne to dávam dohromady, lebo tento princíp by mal platiť pre štátne i neštátne subjekty), že poskytne všetky mimoprodukčné funkcie lesov k dispozícii verejnosti (voda, vzduch, rekreácia a podobne). Teda že o. i. umožní im vstupovať na lesné pozemky, zbierať lesné plody, okrem toho bude obhospodarovateľ dosiaľ nedelimitované drobné vodné toky a zároveň platiť obciam dane z nehnuteľnosti, zabezpečiť všetky ďalšie funkcie - a je ich nemálo. Ten istý štát ale nepokladá za potrebné akýmkoľvek spôsobom tieto požiadavky kompenzovať (ak neberieme do úvahy náhradu ujmy za obmedzenie hospodárenia v územiach s 5. stupňom ochrany, ale to je o niečom inom). Podľa môjho názoru bude potrebné uplatniť taký model financovania mimoprodukčných

opatrenia navrhujete pre riešenie krízy v štátnom podniku LESY SR?

tých sortimentov v ťažbovej činnosti, o ktoré má trh záujem, na zefektívnenie všetkých našich činností a využitie všetkých rezerv v znižovaní výrobných a režijných nákladov, dokážeme zvládnuť krízový stav a pripraviť tak podnik na ďalší rozvoj.

Pri úprave pracovného času pre viac ako 4 100 zamestnancov podniku na generálnom riaditeľstve, ústrediach odštepných závodov a na lesných správach po celom Slovensku je rešpektovateľný princíp solidarity zamestnancov tých odštepných závodov, ktoré nepocitujú výpadky v obchode s drevom tak výrazne, s kolegami na ostatných závodoch, kde nemôžu realizovať predaj niektorých sortimentov, pretože na ich regionálnom i globálnom trhu nie je o ne jednoducho záujem (predovšetkým o listnatú guľatinu). Jednotlivé odštep-
né závody zároveň pripravujú model využitia časti pracovníkov lesníckej prevádzky (lesníkov, technikov a správcov) v prácach pri zakladaní (zalesňovanie holín), obnove (uhadzovanie haluziny a zvyškov po ťažbe) a výchove lesa (prečistky a prerezávky mladých lesných porastov) tak, aby na jednej strane ušetrili náklady na tieto činnosti, zabezpečované doteraz dodávateľsky z externého prostredia a na strane druhej dali lesu aj v zložitej situácii to, čo si les od človeka vyžaduje a čo mu patrí – odbornú starostlivosť v súlade so zákonom o lesoch a príslušnou legislatívou.

Ing. ZDENKO CITTERBERG,
pestovateľ
OZ Beňuš

Je veľmi ťažké nájsť to správne a konkrétne opatrenie na riešenie krízy, ktoré by platilo pre

Lesy SR, š.p. ako celok. Ja si myslím, že prvoradé je, aby zodpovední pracovníci za predaj drevných hmot, na všetkých úrovniach podniku vyvinuli maximálne úsilie a našli odberateľov na odbyt drevných hmoty ale samozrejme takých čo nám za to aj zaplatia. Chod nášho podniku je závislý od tržieb za drevnú hmotu a nemám na mysli len guľatinu ale napríklad aj biomasu, toto je z môjho pohľadu to najdôležitejšie, čo nášmu podniku pomôže.

Z pohľadu mojej funkcie pestovateľa OZ Beňuš je to jasné - výška úloh v PČ začína ťažbovým procesom, to znamená, že je potrebné voliť taký spôsob ťažby, ktorý nebude navyšovať pestovateľské úlohy, ale práve naopak znižovať. To znamená, ťažbu vykonávať podrostovým spôsobom – ako sú doruby, presvetľovacie ruby a samozrejme spôsoby prírody blízke, ktoré neprodujú po ťažbovú holinu bez prirodzeného zmladenia. Čím odkryjeme menej holín na umelú obnovu, tým menej potrebujeme finančných prostriedkov na realizáciu prác v PČ až do doby zabezpečenia MLP.

Samozrejme to nejde tam, kde sme neustále postihovaný kalamitami, tam je potrebné, a to sú moje osobné skúsenosti počas odstraňovania následkov po smršťovej kalamite z roku 2004, v maximálnej miere využívať na obnovu holín prirodzené zmladenie. A tam, kde sa nenachádza, dať mu šancu a uplatňovať odklady z doby zalesnenia formou výnimiek zo zákonnej povinnosti - keď dáme šancu prírode, tak tá nám to vráti a zmladenie sa vo väčšine prípadov na holine objaví. A v dnešnej finančnej kríze je to obzvlášť dôležité a potrebné, šetriť o peniaze nás všetkých.

Na úvod som písal o predajcoch dreva, no a na záver by som si dovolil konštatovať, že je potrebné počas tohto obdobia, aby každý z nás mal potrebu realizovať ostávajúce úlohy s myšlienkou na maximálne šetrenie finančných prostriedkov a to dennodenne pri každom výkone a pri každej úlohe. Je to vlastne na nás všetkých, je to v nás ľuďoch. Ak takto učiníme, tak v tejto kríze vydržíme.

Ing. DUŠAN MIKUŠ,
vedúci LS Duchonka,
OZ Prievidza

Konkrétne opatrenia? Na to tu je málo priestoru, ale uviedol som ich v pripomienkach ku „Stratégií rozvoja Lesov SR š.p.“ Takže dnes radšej všeobecne. Decentralizácia riadenia, ktorú citiť v uznesení krízového štábu, je dobrý a nutný prvok. Nové vetvy zadali správnym smerom aj zo strany „výrobárov na podniku“.

Sme v ťažkej situácii, do ktorej sme sa dostali aj množstvom vlastných chýb. Chýb v riadení a kompetenciách podniku, závodov i lesných správ. Výrazne nám však „pomohlo“ vonkajšie prostredie – vplyv politiky, legislatívy a hlavne KRÍZA. Tá sa viac či menej dotkla každého jednotlivca aj firiem. Rozdiel je len v tom, v akom stave sa ten ktorý subjekt nachádza. To, že nás sa dotýka, výrazne o niečo svedčí. Vonkajšie prostredie ovplyvníme minimálne. Našou výhodou je to, že naše chyby, ak budeme chcieť, majú rýchle riešenia. Stačí zmeniť niektoré zlé – pre nás ekonomicky nevýhodné **smernice a mopyky**. Nemôžeme sa však dobre rozhodnúť, kým si nerozoberieme minulosť. Akou cestou sme už šli a kam sme sa dostali. Bez poznania chýb z minulosti nemôžeme nájsť správnu cestu k budúcemu cieľu. Strednodobé a najmä dlhodobé ciele by mali byť zadefinované v „**Stratégií podniku**“. **Máme vôbec nejakú obchodnú či výrobnú stratégiu a ciele, ktoré chceme dosiahnuť?** Je potrebné stanoviť konkrétne údaje pre jednotlivé oblasti, ktoré dosiahneme v jednotlivých rokoch. Musíme mať spočítané čo to prinesie. Niečo všeobecne nachádzam v etickom kódexe. Efektívnym spôsobom riadenia dosahovať primeraný zisk. Musíme hľadať odpovede na otázky. Ako sa k zisku dostanem, keď mi tržby za drevo klesajú? Mám iba možnosť škrtat náklady, alebo logistika či optimalizácia výroby a dodávok je nedocenený poklad. Čo treba urobiť na rôznych úrovniach - GR, OZ, LS? Ako vyriešim teóriu obmedzení, ak chcem, aby podnik zarábala čo najviac peňazí? Ako urýchlím tok tovarov – dreva, minimalizáciu zásob a zníženie prevádzkových nákladov? Mnoho článkov bolo uverejnených v Lesníku či Lesokruhoch. Napísali ich ľudia preto, aby papier skončil v peci? Napísali to preto, aby sme sa zamysleli a konali na všetkých úrovniach riadenia.

Náš podnik je ako veľká loď stojaca a priviazaná na môle. Občas sa pohne na more a vráti sa späť alebo do neďalekého prístavu. My však musíme vyplávať na more s konkrétnym cieľom a chuťou popasovať sa s neláhkou plavbou. Mnoho iných lodí a lodiek už začalo plavbu. Náročné podmienky neprežijú všetky lode a ani všetci námorníci. Naša loď musí vyplávať! Plavba to bude riskantná - more je rozbúrené. Túto loď zakladateľ postavil, aby plávala na mori. Potopená môže byť loď i my aj v prístave.

Ing. FRANTIŠEK FROLÍŠ

referent správy LPF
a reprivatizácie,
OZ Košice

Krízu v lesnom hospodárstve v súčasnosti odvodzujeme od globálnej ekonomickej krízy, ktorá sa výrazne prejavila v obchode s drevom. Zastavenie obchodu s našou hlavnou tržbosnou surovinou sa prejavilo nedostatkom disponibilných finančných prostriedkov pre chod podniku.

Je potrebné si však priznať, že kríza lesného hospodárstva trvá už dlhšie obdobie, len sme si to akosi neuvedomili. Možno začala tým, keď už ústava republiky prestala lesy definovať, ako národné bohatstvo. V novovzniknutom štátnom podniku nastal celý rad reorganizácií, snahy o privatizáciu ŠL, nástup krízového manažmentu, minimalizácia činnosti lesníckych stavovských organizácií (Lesnícka komora, Združenie zamestnávateľov pracovníkov v LH), útoky tzv. „ochranárov“ dehonestujúcich prácu lesníkov, dopady vplyvu rozsiahlych vetrových a následne kôrovcových kalamít a nakoniec prepád obchodu s drevom so všetkými ekonomickými dôsledkami. Činnosť podniku bola teda týmito skutočnosťami priamo ovplyvnená a stála nemálo síl, času a prostriedkov, ktoré mohli byť účelnejšie využité v prospech lesa.

Zmierniť dopady súčasnej krízy v našom podniku je možné v prvom rade odhalovaním vnútorných rezerv, za účasti všetkých zamestnancov, bez ohľadu na ich postavenie v organizačnej štruktúre. Krédom všetkých musí byť šetrenie a celkové minimalizovanie nákladov formou úsporných opatrení. Pred každým nákupom, resp. úhradou, by sme si mali položiť otázku: „A máme na to?“

Nepriaznivý dopad krízy na chod podniku je možné z časti eliminovať i opatreniami, ktoré majú dlhodobější charakter a vyžadujú spoluprácu a podporu i externého prostredia (mimo podniku) napr. MP SR, prípadne ďalších orgánov.

Vedenie GR spolu s OZ prijalo na riešenie krízovej situácie v podniku celý rad opatrení v záujme šetrenia finančných prostriedkov, či už v pestebnej činnosti a ochrane lesa, obmedzením rozsahu prác a neefektívnych činností na minimum. Potrebne je ich však celoplošne dodržať.

V ťažbe dreva v rámci znižovania nákladov, by bolo účelné v kalamitných porastoch umožniť vo väčšom rozsahu predaj dreva na pni. Obmedziť na najnutnejšiu možnú mieru nákup investícií a údržby vykonávať len v havarijných prípadoch.

V záujme zvýšenia tržieb z predaja, dočasne presunúť, ak je o to záujem, kompetencie na odpredaj dreva pre uspokojenie regionálnych potrieb u vybraných sortimentov dreva, na nižšie organizačné zložky OZ a LS i za predpokladu zníženia predajnej ceny. Krízová situácia vyžaduje i neštandardné riešenia. V opodstatnených prípadoch umožniť výrobu sortimentov i na OM (nie len na ES) v záujme zníže-

nia odvoznej vzdialenosti k odberateľom a teda i s tým súvisiacimi nákladmi. Zvýšiť podiel odvozu dreva samotnými odberateľmi. Prehodnotiť celý obchod s drevnou surovinou z dlhodobého hľadiska (veď kríza ešte nebola a pohľadávky po lehote splatnosti za drevnú hmotu boli). Analyzovať jednotlivých odberateľov z hľadiska solventnosti a dôveryhodnosti a to bez ohľadu na to, či sa jedná o TOP resp. regionálnych zákazníkov.

Pre chod podniku sú rozhodujúce však okamžité tržby za predanú drevnú hmotu, preto je potrebné zintenzívniť rokovania s odberateľmi a hľadať ďalšie možnosti umiestnenia drevnej hmoty na trhu. Medzi TOP odberateľov, by do budúcnosti mali patriť i firmy, ktoré vytvorili priestor pre obchod v krízovom období. Zvýšenú pozornosť by podnik mal venovať do budúcnosti aj príprave vysoko špecializovaných manažérov pre obchod s drevom, ktorý by pôsobil nielen na GR, ale i na OZ, v záujme dosiahnutia požadovanej kultúry predaja dreva.

Z dlhodobého hľadiska neobmedziť sa len na vnútroštátny trh.

V neštátnych a neodovzdaných lesoch vykonávať len tržbosné činnosti. Zisk musí presahovať náklady i s prihliadnutím na práce vykonávané v ďalšom období. Je potrebné si uvedomiť, že potreby lesa môžu byť niekedy i nekonečné, ale možnosti hospodárov sú vždy limitované.

Podrobne vyhodnotiť uzavreté zmluvy na prenájom lesných pozemkov od neštátnych vlastníkov. V prípade neefektívnosti, tieto vypovedať i za cenu zníženia obhospodarovanej výmery jednotlivých článkov riadenia. Minimalizovanie režijných nákladov nerealizovať len znižovaním počtu pracovníkov (stráca sa tým zastupiteľnosť), ale i znižovaním počtu organizačných jednotiek (väčšia úspora). To môže nakoniec iniciovať i reorganizáciu súčasnej organizačnej štruktúry podniku. Z hľadiska úspornosti podrobiť analýze efektívnosť projektu Lesoturistika.

Je pravdou, že všetky tieto opatrenia majú obmedzujúci charakter.

V súvislosti s diverzifikáciou lesníckej výroby, iniciovať podporu štátu na inštaláciu vykurovacích systémov pre domácnosti na báze spotreby drevoštiepky a peliet, v záujme zníženia dopadov energetickej krízy na obyvateľstvo, pri zabezpečení výhodnosti výroby týchto komodít aj pre LH. Taktiež zvýhodniť záujemcov o výstavbu stávie na báze drevnej suroviny.

Od zakladateľa požadovať za obhospodarovanie neštátnych a neodovzdaných lesov príslušnú náhradu. V spolupráci so zakladateľom prijať opatrenia na zrýchlenie odpredaja hnuťelného a nehnuteľného majetku štátu, z dôvodu obmedzených možností klientov disponovať väčšími finančnými čiastkami dlhšiu dobu. Taktiež zrýchliť schvaľovací proces získavania finančných prostriedkov z Eurofondov zo

strany schvaľovacích orgánov. V spolupráci s bankami iniciovať možnosť získať lacnejšie preklenovacie úvery. Pokúsiť sa o možnosť intervenčného nákupu dreva z úrovne štátu, ako jedného zo spôsobov zásahu štátu do trhu, pri nadbytku výroby určitej komodity, napr. ihličnatej drevnej hmoty.

Iniciovať zmeny v zákone o daniach z nehnuteľností, aby obecné úrady svojvoľne a neuvážene nezvyšovali dane za lesné pozemky v snahe dosiahnuť, čo najväčší efekt pre obec. Dane predsa musia byť motivačné a nie likvidačné. V ojedinelých prípadoch sú ustanovené vo vydaných všeobecných záväzných nariadeniach rozdielne výšky sadzby daní za lesné pozemky pre jednotlivých vlastníkov lesov v obci.

Navrhované vyššie vymenované opatrenia sú len časťou z množstva prijatých opatrení na riešenie krízovej situácie v podniku. Len osobná zainteresovanosť a potrebná miera motivácie všetkých zamestnancov podniku sú zárukou, aby tieto boli splnené v požadovanom rozsahu, čase a kvalite.

Ing. MÁRIA GÉCIOVÁ
vedúca
ekonomiky
OZ Košice

Riešiť otázku krízovej situácie v čase, keď je problém celospoločenský a celosvetový, nie je vôbec jednoduché. Musíme

si však otvorene priznať, že za tento stav sme do určitej miery zodpovední svojimi rozhodnutiami z minulosti aj sami. To sa teraz odráža v zložitej ekonomickej a finančnej situácii a v nie príliš optimistických výhladoch existencie tejto firmy.

Aj keď sa v poslednej dobe urobilo niekoľko rozumných krokov na úsporu nákladov a finančných prostriedkov, obávam sa, že to nebude dostatočné, pokiaľ sa nezmení situácia v obchode s drevom.

Určité východisko z tejto zložitej situácie vidím v týchto opatreniach:

- žiadať štát o spoluúčasť na financovaní verejnoprospešných činností podniku – pestovná činnosť, NNL
- s pomocou štátu otvoriť také portfólio v obchode s drevom, ktoré by zabezpečilo odbyť našej základnej komodity
- pomoc ministerstva hospodárstva pri odpredaji nepotrebného majetku
- vysledovať ekonomiku prenajatých lesov a zaujať zásadné stanovisko
- urobiť podrobnú analýzu jednotlivých činností podniku na základe podkladov informačného systému a zrušiť, resp. pozastaviť stratové činnosti
- vykonať organizačnú zmenu smerom vytvorenia veľkých závodov a silných lesných správ, zosilňiť riadiaci aparát podniku a zamerať sa na úsporu režijných nákladov.

opatrenia navrhujete pre riešenie krízy v štátnom podniku LESY SR?

Ing. JOZEF HABARA,
vedúci LS Nitra,
OZ Palárikovo

Nájsť recept na riešenie tejto otázky nie je jednoduché. Podľa môjho názoru by mal začať každý sám od seba hľadať rezervy v sebe samom a na mieste, kde pôsobí. Kreativne pristupovať k práci a snažiť sa ušetriť kde sa len dá, ale nie na úkor budúcnosti.

Pozerať sa okolo seba, počúvať okolie (v zmysle dodať na trh tovar, službu o ktorú je záujem). Hľadať riešenia ako čo najlepšie zrealizovať na trhu nami ponúkané komodity, aj na úkor rizika z neúspechu a zvýšených starostí.

V tejto ťažkej dobe by sme sa mali stať „obchodníkmi“ všetci, aby sme predávali naše výrobky a služby bez ohľadu na to či sa jedná o drevo, výrobky z neho, sadenice, prenájmy chát a pod. Mali by sme „nás“ ponúkať (prezentovať) všade a všetci a nehrať sa len na svojom piesočku (nemám to v pracovnej náplni tak sa ma to netýka). Realizovať aukcie dreva.

Vstúpiť do jednaní s MP SR, lebo ak na jednej strane nás náš zriaďovateľ tlačí do dodržania HV, na druhej strane sú tu štátne objednávky, ktoré musíme splniť, no pritom už teraz vieme že na nich „prerábame“, aby nám ten rozdiel bol kompenzovaný.

Taktiež vstúpiť do jednaní na jednotlivých úrovniach s dodávateľmi prác a snažiť sa znížiť ceny za dodané práce (služby) ako sa len dá, ale aby mohli prežiť aj dodávateľia prác.

Ing. JOZEF HERUD,
referent
ochrany lesa OZ
Námestovo

Nikto z kolegov, ani ja sme si nevedeli ešte v decembri predstaviť, že v roku 10. výročia vzniku

š.p. LESY SR bude potrebné navrhovať takéto opatrenia. V prvom rade si musíme uvedomiť všetci, že skončil čas na zbytočné miňanie peňazí a nastal čas na šetrenie každého centu. Každý z nás môže, ale aj musí zo solidarity k tomu prispieť. Čím? Prehodnotením dodávateľsko-odberateľskej zmluvy nielen po právnej stránke, ale aj jej výhodnosti, neprevzatím a nezaplatením nekvalitnej práce, správnym zariadením sortimentov, nasadením lacnejšej technológie, šetrením energií, využitím obsadenosti služobných áut, temperovaním kancelárií počas pracovného voľna

a pod. V prípade, že nás kolega upozorní, alebo navrhne úspornejšie riešenie, poďakujeme sa mu a napravíme prípadnú chybu. Keď sa to počas krízy naučíme a zo zotrvačnosti budeme v tom pokračovať ďalších 10 rokov, naša odpoveď bude o to jednoduchšia – my sme na krízu pripravení. Chce to zrieknuť sa pohodlnosti, nevšímavosti a osobných výhod, výhod pre naše súkromné firmy, ktoré sme práve ošetrili, prípadne výhod pre našich kamarátov. Takto sa snažme skrátiť dobu krízového riešenia rodinných rozpočtov našich kolegov. Zároveň je potrebné hľadať možnosti a priestor na financovanie prác z fondov EÚ, iné tržbové aktivity a prehodnotenie obchodnej politiky s drevnou surovinou. To znamená zvýšiť produktivitu každého zamestnanca.

Ing. Alena KAŠÁKOVÁ,
vedúca LS
Považská
Bystrica, OZ
Pov. Bystrica

Pri hospodárskej činnosti človeka dochádza i ku hospodárskej kríze, ktorú bohužiaľ nedokáže ovplyvniť len on sám. Toto obdobie prežívame teraz spolu i my. Myslím, že na jej zvládnutie treba v prvom rade rozvážny prístup bez paniky, a za také považujem i rozhodnutia, ktoré boli zatiaľ prijaté v našej firme.

Rozhodnutie o zastavení výroby na ES by však malo byť flexibilnejšie. ES, ktoré dokážu vyrobiť a zodbyť drevo, by nemali byť obmedzené skráteným pracovným časom, pretože každé €, ktoré v tomto období dokážeme zarobiť potrebujeme. O tomto by mali rozhodovať jednotliví riaditelia OZ, ktorí poznajú špecifiká jednotlivých LS a ES na svojom OZ.

Taktiež voľné ľudské zdroje (THZ z LS), s ktorými sa uvažuje v pestebnej činnosti sa nachádzajú aj na ústredí OZ a GR a v omnoho väčšom počte (úspora by bola väčšia).

Zvládnutie krízy je aj o osobnej zodpovednosti každého z nás.

Ing. Anton KONDELA, vedúci LS Paráč, OZ Námestovo

Lesnícke Slovensko je rozmanité a preto nebude možné stanoviť rovnaký postup na elimináciu dopadov hospodárskej krízy, vždy bude treba vychádzať z regionálnych podmienok. Jeden spoločný menovateľ však existuje. Sme lesníci a na určitý čas nám bolo zverené jedno z najväčších prírodných bohatstiev Slovenska, žijeme z lesa a sme tu pre les.

Preto našou spoločnou úlohou je v prvom rade vykonať také opatrenia, aby nebola ohrozená jeho základná existencia. Je zbytočné zakladať les, ak nebudú vykonané ďalšie opatrenia na jeho ochranu. Konkrétny príklad: nevykonaním ochrany už založených lesných kultúr v tomto roku ušetríme 150 €/ha, ak vplyvom tohto opatrenia uhynie len 20 % sadeníc, na budúci rok bude potrebné vynaložiť 270 €/ha len na doplnenie. Ako odborný lesný hospodár nesiem priamu zodpovednosť za stav lesa, a preto so svojimi spolupracovníkmi na lesnej správe sa budeme v prvom rade snažiť zabezpečiť práce, nevykonaním ktorých by došlo k väčším škodám, ako by bola krátkodobá jednorazová úspora nákladov. Naša konkrétna situácia v obhospodarovaní lesa vychádza z krutej reality novodobého odumierania smrečín, riešenie ktorej z pohľadu dlhodobého sme predstavili v minulom čísle časopisu. V tomto krízovom roku bude pre nás podstatné realizovať predaj drevnej hmoty tak, aby sa zabezpečili základné podmienky existencie lesa, aby sme do jarného obdobia išli s čo najnižšími zásobami a v ďalšom období zabezpečiť asanáciu chrobačiarovej kalamity buď jej predajom, alebo asanáciou pri pni. Veľmi dobrým krokom bolo uvoľnenie regionálneho predaja drevnej hmoty, lebo takto môžeme nasmerovať ťažby tam, kde existuje dopyt a v takom množstve, ktoré je predajné. Dôsledným mesačným „ekonomickým auditom“ na úrovni LS sledovať dopad prijatých opatrení na hospodárenie, s cieľom včas regulovať možné výkyvy. Pri prijímaní opatrení na celopodnikovej úrovni mi zatiaľ chýba kolektívne rozhodovanie za spoluúčasti všetkých zainteresovaných predstaviteľov jednotlivých organizačných zložiek.

Ing. Milan ZAREMBA, vedúci LS Turcovce, OZ Vranov

Vážení páni!

A. Ak by som to vedel, tak nesedím tu a Vy tam.

B. Nemám recepty na svetovú krízu, lebo ich nikto nemá. Nemám recepty na riešenie krízy v štátnom podniku, ja som len občas

vedúci LS (už tretíkrát), na to sú tam iní.

No, ak už veľmi chcete, mám len niekoľko otázok, možno postrehov:

1. Dokedy bude časopis Lesník hlavne o ohníkoch, vatričkách, gulášikoch, otváraní ...? S minimom kritičnosti - konkrétnosti. V tomto krízovom režime nemôže vychádzať napr. len v elektronickej forme? Aj tu sa dá ušetriť.
 2. Nehovoriac už o múzeách, kaštieloch, zámkoch, chodníčkoch, nezmyselných školeniach...
 3. Turizmus - od začiatku odsúdený na stratu.
 4. Biomasa – stratová. Je rozdiel vyrábať biomasu z agátin, cerín a na flyši, v blate. A vôbec nie je takým všeliakom ako sa predkladá – emisie, ochudobňovanie pôdy, spotreba nafty... U nás je stratová. Štát má dotovať výrobu štiepky, nie výstavbu kotolní.
 5. RSLT: OZ a LS odbúrali vlastné prostriedky, mimo starých Nív už nie je nič, všetky práce sa robia dodávateľsky a RSLT ich nabaľuje. Na správach RSLT desiatky osobných áut, ku každému prostriedku aspoň jedno. A robotníci sa na nových tereniakoch vyvážajú aj 80 km na pracoviská, namiesto toho aby sme im napr. preplátili vlastné dopravné prostriedky.
 6. Prečo hovoríme o stratových závodoch? Keď sa vytváral celoslovenský podnik, hovorilo sa o diferenciálnej rente o prerozdelení. Už sa na to zabudlo?
 7. Koľko potrebujeme harvesterov, koľko manipulačných liniek, aby sme boli ešte drahší? Prečo nevozíme vláknuinu z OM priamo odberateľom? Lebo niekomu to tak vyhovuje?
 8. Železnice dostali peniaze od štátu, štátne lesy na verejnoprospešné funkcie nie.
- Náš podnik je v podmienkach Slovenska kolos, ale asi na hlinených nohách, lebo si nevie nič vydupať, ani pozície v obchode s drevom, či ceny, tie nám diktujú. My potom nemáme peniaze ani na absolvovanie povinných školení, napr. OHL každých 5 rokov. A propos, nie je to zbytočné?
- A na záver: Doma som si pozrel na internete Lesník č. 2, vytlačení sa k nám ešte nedostal. Možno už ma v niečom predbehol.

Ing. Gabriel ŠIMKOVIČ,

lesník vo výslužbe

1. Dať dotácie pre lesné hospodárstvo, aby sa urýchlene zalesnili všetky holiny. V plnom rozsahu previesť potrebné prerezávky a aj prvé prebierky. Robiť vyvetvovanie

v rozlohe najmenej na ploche porastov normálnej holiny.

Odôvodnenie: zabezpečiť sa vyšší prírastok drevnej hmoty, zaistiť sa kvalita a druhové zastúpenie drevín v rubnom veku, ktorá je veľmi nízka a uvedenými zásahmi sa dá podstatne zvýšiť. Tieto výkony majú aj významný vplyv na zvyšovanie prírastku.

2. Treba pokračovať so zalesneným poľnohospodársky nevyužívaných a ladom ležiacich plôch. Týmto sa môže najlepšie zhodnocovať vložená investícia. Ak sa nemýlim, môže sa na tento účel žiadať aj dotácia z EÚ. V roku 1963 sa na Slovensku previedla delimitácia pôdneho fondu

a treba v tom pokračovať, ovšem s tým rozdielom, že majiteľovi pozemku zalesnené plochy zostanú.

3. Brehy našich riek a potokov treba vysadiť podľa lokality topoľom alebo jelšou čiernou.

4. Na vhodných miestach na ladom ležiacej pôde treba zakladať vhodné ovocné sady, orechové porasty, plantáže ribezle čiernej, egrešov, prípadne aj iných krov ako je baza čierna, ktorej či kvety, alebo plody poskytujú veľmi hľadané liečivé produkty

5. Treba vyššie zdaňovať osoby, ktoré majú vyššie príjmy ako 100 tisíc Sk mesačne, alebo 1 milión SK ročne.

6. Treba ihneď zariadiť, aby pracovníci v štátnej a inej verejnej správe nemali súčasne aj zamestnanie v inej štátnej a verejnej správe. Aby napríklad poslanec nebol aj primátorom, županom alebo v inom obore štátnej a obecnej správy.

7. Ak je v štátnej a verejnej správe zamestnaný manžel aj manželka, je potrebné jedného z nej prepustiť. Toto bolo jedno z opatrení počas krízy v rokoch 1930-32.

8. Každopádne by sa mal na Slovensku vybudovať naozaj moderný priemysel na spracovanie dreva. Máme spústa píl, ktoré veľmi nízko zhodnocujú drevnú surovinu, ktorá by sa dala prácou oveľa vyššie zhodnotiť. Súčasne zakázať akýkoľvek export dreva. Export dreva je v prípade Slovenska najväčšia hlúposť. Nech je Vám príkladom Fínsko, ktoré bolo najväčším exportérom dreva pričom dnes spracováva svojich asi 50 miliónov m³ dreva a ešte importuje 26 miliónov.

9. Netreba sa obávať aj nepopulárneho opatrenia. Je potrebné opäť zaviesť platby za pobyt v nemocnici. Treba povedať, že mnohí ľudia vedome poškodzujú svoje zdravie a teda by v prvom rade oni mali prispievať k svojmu uzdraveniu. Mimo toho v nemocnici poskytovaná strava, predsa sa nemôže považovať za liečbu a preto uvedené poplatky by rozhodne neboli protiústavné.

10. Treba tiež urýchlene previesť odľuku cirkví od štátu. Je len logické, že každé spoločenstvo sa má financovať svojimi členmi, členským príspevkom. Tu musím poukázať na to, že nie je správne, aby štát poskytoval jednotlivým politickým stranám určitý finančný príspevok (myslím že je to 120 Sk na člena). Aj tu by malo platiť že stranu majú financovať jej členovia.

Záverom chcem povedať že televízne relácie ako je Smotánka a Prominenti u mnohých ľudí vyvoláva hnev a pobúrenie. Ukazuje sa tam v akom prepychu žijú mnohí občania (miliónové šaty, stotisícové kabelky alebo topánky) a preto by sa tieto relácie mali zrušiť. Každý človek, ktorý je múdry a inteligentný sám príde na to, že treba slušne žiť, ale nie v prepychu. To si vyžaduje aj ochrana prírody a životného prostredia. Ak totiž ľudská spoločnosť neprijme rázne a účinné opatrenia z ktorých jedno je zabrániť plytvaniu a prepychu, ľudstvo sa nedožije ani konca nášho storočia. ■

O kríze sme sa porozprávali s ministrom pôdohospodárstva Stanislavom Becíkom.

Kritika je rozum zadarmo

Peter GOGOLA

Médiá uverejnili informáciu, že vláda prijala rozhodnutie, podporiť železničnú spoločnosť CARGO Slovakia dotáciou vo výške cca 4 miliardy korún. Prepáčte, sila zvyku, chcel som uviesť 133 miliónov Eur. Lesnícka verejnosť prijala túto informáciu s rozpakmi: keď železničnú nákladnú dopravu vníma vláda ako významnú a dôležitú pre štát, prečo chýba odhodlanie podporiť štátne lesy, ktoré sa zmietajú v kríze, znižujú počet zamestnancov, obmedzujú pracovný čas a kráčia mzdy. Nechcem to zjednodušať a nechcem, aby ste to vnímali ako demagógiu, ale potrebuje slovenská verejnosť viac nákladnú železničnú dopravu, alebo zdravé lesy?

Súhlasím s vami, a verte mi, že vláda hľadá spôsob, ako pomôcť lesníckemu sektoru prekonať krízu. Avšak štátna pokladnica nie je bezodná a v tejto chvíli sa zdá byť reálnejšou cestou poskytnutia dlhodobej návratnej pôžičky so štátnou garanciou,

dajme tomu 1 miliardy korún (niečo vyše 33 miliónov Eur) s dlhodobou splatnosťou, rozloženou na obdobie desiatich rokov. V každom prípade je situácia veľmi vážna. Sledujem ju veľmi pozorne a ubezpečujem lesnícku verejnosť, že sa cítim byť ministrom rovnako pre poľnohospodárov ako pre lesníkov. Musíme dať hlavy dohromady a hľadať riešenia, výhodné obojstranne, teda i pre lesy i pre drevospracujúci priemysel. Momentálne sa v obchode s drevom javí najvážnejším problémom prebytok listnatej guľatiny na trhu. Mám preto v pláne v krátkom čase prerokovať projekt výroby železničných podvalov, v ktorom by štát figuroval v pozícii zadávateľa, zákazníka. Predbežne odhadujem, že by to mohlo znamenať spracovanie cca 130 tisíc metrov kubických bukovej guľatiny v kvalite 3A. Okrem toho zvažujem riešenie problému dotovania nákladov na dopravu dreva z východného Slovenska, aby bolo možné ho ponúkať napr. rakúskym klientom za cenu, ktorá by nebola zaťažená vysokými dopravnými nákladmi.

To sú operatívne, taktické riešenia. Ale stratégia lesníckeho sektoru by zrejme mala sledovať stredno - a dlhodobé ciele. Domnievate sa, že by mohla byť politická vôľa akceptovať nárok vlastníkov lesov na systematickú finančnú kompenzáciu poskytovania mimoprodukčných funkcií lesov? Zámerne sa vyhýbam slovu „dotácie“, ale v konečnom dôsledku je jedno, ako to pomenujeme, ide o princíp. Ak by ho vláda akceptovala a osvojila

si ho, mohol by lesnícky sektor voči turbulenciám na trhu i kríze „odolnejší“. Súhlasíte?

Určite áno. Pomoc z kapitoly štátna pomoc je pre rezort MP SR pre rok 2009 vyčlenená na úrovni 300 miliónov na ozdravné opatrenia, smerujúce na boj s odumieraním smrečín, taktiež bolo vyčlenených 140 miliónov na identifikáciu nešťátnych lesov, čo je neľahká úloha štátneho podniku LESY SR, ktoré majú neľahkú úlohu spravovať nešťátne neodovzdané lesy a realizovať proces reprivatizácie. Naším záujmom je vytvoriť rozpočtovú kapitolu pre likvidáciu kalamít, podľa vzoru napríklad francúzskych lesníkov. Prednedávnom spôsobila kalamita veľké škody vo Francúzsku a tamojšia vláda pružne dotovala rýchlu likvidáciu dotáciou cca 10 Eur na kubik kalamitnej hmoty. To pokladám za správne a inšpirujúce.

Ale vrátim sa k otázke: máme záujem vypracovať určitý model dotačnej politiky štátu a hneď ako to situácia dovolí, predložíme ho na rokovanie vlády. Jednoznačne prvoradým kritériom je trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch. U nás je štátna pomoc vo výške cca 200 Sk na hektár lesa, pôvodné členské štáty Únie dotujú lesné hospodárstvo sumou 10 až 15-krát vyššou. Vnímam to ako fakt, ktorý budeme musieť zmeniť. Aby sme v roku 2012, keď vstúpime do spoločnej poľnohospo-

dárskej politiky EÚ, mali rovnako nastavené dotačné mechanizmy, aby sme obstáli v európskom konkurenčnom prostredí.

Lesnícka verejnosť vníma váš záujem o dianie v lesníctve, na druhej strane sa možno nie každému dobre počujú tvrdé slová o nedostatkoch v sektore.

Ja nemám vo zvyku používať tvrdé slová, ale ak je to potrebné, treba pomenovať nedostatky a chyby otvorene. Sám zvyknem hovoriť, že kritika je rozum zadarmo. Naučme sa ju prijímať a dokážme sa z nej poučiť. Lebo ten, kto čítal publikáciu Umenie podnikáť, si iste pamätá kapitolu Výhovorky (mimochodom, nájdete ju na strane 223). Ale výhovorky nám nepomôžu. Pomôže nám zodpovedné riadenie a poctivá robota.

Ďakujem vám za rozhovor. ■

Regionálna porada manažérov lesného hospodárstva

Peter GOGOLA

z nehnuteľnosti, ktorú závody odvádzajú obciam. Ako extrémny príklad bola spomínaná obec Havranec, ktorá požaduje za správu 660 hektárov lesných pozemkov daň vo výške 500 000 Sk (16 597 €). Všetci zhodne konštatovali, že hospodárske výsledky, nastavené v novembri a v decembri uplynulého roku sú z aktuálneho pohľadu nereálne a prepád v speňažení dreva predstihol aj tie najpesimistickejšie očakávania (napríklad v prípade OZ Bardejov medziročný pokles o 331 SK/m³, t.j. 10,99 €/m³). Ako jedným z možných riešení sa pre južné závody črtá alternatíva hľadania nových obchodných partnerov v Maďarsku, ale záujem je hlavne o topoľ, takže ani tento variant nerieši dramatický prebytok bukovej guľatiny. Zásadným problémom v obchodovaní s Poľskom a Maďarskom je prepád kurzu národných mien v týchto krajinách v súvislosti s globálnou ekonomickou krízou. Slovenskú ekonomiku, teda našu národnú menu - korunu - pred týmto zachránil prechod na Euro, avšak slovenským exportérom to výrazne skomplikovalo život.

Minister pôdohospodárstva Stanislav Becík v závere zhrnul priebeh rokovania a vyjadril sa k prezentovaným problémom. Vyjadril odhodlanie stretnúť sa s predsedom Združenia miest a obcí Slovenska a riešiť problém extrémneho zvyšovania miestnych daní. Zároveň požiadal generálneho riaditeľa sekcie, aby v časovom horizonte šiestich týždňov zorganizoval „reprízu“ stretnutia, na ktorom, ako povedal, očakáva referencie o konkrétnych krokoch k zlepšeniu situácie. ■

Na podnet ministra pôdohospodárstva Stanislava Becíka zvolal generálny riaditeľ Sekcie lesníckej MP SR Július Novotný poradu topmanažérov lesných závodov východoslovenského regiónu. Vo štvrtok 5. marca sa Zámutove stretli riaditelia a ekonomickí námestníci piatich odštepných závodov š.p. LESY SR (Košice, Prešov, Bardejov, Sobrance a „domáci“ Vranov), predstavitelia Lesopoľnohospodárskeho majetku Ulič a odštepného závodu Vojenských lesov a majetkov v Kamenici nad Cirochou. Diskutovať s nimi o problémoch lesníkov na východnom Slovensku prišiel minister pôdohospodárstva Stanislav Becík, generálny riaditeľ Sekcie lesníckej Július Novotný a členovia vedenia š. p. LESY SR: ekonomický riaditeľ Ľuboš Németh, rozvojovo – technický riaditeľ Peter Chrust a obchodný riaditeľ Jaroslav Holiga.

V úvodnom preslove Július Novotný zdefinoval základné okruhy problémov lesného hospodárstva na Slovensku, pričom osobitnú pozornosť venoval obchodu s drevom. Jednotliví riaditelia odštepných závodov v ďalšej časti rokovania konkretizovali úskalia, ktoré im v obchode s drevom prináša každodenný život, ale významne rezonovala i téma dane

Július Plachetka
v palbe otázok

Filozofia, ktorá dokáže
meniť les i ľudí

Veľké „M“

Ján MIČOVSKÝ

Les vyžaduje premýšľanie...

Ochranári ocenili drevorubačov!

Peter GOGOLA

Nadácia Zelená v pondelok 23. februára vyhlásila výsledky súťaže o Lesoochranársky čin roka za roky 2007/2008. Z 11 nominácií (päť z Českej republiky a po tri nominácie z Poľska a zo Slovenska) boli porotou vyhodnotení dvaja víťazi so zhodným počtom bodov: MVDr. Jaromír Bláha z Českej republiky a Dr. Janusz Korbel z Poľska. Porota ocenila celoživotné úsilie MVDr. Jaromíra Bláhu o ochranu prirodzených lesov Národného parku Šumava a jeho pralesovitých častí. Druhý z víťazov - Poliak Janusz Korbel bol ocenený za aktivity na záchranu posledného nížinného pralesa v Európe Bialowiežského pralesa.

Na druhom mieste sa umiestnila pracovná ťažobná skupina z Lesné-

ho obvodu Smolnícka Osada, Lesná správa Smolník, OZ Košice, v zložení Július Plachetka, Miroslav Beňo, František Plachetka a Albert Žiga. Ocenenie drevorubačov ochranármi je len zdanlivým paradoxom: túto partiu správnych chlapov nominoval na cenu ich bývalý nadriadený, lesník Ladislav Alcnauer, ktorý v tejto súťaži získal 2. cenu v roku 2005 za zavedenie a dlhodobé presadzovanie výberkového hospodárenia na Lesnom obvode Smolnícka osada. Ocenenie svojich kolegov komentoval slovami: „Sám by som dokázal len málo alebo vôbec nič, ak by som nemal partiu ťažbárov, ktorí by moje názory nedokázali preniesť do reality“.

Ing. Mária Hudáková, správkyňa Nadácie Zelená nádej, sa pri odovzdá-

„Prepáč, že ti volám, ale je mi tak divne... Dnes som posledný deň v práci. Išiel som do lesa, že vyznačím nejakú ťažbu, ale nie som schopný urobiť ani bodku... tak len chodím po lese..“ Priznám sa, nie som priaznivec silvestrovských telefonátov, ale tento k ním patril naozaj iba dátumom. Volal Laco Alcnauer. Lesník, ktorý svojou múdrosťou a vytrvalosťou dokázal zmeniť nielen svoj les, ale aj názory mnohých kolegov. Moje teda určite. Napadlo ma v tej chvíli len jedno: Musím sa za týmto, od zajtra dôchodcom, vybrať čo najskôr.

vaní ocenení vyjadrila, že „táto súťaž má ambíciu prebudiť environmentálne vedomie verejnosti a zmeniť ľudské postoje“. V histórii predchádzajúcich siedmich ročníkov boli medzi ocenenými nielen lesníci a ochranári zo štátnej správy a mimovládnych organizácií, ale napríklad aj zástupcovia médií a radoví občania. ■

Slovo má Ladislav Alcnauer (stojaci)

J. Kovalčík (vľavo) a L. Alcnauer

POKORA

Alcnauer je a zostane lesníčkou osobnosťou vždy, nech by odišiel na dôchodok hoc aj tri krát. Základom jeho lesnej náuky je hlboká Pokora. Ak sa rozhovori o lese, nemožno nepočúvať. Ak sa však rozhovori o lese priamo v ňom, stávame sa svedkom lesnej symfónie: Alcnauer upriamuje vašu pozornosť na konkrétne stromy a tie ožívajú. Naozaj, nepreháňam. Ožívajú vo vzájomných vzťahoch, ktoré na základe svojich mnohoročných skúseností presvedčivo popisuje v čase a priestore. Nie, nie som vo výberkových lesoch Smolníka po prvý krát, ale zakaždým vďaka Lacovi vidím v lese viac a inak. Dovoľte mi odčítať niekoľko útržkov, ktoré odzneli pri našom nedávnom stretnutí. Nazval by som ich „Alcnauerovým výberkovým otčenášom“:

OTČENÁŠ

„Jedľa je symbolom výberkového lesa. Na rozdiel od smreka sa jej pod borovicou darí veľmi dobre.....“
 „Les je zložitý systém, ale dá sa obhospodarovať veľmi jednoducho...“
 „V okamihu, keď sa zdá, že dorub bude ideálnym zásahom, treba sa spamätať a začať využívať rastový potenciál lesa...“
 „Ak pozorujete prírodu pochopíte, že všetky pravidlá sú len návodom, nemožno ich striktno dodržiavať...“
 „Výberkový spôsob sa dá používať všade, otázkou však ostane výberkový les...“
 „Škoda, že podnik aj pri výberkovom spôsobe zakázal používať normu 1 + 1, tá veľmi dobre vystihovala prácnosť vo výberkovom lese. Norma 1 + 0 bola stanovená pre rúbaňový spôsob a pre metódu zberného lana, tá je však pre výberkový les nepripustná...“
 „Spracovaním kalamity sa menia svetelné pomery v poraste, tento sa vertikálne rozčleňuje, odchádza smrek, ostáva však buk a borovica, čo nám dáva šancu na návrat k prirodzenému drevinovému zloženiu...“
 „Problém vzniká pri strednej vrstve buka, ktorá sa po ka-

lamitnom presvetlení nevhodne rozrastá, no pri zakmenení 02 pre ňu LHP nedáva predpis, zasahovať v nej však treba...“
 „Ak je v smrečine veľa suchárov, treba zvážiť, či ich ešte rúbať, lebo semenáčky vždy poškodíme...“
 „Som zásadne proti chémii, vo výberkovom lese nemá lykožrút šancu...“
 „Stavanie lapačov je neefektívne, to je len ako by ste umierajúcemu dávali morfium..., tie peniaze treba dať v rozpadavých smrečinách do prípravy prebudovy: rozčleniť porasty a urobiť podsadbu buka a jedle...“
 „Lesníctvo potrebuje reformu – od lesa vekových tried k lesu zmiešanému, ten vydrží akúkoľvek pohromu...“

UŽÍVAŤ, NIE VYUŽÍVAŤ

„Les nám bol daný na užívanie a nie na využívanie, väčšinu lesov možno a aj treba rozumne užívať!“
 „Treba pracovať s hlúčkami, tam sa zamerať na najvyššie stromy, rozpojiť ich koruny...“
 „Na Nemcoch sa mi páči ich hrdosť na ich les. Podcenili však buk, zbavili sa ho, naše výberkové lesy budú vďaka buku kvalitnejšie...“
 „Vyvetvovanie jedlí v strednej vrstve je síce práčne, no hodnota budúceho spodného výrezu bez hŕč všetko nahradí...“
 „Profesor Saniga tvrdí, že netreba zasahovať do spodnej vrstvy, no moja skúsenosť je, že pokiaľ je v poraste veľa svetla – a to vďaka kalamitám väčšinou je – tak zasahovať treba. Profesor to napokon uznal...“
 „Treba si uvedomiť, že pre rozvrstvenie lesa musíme robiť prebiecky aj v zakmenení pod 07, to však vyžaduje výnimky...“
 „Od LHP tu nepotrebujeme nič viac, len udat zásoby a prírastky...“
 „Človek musí vo výberkovom lese chodiť pri vyznačovaní ťažby veľa do lesa, no vďaka tomu ho spozná...“
 „Vo výberkovom lese sa musí robiť stále, to robí výberkový les výberkovým...“
 „Čím je porast zanedbanejší, tým treba pracovať citlivejšie...“
 „Každý strom nech rastie dovtedy, kým ne-

začne svojim rastom prekážať iným, kvalitnejším, jedincom...“
 „Jedľa v prerezávkach je prerastaná smrekom, no v staršom poraste naopak už jedľa prerastá smrek...“
 „Kedysi mi vyčítali, že nenaplním kubiky, vždy som ich však naplnil, v lese to však nikdy nebolo vidieť...“
 „Výberkový les je vhodný pre dnešnú krízu výhodou – môžeme vyberať z lesa podľa obchodnej požiadavky...“
 „Teraz, keď lesník má pre krízu menej práce, môže sa viac zaujímať o výberkový spôsob...“
 „Ekonomika výberkového lesa je nespochybniteľná, nemožno ju však posudzovať len v rámci jedného roka..“

MÔŽEM ZOMRIEŤ

Každá z predchádzajúcich Alcnauerových viet môže byť predmetom osobitného pojednania. Pridám ešte jednu jeho vetu: „Už môžem spokojne zomrieť, už mám dôstojného nástupcu.“
 Stal s ním lesník Jaroslav Kovalčík, ktorý síce spravuje Alcnauerov obvod len pár týždňov, ale rovnaký „lesnícky kyslík“ s ním dýcha už roky: „Často som rozmýšľal nad tým, že hoci ťažíme rovnako, Lacov les sa takmer vôbec nemení. Na rozdiel od toho môjho...“
 „Laco sa vedel postaviť za svoj názor, ja som bol mladý, vyznačili mi na obvode pásy a ťaž! Dnes som presvedčený, že takmer všetky tunajšie porasty možno prebudovať na výberkové!“

„PLACHETKOVCI“

S Ladislavom Alcnauerom som sa stretol v predvečer dňa, keď jeho pracovná skupina mala prezviať ocenenie za lesochranársky čin roka (informujeme o tom osobitne). Na chvíľu sme sa posadili s jej predákom, Júliusom Plachetkom: „Kedysi nám pán majster musel vyznačiť nielen ktorý strom máme vyťažiť, ale aj smer jeho pádu. Po rokoch sme sa mu naučili rozumieť aj bez vyznačovania smeru. Niekedy som chodil okolo stromu aj 10 minút, kým som sa rozhodol kde ho spustiť. Ak mal váhu na iný smer ako bolo treba, zobrali sme rebrík, uviazali lano a potiahli strom do pádu za traktorom...“
 „Pán majster na nás nikdy nekričal, ale vždy sme vedeli, keď nebol spokojný“. „Nikdy sme v práci nepili, ak mal niekto sviatok, tak sme si pripili až večer...“
 „Nebudete mi veriť, ale raz mi jedľa po pádu naozaj ľudsky zavzdychala, dodnes ma mrzí, že som ju spílil...“
 Hoci som mal s dobrým úmyslom pripravený aj otázku spojenú s pôvodom týchto chlapov, uvedomil som si, že nemám najmenší dôvod ju pred týmito slušnými pracovitými ľuďmi, ktorí išli do lesa aj vtedy, keď sa oplatilo viac ostať na podpore, vysloviť. Akoby aj tito senzáční „plachetkovci“ boli výsledkom sily Alcnauerovej životnej filozofie, ktorá dokáže meniť nielen les, ale aj ľudí.

Július Plachetka neoslovil Ladislava Alcnauera inak, ako „pán majster“. Úprimne si myslím, že primeranejšie oslovenie pre lesníka Alcnauera nemožno ani nájsť. Akurát sa mi tam pýta veľké „M“.

Foto: Július Plachetka

Sviatok žien

Peter GOGOLA

Tradicia oslavovať Deň žien 8. marca sa u nás vracia medzi zvyklosti mužskej populácie. Možno menej oficiálne a pompézne, ako to bývalo v časoch minulých, ale o to úprimnejšie. Príležitosť zaželať osobne všetko najlepšie k ich sviatku ženám – zamestnankyniam ústredia štátneho podniku LESY SR š. p. si nenechal ujsť generálny riaditeľ Jozef Mindáš a predseda závodného výboru základnej organizácie Odborového zväzu Drevo-Lesy-Voda Ing. František Suchanovský. V pondelok 9. marca v zasadačke generálneho riaditeľstva z ich úst zazneli slová úcty a vďaky, ktorými vyjadrili krajšej časti osadenstva podniku to, čo muži k ženám cítia. A kvet každú z nich iste potešil. ■

Na alma mater nemožno zabudnúť...

Súčasný medzilidský vzťah nie sú považované za príliš priaznivé... Dovoľujem si odcitovať myšlienky českého lekára – psychiatra a filozofa: „Táto doba pozná iba trojaké riešenie problémov: ekonomické, právnické a technické. Žiaľ, na morálne diery v rodinách, v medzilidských vzťahoch a v etických chorobách spoločnosti to nestačí. Duchovný balzam už nie je známy. Hodnoty ako sú odpustenie, láska, zmierenie, pokora, česť, rovný charakter, dodržanie daného slova alebo gavalierstvo, už vymreli... A tak sa to rieši bez nich a vidíme, že to nejde.“

Možno veľmi prísna charakteristika, ale výrazne výstižná aj pre našu spoločenskú atmosféru už niekoľko rokov...

Celkom iná vládne na absolventských stretnutiach ročníkového kolektívu, ktorý tvorili poslucháči LF bývalej VŠLD Zvolen v rokoch 1958-1963. Dôkazom spolupatričnosti a súdržnosti je skutočnosť, že 20. septembra t. r. pripravili už deviate stretnutie od ukončenia štúdia 15.6.1963. Poldecennálny interval je už tradičným časovým rámcom, doteraz neprerušným.

Zraz účastníkov bol v pozvánke stanovený pred budovu bývalého zvolenského reálneho Gymnázia, v ktorej začínala výučba od vzniku VLŠD Zvolen v roku 1952.

Stretnutie otvoril v posluchárni L-6 Doc. Jozef Konôpka, CSc. Privítal vzácných hostí stretnutia Prof.

Šályho a Prof. Šmelka. Po prvýkrát nebol na stretnutí prítomný ročníkový pedagogický vedúci Prof. Stolina. Navždy odišiel 28.11.2004. Jeho pamiatke bola venovaná minúta ticha, ktorá patrila aj kolegovi Ing. Jozefovi Slamencovi.

Vzácni hostia zaspomínali na obdobie štúdia jubilujúceho ročníka. Prof. Šály dokonca analyzoval výsledok skúšky z lesníckej pedológie podľa dosiahnutého prospechu. Šiesti zvládli skúšku (kto ju absolvoval musí vyjadriť skutočnosť, že bola jednou z najnáročnejších počas celého štúdia) na výbornú známku a pán profesor vyriekol aj ich mená... Pomerne podrobne venoval pozornosť nielen problémom lesníckeho školstva ale aj lesníctvu na Slovensku v celom profile.

Prof. Šmelko zaspomínal na začiatky štúdia ročníka, ktorému bol pedagogickým vedúcim prvé dva roky štúdia. Informoval aj o vlastných pracovných aktivitách (stále sú pozoruhodné) po od-

Ladislav MAXIM

chode do dôchodku z TU.

Prítomných 27 absolventov vyjadrilo aktuálne správy a informácie z rodinného života, prípadne z pracovnej činnosti... Okrem realizácie živnostenských činností viacerí vykonávajú funkcie OLH a dvaja ešte v aktívnom pracovnom pomere (LF TU a NLC). Do večnosti odišlo 6 absolventov, dvaja sa ospravedlnili z dôvodov nemoci a 9 na pozvanie nereagovalo.

Väčšina má menšie ale i vážnejšie zdravotné problémy, ktoré k dosiahnutému fyzickému veku akosi patria. Niektorí už dosiahli sedem decenií fyzického veku a všetci žijúci v rokoch 2010, alebo 2011... môžu...

V súkromnom reštauračnom zariadení Akademik bola vytvorená príjemná spoločenská atmosféra (nie príliš búrlivá z pohľadu zábavy ako v rámci predošlých stretnutí), trvajúca do neskorých večerných hodín.

Všetci účastníci vydatého podujatia vyjadrili neformálne želanie, aby pri polstoročnom výročí ukončenia štúdia boli na stretnutí prítomní žijúci absolventi v časovom horizonte roku 2013. Potvrdili by skutočnosť, že taký súdržný kolektív ani po mnohých rokoch nezabudol na alma mater... ■

Ing. Ladislav Maxim,
lesník vo výslužbe

Vedúci ekonomiky OZ Prešov Ing. Vladimír LEPKA

Ked' je najhoršie, rob najviac!

Jozef MARKO

V živote sa osemkrát sťahoval. Rodáka z Giraltovec ako jednorodného zobrali rodičia do Predajnej. Šestročný bol zas na úplne inom mieste – v osade Dobšinská ľadová jaskyňa, kde jeho otec – lesník pracoval na pozícii vedúceho expedičného skladu. Aj keď svojho syna nikdy nevedol k láske k lesníckej profesii, vstúpil mu nenápadne a postupne vzťah k lesu. Ing. Vladimír Lepka už ako chlapec chodil merať drevo na sklad a kubikovať ho pri nakladaní na vagóny. V šestnástich sa musel sťahovať znova, tentokrát do Smižian. Keď úspešne ukončil Strednú lesnícku technickú školu v Liptovskom Hrádku otec mu povedal: Môžeš ísť študovať na vysokú školu, ale musíš si na ňu zarobiť. A tak začal pracovať ako lesník na Lesnom obvode Grúň, Lesná správa Hrabušice. Od roku 1975 pôsobil na Lesnom závode Poprad vo funkcii referenta OTR (pre tých neskôr narodených, skratka znamená organizácia a technika riadenia). Päť a pol roka študoval popri zamestnaní, v roku 1984 absolvoval lesnícku fakultu vo Zvolene a o tri roky neskôr nasledoval ďalší presun – do Košíc na funkciu vedúceho odborného pracovníka OTR. Na vtedajšom podnikovom riaditeľstve Východoslovenských štátnych lesov sa postupne stal vedúcim odboru OTR a výpočtovej techniky. Sťahovaniu a zmenám v jeho profesnom živote ale nebol koniec. Od roku 1997 bol obchodno-ekonomickým námestníkom riaditeľa štátneho podniku Lesy Prešov a od roku 1999, po vzniku š.p. LESY SR, je vedúcim ekonomiky na Odštepnom závode Prešov. Od začiatku až doteraz, napriek všetkým spomenutým aj nespomenutým zmenám ostal verný štátnym lesom.

Ing. Lepka veľmi rád spomína predovšetkým na riaditeľa popradského lesného závodu Ing. Jána Juračku. On a otec najviac ovplyvnili jeho hodnotový rebríček v súkromnom i pracovnom živote. „Pán Juračka bol cielavedomý človek, ktorý ma naučil zodpovednosti, hlavne voči samému sebe. Dokázal spolupra-

covníkom vštepiť záujem o prácu. Keď niečo nešlo tak, ako by malo, dokázal nás potlačiť do iného pohľadu na problém, do hľadania nových, novátorských riešení. Veľký dôraz kladol na systematické prijímanie racionalizačných opatrení. Vďaka jeho tlaku na nás sme mali napríklad na našom lesnom závode ako prví na Slovensku zavedený systém riadenia skladového hospodárstva v reálnom čase alebo dispečingové riadenie výroby. Zavádzali sme u nás takzvaný slušovický systém riadenia, v ktorom platilo pravidlo: Neexistuje nespĺniť prijatú úlohu. Preto sa u nás plnenie starých úloh nekontrolovalo, zadávali sa iba úlohy nové. Prirodzený tlak na plnenie úloh spôsobil, že ak si ich niekto v stanovenom čase nespĺnil, nahromadili sa mu a väčšinou sám pochopil, že má veľký problém a ak úlohy v krátkom čase nevyrieši, sám požiada o zmenu. Dnes sa týmto pravidlom riadim a myslím, že by sa ním mal riadiť každý.“

Ing. Lepka na otázku porovnania jeho začiatkov so súčasťou praxou v našom podniku odpovedá, že podľa neho sú aj dnes mladí kolegovia ochotní a schopní vyriešiť všetky zložité úlohy, ktoré so sebou prináša lesnícky život, ale priestor pre ich nápady a návrhy je zoštrukturalizovaný tak, že ich názory

a pripomienky nie sú včas a správne prijímané, alebo k nim nedostávajú potrebnú spätnú väzbu od svojich nadriadených. Životné skúsenosti ho presvedčili, že ľuďom treba dať dostatok právomocí a voľnosti pri plnení úloh, aby si mohli sami nájsť cestu a spôsob, ako ich zvládnu. Zároveň im ale vytvoril aj podmienky, aby mohli zodpovedne prijímať vlastné rozhodnutia.

„Myslím, že v tomto smere vyslal dobrý signál smerom k zamestnancom niekdajší generálny riaditeľ Ing. Karol Vinš. Najskôr povedal, aké ciele chce dosiahnuť a potom vytvoril riešiteľské tímy, aby prišli na spôsob, ako je možné tieto ciele dosiahnuť. Ak je raz riaditeľ OZ zodpovedný so svojimi kolegami vo vedení závodu za hospodárenie, tak by mal mať dostatok voľnosti a dôvery, aby si mohol nájsť vlastnú cestu, ako splniť stanovené úlohy. Každý má predsa iný pohľad na to, ako ísť po nastúpenej ceste. Podstatné je, aby všetci dosiahli stanovený cieľ.“

Všetci vieme, že niekedy je skutočne ťažké dostať sa aj vzhľadom na objektívne okolnosti, aké priiniesla so sebou súčasná globálna ekonomická kríza, do určeného cieľa. Ing. Lepka si spomína na slová otca, ktorý mu zvykol v ťažkých chvíľach hovoriť: Keď je najhoršie, rob najviac! Múdra rada. Náreky, výhovorky a porazené náklady nikomu nepomôžu. A už tobôž nie vtedy, keď je nutné zabojsť najviac. Ing. Lepku sa pýtam, či by štátnym lesníkom v aktuálne mimoriadne zlej situácii predsa len nepomohlo, keby jej mohli čeliť vo forme viacerých štátnych podnikov. „Jeden veľký štátny podnik je na trhu predsa silnejší ako osem alebo šesť menších. Samozrejme za predpokladu, že je vnútorne pevný, s jasne usporiadanými náležitosťami jeho fungovania. Rozmenené na drobné – musia byť jasne rozdelené právomoci a kompetencie. Každé pracovné miesto musí mať zadané povinnosti a zodpovednosť.

Kontrola plnenia stanovených úloh sa nemá venovať viacnásobnému hľadaniu odpovede na otázku, ako

ju daný pracovník splnil, ale nájdenu jedinej odpovede na otázku, či ju splnil.“

V tomto článku bolo vzhľadom na stanovený rozsah rubriky možné zachytiť iba časť z bohatých skúseností a inšpiratívnych názorov Ing. Lepku, ktoré denne odovzdáva svojim spolupracovníkom. Svedčia o tom viaceré nové riešenia a projekty, ktoré vznikli a vznikajú aj vďaka jeho prístupu na prešovskom OZ. Radi budeme o nich informovať na inom mieste a v správnom čase v našom a vašom Lesníku. Nateraz sme spokojní, že priestor v ňom dostal práve Ing. Lepka. Veríme, že spokojní ste aj vy, vážení čitatelia. ■

„Jeden veľký podnik je silnejší, ale musí byť vnútorne pevný“

História lesného semenárstva na Slovensku a Semenolesu

Základ budúcich zdravých lesov

Ján RAK

85. výročie existencie organizovaného lesného semenárstva na Slovensku spadá do obdobia, keď sa v dôsledku výrazného zníženia zdravotného stavu lesných porastov pôsobením biotických a abiotických činiteľov zdôrazňuje vhodná provenienca reprodukčného materiálu na zakladanie nových porastov umelou obnovou. Preto je zber semena a semennej suroviny z kvalitných uznaných porastov, lúštenie a výsev semena až po vypestovanie kvalitnej sadenice dôležitým základom pre tvorbu budúcich zdravých lesov Slovenska.

Korene vzniku organizovaného semenárstva na Slovensku siahajú do obdobia rozpadu Rakúska – Uhorska a vzniku I. ČSR. V tomto období nemalo Slovensko vlastné semenárstvo a celá potreba lesného osiva bola dovážaná hlavne z Nemecka a Rakúska. Od roku 1910 už existovala v Čechách súkromná lúštiareň lesných semien v Českých Budějoviach, ktorá spracovávala nazbieranú semennú surovinu z Čiech a Moravy, ale hlavne kupovala a predávala osivo z importu. Časť osiva bola dovezená pre štátne lesy aj na Slovensko, ktoré v tom čase obhospodarovali necelých 10 % lesného fondu. Treba si ale uvedomiť, že v tom čase neexistovali žiadne provenienčné predpisy a zber sa prevádzal z najľahšie prístupných jedincov.

HISTORICKÝ ROK 1923

V roku 1919 bola v Prahe zriadená Československá lesnícko – drevárska banka, s pobočkou lesného semenárstva. Lesné semenárstvo nebolo v rukách lesníckych odborníkov, ale bankárov, čo dokazuje komerčné zameranie celého lesného semenárstva. Špecifické podmienky lesného hospodárstva na Slovensku sa museli už v tejto dobe rešpektovať, preto semenná surovina nazbieraná na

Slovensku sa prepravovala železnicou na spracovanie do Českých Budějovic, alebo do novovybudovanej lúštiarni v Károve, a čisté semeno sa vozilo naspäť na Slovensko. Vzhľadom na veľkú prepravnú vzdialenosť bol tento spôsob nerentabilný. V roku 1921 sa teda Československá lesnícko – drevárska banka v Prahe rozhodla zriadiť lúštiareň lesných semien v Liptovskom Hrádku. V roku 1922 odkúpila od malého statkára Karola Gelbu

nepoužívaný liehovar s príslušnými maštalami, kde sa s liehovárnickými odpadkami dokrmoval dobytok. Ešte v tom istom roku sa začalo s rekonštrukciou vysokej pálenice na trojetážové hvozdzové lúštiarne, maštale boli prestavané na sklady semenných šišiek a semena, zhotovené boli zariadenia lúštiarni, čistiacich strojov a iných mechanizmov. Na rekonštrukciu nejestvovala žiadna dokumentácia, ale už koncom roka bola lúštiareň spustená do skúšobnej prevádzky. Svoju úlohu slúžila plných 48 rokov.

V roku 1923, ktorý je považovaný za rok vzniku Semenárskeho závodu v Liptovskom Hrádku bola uvedená lúštiareň lesných semien do plnej prevádzky. Ešte v tomto roku dochádza aj k ďalšej dôležitej udalosti. Štátne lesy vedené generálnym riaditeľom Karolom Šimanom vstúpili do rokovania s Československou lesnícko – drevárskou bankou o kúpe lúštiarni v Liptovskom Hrádku a v Brandýse nad Labem. Rokovania boli úspešné a štátne lesy odkúpili obe lúštiarne za 1 825 000 Kčs. Semenoles v Liptovskom Hrádku sa stáva v roku 1923 zložkou štátnych lesov, bol začlenený pod Štátne lesy – priemyslové výrobné Chrudim, čo malo rozhodujúci vplyv na rozvoj lesného semenárstva na Slovensku.

HLAVNÝ PROBLÉM - SEZÓNOSŤ

Hlavný problém, s ktorým semenársky závod zápasi od svojho založenia, je sezónnosť výroby a závislosť od úrody semenných šišiek. Preto bola pri lúštiarni v roku 1924 založená škôlka s výmerou jedného hektára, ktorá ale nestačila na vyplnenie tzv. mŕtvej sezóny. Aby sa podarilo zabezpečiť celoročnú zamestnanosť úzkého kádra zapracovaných robotníkov, začalo sa s výkupom hríbov a spracovaním čerstvých šípok. Postupne sa výkup rozširoval na čuoriedky a brusnice, ktoré boli rovnako ako hríby posielané čerstvé spešninou nočným rýchlikom na trh do Prahy, alebo sa zavárali a stali sa známou špecialitou. Semenárska činnosť sa vykonávala v zimnom období. Zber semenných šišiek zabezpečoval Semenoles vo vlastnej réžii - sieťou vlastných vykupovačov. Porasty pre zber boli vyberané pri pochádzke po vizuálnom posúdení ich kvality. Zásoby vylúšteného osiva sa skladovali v jutových vreciach a semeno sa expedovalo pre oblasť Slovenska, ale aj do Čiech. Výnimočné postavenie zastávala spišská borovica z oblasti Vojenských lesov v Kežmarku, z obce Tvarožná, kde bolo osivo o 50 % drahšie ako z ostatných oblastí.

Situácia sa až do roku 1938 vyvíjala priaznivo. Spotreba semena výrazne stúpala aj vďaka dozoru štátnej starostlivosti o lesy, ktorá svojou činnosťou nútila lesomajiteľov do zalesňovania. Semenoles riadilo šesť THZ, všetko českej národnosti. V roku 1939 dochádza v dôsledku politických udalostí k vážnym zmenám. Po odstúpení pohraničného územia Maďarom a Nemcom, museli všetci technickí zamestnanci opustiť Slovensko. Zásoby semena, šišiek, výrobkov drobnej lesnej výroby a strojné zariadenie bolo odsu-

nuté do Kácova. Kancelárske vybavenie, dokumentácia ako aj kronika závodu boli taktiež odvezené. Nulové zásoby semena donútili Ministerstvo lesov už v roku 1940 oživiť prevádzku Semenolesu, a tak zabezpečiť semeno na výsev v roku 1941. Strojné zariadenia boli doplnené tak, že Semenoles mohol zvládnuť spracovanie plnej úrody už v roku 1943. V tomto období sa potreba semena obmedzila len na potreby zmenšeného územia Slovenska a nebol predpoklad, že lesné semenárstvo zabezpečí celoročnú prevádzku závodu. Riešením bolo, okrem zvýšenia produkčnej plochy lesných škôlok o 4 ha aj rozvoj pridruženej výroby. Obsadenie závodu sa rýchlo rozrastalo, koncom roka 1941 mal závod 16 technických zamestnancov, vlastnil 4 nákladné a 2 osobné autá. Vytvorilo sa laboratórium, hlavne pre účely spracovania lesného ovocia, a závod zaberá ďalšie rajóny na zber. V roku 1942 sa vo veľkých objemoch začal aj výkup liečivých rastlín a varenie malinovej šťavy. Neskôr, v roku 1951 bola táto činnosť od závodu vyčlenená a včítane zásob, zariadenia a výrobní pričlenená k vtedajšiemu Poverenictvu výživy.

PRVÁ VÁŽNA KONTROLA ZBERU SEMENNÝCH ŠIŠIEK

Do roku 1948 konkurovala Semenárskemu závodu lúštiareň v Nižnej Šebastovej. Na Slovensku mala prioritné postavenie u súkromných majiteľov lesov, ktorých zásobovala semenom. Po znárodnení lesov lúštiareň v Nižnej Šebastovej stráca svoje opodstatnenie. Od tejto doby začína rapidný nárast výroby lesného semena. Vysoké resty v zalesňovaní, likvidácia holín, vysoký počet sadeníc na hektár vyžadovali veľké množstvo lesného semena, ktorého potreba vzrástla päť až sedemnásobne. V tomto období bola zaznamenaná aj prvá vážna kontrola zberu semenných šišíek borovice sosny z oblasti Giraltovec. Kontrolou sa zistilo, že šišky boli zozbierané na pasienkoch, z borovic vysokých 3 – 4 metre v množstve 6000 kg.

Celá dodávka musela byť v Semenolese spálená. Stúpajúcu výrobu nenarušil ani požiar v novembri 1951, keď zhorela z nezistených príčin stará trojetážová lúštiareň. O štyri mesiace neskôr, vo februári 1952 vznikol druhý požiar, keď zhorela dvanásťetážová lúštiareň. Príčinou bolo spaľovanie šišíek v železnej peci na hnedé uhlie, nakoľko šišky vytvárajú niekoľkonásobne väčšie teplo ako hnedé uhlie. Poškodenie zariadenia obmedzilo kapacitu lúštenia, šišky zo zberu 1951 sa spracovávali až do roku 1956 s výraznou stratou na klíčivosti semena. V roku 1952 bola zriadená stanica semenárskej kontroly priamo v objekte Semenolesu, čím sa podstatne urýchlila a zjednodušila agenda okolo kvalitatívnych rozborov a zároveň sa znížili náklady na túto činnosť.

Od roku 1962 začala spotreba semena v dôsledku zavádzania progresívnejších metód v lesnom škôlkárstve postupne klesať. Súčasne sa zvyšovala výmera lesných škôlok až na 20 ha. Postupne opäť narastal objem drobnej lesnej výroby. Ročne sa vyrobilo 25 vagónov krmiva pre zver, cca 10 tisíc slamených vencových kruhov, bolo spracovaných 25 vagónov čerstvých šípok, do Nemecka odchádzali prvé vagóny okrasných šišíek, vzrástol predaj okrasnej čečiny, zber machu a iných vedľajších produktov lesa. Vytvorené stredisko Drobnej lesnej výroby dosahovalo ročne 3,5 mil. Kčs tržieb. Obrovské prebytky sadeníc v roku 1965, nielen na Slovensku, ale i v celej ČSSR, viedli k rozhodnutiu MZLVH – HSL v Prahe o vyčlenení škôlkárskej výroby z výrobného programu Semenolesu. Škôlky mali byť odovzdané PR Žilina, ktoré sa ale tomuto rozhodnutiu bránili. Keďže ani Semenoles Liptovský Hrádok sa škôlok nechcel vzdať, došlo k vzájomnej dohode, s ktorou HSL v Prahe nakoniec súhlasila. Spoločným riešením bola dohoda, že škôlky

(pokračovanie v Lesníku č.3)

bude naďalej obhospodarovať Semenoles, ale ich celú produkciu prevezme PR Žilina, ktorá usmerňovala osev podľa vlastnej potreby sadeníc.

LESNÉ OVOČIE, ČEČINA, VIŠŇOVÉ PRÚTY, MACH AJ IMELO

1.4.1964 nadobudlo platnosť rozhodnutie o začatí stavby nového Semenárskeho závodu. Už v máji 1966 sa presťahovala administratíva Semenárskeho závodu do novej budovy. Aj keď sa v tomto roku ukončila aj výstavba skladu a lúštiarne, spracovanie semennej suroviny prebiehalo ešte na starom závode. Do konca roku sa postupne presťahovali všetky zásoby semena do novovybudovaného skladu. Neúroda semenných šišíek v tomto roku a spracovanie len zvyškov zásob umožnilo postupné presťahovanie strojného zariadenia do nového závodu a inštaláciu nových strojov na spracovanie a dočisťovanie semena.

V roku 1967 výsledok hospodárenia poznamenala slabá úroda za predchádzajúci rok s vplyvom na sypavosť a kvalitu semena. V rokoch nasledujúcich bol vždy objem výroby poznamenaný stupňom úrody semenných šišíek, zo snahou vykryť pokles výkonu lúštiarne drobnou lesnou výrobou. V roku 1968 dodalo Stredisko drobnej lesnej výroby pre export 804 q jedľovej čečiny. Na domácom trhu sa predalo za 125 000 Kčs ihličnatých prírezov, za 28 000 Kčs snežienok, za 220 000 Kčs krompáčových násad a 203 000 Kčs lesného ovocia. Ďalej sa dodávala čečina, výseky na chemické spracovanie, višňové prúty, mach, hrabanka, imelo, paprad a iné. Po úrodných rokoch boli expedované okrasné šišky hlavne smreka do Nemecka. V roku 1972 bolo vyexpedovaných do Švédska 3 025 kg smrekového semena za 1 520 000 Kčs, 3 kg smrekovca za 6 000 Kčs 1 040 kg semena drienky a 1 250 kg trnky. V škôlkárskej výrobe sa rozbiehala výroba semenáčikov v polyetylénových krytoch. Výmera škôlok sa rapidne znižovala dôsledkom bytovej výstavby a už v roku 1974 sa malo začať zo zakladaním 15 ha vzorovej veľkoškôlky vo Vavrišove blízko Liptovského Hrádku.

V roku 1974 dochádza k reorganizácii štátnych lesov, v rámci PR Žilina sa z 22 závodov vytvorilo 11. V spolupráci s Ministerstvom LVH bol pre Semenársky závod vypracovaný a schválený štatút, v ktorom sa Semenársky závod stáva dňom 1.1.1975 Semenársko – šľachtiteľským závädom a preberá všetky práce pri výrobe vrúbľovancov na zakladanie semenných sadov na Slovensku. Zber vrúbľov sa vykonával v réžii závodu. V roku 1976 sa začala vyklčováním lesného porastu výstavba veľkoškôlky Jochy v katastri Jamníka o výmere 38 ha, s plánovanou produkciou 3 500 tis. sadeníc, vzdalenej od materského závodu 12 km. V novembri roku 1983 bola kolaudovaná a odovzdaná do prevádzky.

MIMORIADNA ÚRODA V ZBEROVEJ SEZÓNE 1988/89

Prevádzku lúštiarne čoraz viac ovplyvňovalo postupné predlžovanie in-

tervalu medzi úrodnými rokmi, ktoré tiež vykazovali len strednú úrodu. Výnimkou na dlhé roky bola úroda v zberovej sezóne 1988/89, ktorú môžeme hodnotiť pre všetky dreviny ako mimoriadnu. Po prvý raz od výstavby bol skladu s kapacitou 800 ton semennej suroviny preplnený. Semenná surovina sa spracovávala v trojzmennej prevádzke až do roku 1994. Semeno dosahovalo veľmi dobré kvalitatívne ukazovatele, ktoré si až na energiu klíčivosti s veľmi malým poklesom udržujú posledné zostatky zásob až dodnes.

Do roku 1993, nebol strojný park lúštiarne obnovovaný a zariadenie, ktorého časť bola prevezená ešte z pôvodnej lúštiarne, bolo značne fyzicky opotrebované. Až v roku 1993 bola zakúpená a inštalovaná kompletná švédská linka BCC na spracovanie ihličnatých drevín, ktorej jednotlivé technologické zariadenia spĺňali požiadavky na dosiahnutie najvyššej kvality spracovávaného semena a neporovnateľne zlepšila pracovné podmienky pracovníkom lúštiarne. Linka sa využíva na dočisťovanie semena, na lúštenie sa ale využívali pre väčší výkon pásové komorové lúštiarne, ktoré boli v roku 1994 vybavené automatickým ovládaním tepelotného režimu lúštenia.

Od roku 1995 postupne vzrastá podiel spracovania listnatých drevín na 30 % a v čase úrody semena buka na 40 až 50 % z celkového objemu lúštenia, s čím sa pri výstavbe Semenolesu a jeho zariadení strojnou technológiou nepočítalo. Semeno listnatých drevín a jedle bielej si pre menšiu náročnosť na spracovanie zabezpečovala lesná prevádzka. Neúrodné roky hlavne u buka donútili lesnú prevádzku preskladiť potrebné množstvo semena, čo však vyžadovalo špecifické technologické postupy pri spracovávaní semena a jeho uskladnení. Významným v lesnom semenárstve môžeme nazvať rok 2000, kedy bol Semenoles š.p. zaradený do štruktúry š.p. LESY SR Banská Bystrica ako špecializovaný závod. Prvú úlohu, ktorú riešilo oddelenie koncepcii výroby LESY SR, bola úloha „Využitie výrobného potenciálu Semenolesu“. Úloha vo svojom výstupe vyriešila technologické dobudovanie lúštiarne a zahŕňala rekonštrukciu skladu semennej suroviny s cieľom zvýšiť kapacitu skladovania listnatých drevín, rekonštrukciu pásov lúštiarenských komôr, s výsledným znížením nákladov na lúštenie, zvyšovanie kvalitatívnych znakov semena doplnením špeciálneho strojného zariadenia, skladovanie semena listnatých drevín vybudovaním chladiacich boxov na uskladnenie optimálnej zásoby semena, semenárske laboratórium na zisťovanie kvalitatívnych znakov v priebehu procesu čistenia semena a pred jeho uskladnením a linka na tepelné spracovanie listnatých drevín, ktoré je nevyhnutné pre ich dlhodobé uskladnenie.

LÚŠTIAREŇ NA SVETOVEJ ÚROVNI

Realizáciou zámeru dosiahla lúštiareň nielen európsku, ale aj svetovú úroveň technológie na spracovanie se-

mennej suroviny listnatých a ihličnatých drevín. Po roku 2000 bolo zaznamenané aj výrazné napredovanie v škôlkárskej výrobe, keď po 11-ročnej prestávke bola oživená linka Lönen na výsev semena do sadbovačov pre následné pestovanie krytokorenných sadeníc. Technológia bola doplnená úpravou PEK s možnosťou temperovania. Už v priebehu jedného roka Semenoles vyprodukoval najviac krytokorenných sadeníc v rámci Slovenska. Spolu bolo v rokoch 2000 - 2003 preinvestovaných na modernizáciu a nové technológie v lesnom semenárstve a škôlkárstve 30 mil. Sk.

Nová etapa semenárskeho závodu sa píše od roku 2005, kedy prešlo pod správu OZ Semenoles 12 škôlkárskych stredísk a produkcia sadeníc všetkých lesných škôlok, ktoré boli pod správou lesných závodov. V súčasnosti má OZ Semenoles Stredisko Lúštiareň a trinásť škôlkárskych stredísk: Jochy, Oravská priehrada, Brod, Hladomer, Šajdíkové Humence, Trstice, Drakšiar, Čermošná, Kraje, Kmeťová Šariš, Dubiny a Sobranecké Kúpele. Obhospodaruje 160 ha produkčnej plochy so zásobou 27 miliónov semenáčikov a sadeníc listnatých drevín, 50 mil. ihličnatých drevín a 3 mil. krytokorenných sadeníc v aktívnej cene 232 mil. Sk. Ďalej OZ Semenoles obhospodaruje 156 ha semenných sádov, vytvára zásoby v semena v genobanke a má založených 20 ha plantáží vianočných stromčekov. Intenzívne sa venuje rozvoju pestovania okrasných drevín a drobnej lesnej výroby, zameranej na spracovanie lesných plodov. Súčasný rozvoj a nasmerovanie výroby v lesnom semenárstve a škôlkárstve dáva dostatočnú záruku na zabezpečenie lesného hospodárstva provenienčne vhodným reprodukčným materiálom pre potreby š.p. LESY SR a ostatných neštátnych subjektov na zakladanie zdravých lesných porastov. ■

Ing. Ján Rak je riaditeľ OZ Semenoles

„Smiem prosiť, pán horár...“

Viera BARTEKOVÁ

Fašiangové obdobie ktoré sa nesie v znamení plesov, zábav a karnevalov neobchádza ani školy. Tohtoročný karneval sa v Základnej škole v Radôstke niesol v znamení lesa. Lesní pedagógovia z odštepného závodu Čadca spolu s vedúcim poľovníckeho krúžku p. Belákom a učiteľmi usporiadali poľovnícky karneval.

Toto podujatie bolo prirodzeným pokračovaním peknej spolupráce a poďakovaním sa lesníkom za dlhoročnú spoluprácu, ktorej základy položil p. Sýkora. Vďaka finančnej, metodologickej, materiálnej pomoci (pexesá, hry, múdry povrázok, lesnícky skanzen, preparáty, trofeje) sa vyučovanie prírodovedných predmetov i mimoškolská činnosť dostali na vyššiu úroveň. Prirodzeným následkom bolo, že deti s nadšením celý týždeň pripravovali program pre lesníkov.

Lesní pedagógovia s učiteľkami premenili jednu z tried na školský les, v ktorom „vyrástli“ buky, smrek, brezy, jedličky, v kúte sa ligotala lesná studnička. Celá škola dýchala atmosférou lesa. Deťom radosťou žiarili očka, nedočkavo čakali na deň, kedy sa stanú obyvateľmi tohto lesa a oživia ho v maskách zvierat a vtákov.

Na karneval sa prišli pozrieť aj hostia z obecného úradu a p. farár – v lesníckej kamizole. Riaditeľ OZ Čadca Ing. Alojz Riško a Ing. Ján Daniel potešili deti peknými darčekom. Deti – lesné zvieratká sa predstavili hosťom v dojemnom kultúrnom programe. Lenivý diviak, daťel, veverička, jeleň, sojka, Červená čiapočka, vlk, srnka porozprávali a zaspievali o nástrahách i radoostiach života v lese. Lesná víla roztapašným „Smiem prosiť, pán horár...“ vyzvala do tanca vedúceho krúžku „Mladý poľovník“ a Viedenským valčíkom otvorili karneval.

Ujo Ludvík - horár z Lesnej správy Stará Bystrica uvaril poľovnícky guláš, na ktorom si všetci pochutnali. Na záver dňa odmenili deti všetkých hostí vlastnoručne vyrobenými darčekom.

Vedenie Základnej školy s materskou školou Radôstka ďakuje všetkým lesným pedagógom OZ Čadca za vynikajúcu spoluprácu a nadštandardné pracovné vzťahy. ■

Mgr. Viera Barteková
riaditeľka ZŠ s MŠ Radôstka

Pól mrazu označený!

Ján MIČOVSKÝ

Na 11. február 2009 pripadlo 80. výročie namerania doteraz najnižšej teploty na území Slovenska. Stalo sa tak vďaka podniku Československé štátne lesy a majetky, ktorý vo Víglaši - Pstruši prevádzkoval meteorologickú stanicu.

Už pred rokom sme k tejto udalosti odhalili vo Víglaši informačnú tabuľu a zároveň sme lokalitu vyhlásili za jedno z významných lesníckych miest. Teraz vzišlo rozhodnutie pripomenúť presne miesto na ktorom v pamätné ráno učiteľ Ján Porsch namerall rekordných $-41,0\text{ }^{\circ}\text{C}$. Polohu slovenského „pólu mrazu“ sme označili v spolupráci s SHMÚ Banská Bystrica a Obecným úradom vo Víglaši. Jednoduchý pamätník z andezitu bol odhalený 11. februára 2009 riaditeľkou Lesníckeho a drevárskeho múzea Lubicou Milfanovou, divíznym riaditeľom SHMÚ Pavlom Nejedlíkom a „domácom“ starostom Pavlom Výbohom. Pri udalosti, na ktorej nechýbali tradičné lesnice, zaznela aj spomienka na Jána Porscha, a to v podaní jeho pravnuka Pavla Maliniaka. Po odhalení kameňa, ktoré sa udialo za mimoriadnej pozornosti médií, sa prítomní odobrali do Banskej Bystrice na Regionálne pracovisko SHMÚ, ktoré na počesť 80. výročia pamätnej udalosti usporiadalo odborný seminár. Jeho účastníci boli informovaní aj o aktivitách LSR pri mapovaní významných lesníckych miest Slovenska.

Za peknú spoluprácu patrí poďakovanie garantovi akcie Ladislavovi Kamenskému z SHMÚ Banská Bystrica, Jozefovi Murinovi z Detvy, ktorý ochotne pomohol pri zadržaní kameňa a Jánovi Krnáčovi, ktorý v krátkom čase zabezpečil jeho opracovanie. Rovnako riaditeľovi Ivanovi Gallovi a jeho spolupracovníkom z OZ Kriváň, ktorého územie vyniká množstvom lesníckych pamätihodností.

Podujatie ukázalo, že lesnícku históriu možno prezentovať nenáročne a prítlačivo. Úsmevnou bodkou sa stala flaša „mrázovice“, ktorou pamätné miesto pokrstil starosta obce. To, či jej obsah mal naozaj presne deklarovaných 41° , účastníci spomienky na udalosť, ktorá do histórie Slovenska vstúpila vďaka lesníkom, nezistovali... ■

Skúmanie ektoparazitov v perí kormorána lupou

Pitva vtáka. Zľava Doc. MVDr. Alica Kočišová, PhD. a laborantka Helena Matová

Kormorán veľký

Rada SRZ Žilina požiadala Ústav parazitológie pri Univerzite veterinárskeho lekárstva v Košiciach o analýzu parazitov v zažívacom trakte tohto rybieho predátora z hľadiska ovplyvňovania zdravotného stavu rýb obrovskou populáciou kormorána veľkého, ako nositeľa ale aj hostiteľa veľkého množstva parazitov zažívacieho traktu. Samozrejme zaujímavý bude aj obsah žalúdka kormoránov, čo sa týka druhov a veľkosti ulovených rýb.

Zatiaľ z 9 vypitvaných kormoránov malo 8 kusov v žalúdku čerstvé, alebo čiastočne strávené ryby. Len jeden kus mal prázdny žalúdok (VN Liptovská Mara), ostatné exempláre z Váhu pri Žiline mali v sebe 6 druhov rýb napríklad aj približne 40 cm mrenu severnú, 36 cm jalca hlavatého, ale aj mrenu škvrnitú, podustvy, beličky a jedného ostrieža.

Žalúdok bol bohatý na veľké množstvá škrkaviek a v črevách bolo zase veľké množstvo ďalších druhov hlístic, pásomnic a motolíc. Perie obsahovalo množstvo roztočov a švolov. Pre parazitológa hotová zatva.

Väčšina parazitov je zafixovaná a čaká na svoju druhovú determináciu. ■

Text a snímky: Ing. Stanislav Géci

„Nie včera, nie zajtra,
iba dnes sa dajú robiť
správne veci...“

Tri Grácie¹⁾

Ján MIČOVSKÝ

Marta BREČKOVÁ, Marta BALDAUFOVÁ, Božena UNGRADYOVÁ

Od Marty
„Iba a
myšli
a po
ti zav
b
krás
po
a sa
uvedo

„...žena má udržiavať oheň a byť v kuchyni... k takému názoru sa málokto z vás mužov otvorene hlási, no ne jeden si to myslíte...“.

„Otec nás ako malé dievčatá zobral so sestrou do lesa, dal nám brokovnicu, že ak uvidíme sojku, aby sme si ju zastrelili. Aj som strelila, ibaže padla – kačka!“ „...mám úžasnú dcéru a synov, ktorí mi veľa dávajú - je to užitočná generačná konfrontácia...“. Tri náhodne vybrané vety, ktoré zazneli počas nedávneho stretnutia s tromi kolegyniami v zimnom Zámutove. Bolo to poutné stretnutie. Pripomenulo mi, že práve v časoch, ktoré znepokojujú, osobitne vyniká hodnota dobrých vzťahov na pracovisku. Tri ženy - dve účtovníčky a finančníčka - vytvorili vo svojej malej kancelárii na OZ Vranov ostrov pohody pri ktorom sa radi pristavia aj ostatní. Poviete - a kto by už len rád nezašiel na šálku kávy k milým kolegyniam?! Máte pravdu. Avšak, zadržalo sa mi, že táto pohoda bude mať hlbší základ. Poznáte veľa prípadov, keď osadstvo kancelárie trávi spoločne aj nemalú časť svojho osobného voľna? Ja nie. Tri dámy - z ktorých najmladšia by pokojne mohla byť dcérou dvoch ostatných - často vyrážajú na víkend s batohmi na chrbte do hôr. Aby tam trocha relaxovali a trocha filozofovali. Niet div, že niť nášho rozhovoru zablúdila k nejednej neplánovanej téme. Marta BREČKOVÁ, Marta BALDAUFOVÁ, Božena UNGRADYOVÁ.

Naozaj si tak dobre rozumiete?

Marta Brečková: Naozaj. A veľmi nám to pomáha zvládnuť povinnosti. No niekomu sa zdá divné, že sme celý deň spolu v práci a potom nemáme problém ísť aj po práci spoločne na výlety... Akoby skutočne dobré vzťahy medzi kolegyniami boli niečo neprirodzené...

Marta Baldaufová: My sa naozaj máme rady a už roky svojim životom dokazujeme, že vieme spolu pracovať i oddychovať. Ale ľudia to vnímajú rôzne. Niektorí povie, že sme feministky, s takými nič nenarobíš. Ale v konečnom dôsledku ide o závisť a neprajnosť. Dokážeme sa zastúpiť v kancelárii, myslím, ak niektorá z nás chýba, nik to na závode nepocíti. A keď treba, Božka zastúpi aj sekretárku. Berie sa to všetko ako samozrejmosť, možno si najmä naši kolegovia ani neuvedomujú, koľko energie vydávajú ženy na pracovisku. Veď všetko to, čo robíme, vyzerá tak prirodzené. A ešte sa pri tom aj usmievame...

Božena Ungradyová: Ja veľa toho nenarozprávam, ale udivuje ma, ako málo sa ľudia zaujímajú na pracovisku jeden o druhého a - na druhej strane, - ako nespravodlivo sa dokážu pozrieť na nás, len za to, že sa snažíme byť naozaj dobrými kolegyniami. Nevraviac, že niektorí si za to k nám aj viac dovoľia... Šéfovia by si mali uvedomiť, že s funkciou dostávajú aj moc, s ktorou môžu veľa pomôcť, no i ublížiť...

Azda sa muži vo funkciách radi predvádzajú?

MBa: To sa nedá zovšeobecňovať. Mám vo svojom okolí mužov, ktorí mi nesmierne pomohli i takých, s ktorými som musela bojovať o svoje miesto pod

slnkom. Aby to však naozaj nevyznelo, že voči mužom niečo máme - my vás potrebujeme a máme radi. Len by ste mali byť úprimnejší. A nemali by ste byť skúpi na slová uznania i nežnosti. My ženy sme vo vzťahoch otvorenejšie. Niekedy bývajú aj v našej kancelárii dusné pracovné situácie, až nám slzy očí zarosia, ale vždy máme aj odvahu povedať si pravdu. Slušne, no otvorene. Komunikácia je základom riešenia väčšiny situácií, pracovných i tých osobných. Vytvorili sme si záplavu nezrozumiteľných noriem správania sa, ktoré nás spútavajú a bránia nám nájsť cestu k sebe. Ak nám niekto zaklope na dvere kancelárie, nech máme akokoľvek veľa práce, ak potrebuje pomoc, sme tu. Je to prirodzené a stačí k tomu iba jedno: mať ľudí naozaj rád. A nebať sa nepochopenia, lebo dobré i zlé úmysly napokon vždy vyjdú na povrch. No vďaka aj za tie zlé, inak by sme si nevedeli oceniť to dobré...

MBr: Možno je podstata nášho dobrého fungovania aj v tom, že každá z nás je iná, dopĺňame sa a namiesto snívania dokážeme využiť veľmi dobre čas, ktorý máme k dispozícii... ten pracovný i nepracovný.

Teba Marta poznám už dávno a viem, že dobré využitie času je v tvojom prípade nevyhnutnosť - na to aby si mohla prísť každé ráno do Vranova cez tri okresy, musíš vstať v dedine pod Sninským kameňom dobré tri hodiny skôr... Napadá mi, či pri takomto využití pracovného dňa dokážu vaši manželia tolerovať vaše občasné dámske víkendy?

MBr: Jožko je lesník a za tie roky vie čo moja robota vyžaduje. Tie spoločné túry do hôr mi naozaj veľmi pomáhajú nabrať síl a rodina to rešpektuje. No naozaj som pred časom nepomyslela, že sa ešte zo mňa stane turistka, dokonca tatranská! To je zásluha mojich dievčat. Vždy keď ma vyťahnu von, hovorím na chate - ja vás tu počkám. Máš ich vidieť! Keď som už presvedčená, že neurobím ďalej ani krok, nenechajú ma vrátiť sa, počkajú a vyjdeme až hore vždy spolu. Potom večer som strašne unavená, ale veľmi šťastná...

MBa: Môj manžel je policajný dôstojník, jeho svet je plný rozkazov, zákazov a príkazov, možno práve preto mi dokáže porozumieť. Zo začiatku to nebolo jednoduché, narušil sa chod pohodlnej domácnosti, no ja som o kúsok osobnej slobody zabojovala a prišlo pochopenie - keď sa mama vracala domov šťastná a oddychnutá... Vyše dvadsať rokov som v prvom rade bola mamou. Je to ťažké poslanie, no návratná investícia. Mnohé mamy a otcovia mi dajú za pravdu, že iba jedinú lásku, a to tú rodičovskú, čas neoslabuje, ba naopak, dáva jej väčšiu silu a porozumenie. Hádám jedna moja rada, životom prežitým daná: Odpovedzte deťom na každú otázku, keď vám ju ešte dávajú. Netreba sa báť otvorenosti duše, ...inak sa ochudobňujeme o krásne okamihy dávania.

Neskoré zimné zámuto

**Y
k stíšiš krok
enok v duši,
koj a mier
ádne v srdci,
ude dané
se načúvať,
koj hľadaj
amotu vítaj
mujúc si nás..."**

BUn:...ja by som moje kolegynke nevyvenila za nič na svete, oni už majú dospelé deti a ja si vážim, že môžem byť s nimi takáto priateľka. Aj vďaka nim je môj život naozaj bohatší, rada počúvam a tým mám dostatok rôznych informácií o živote, aj partnerských vzťahoch, čo mi možno raz pomôže. A funguje nám to naozaj hlavne preto, že všetci sme do tohto malého spoločenstva priniesli niečo svoje.

MBr: (so smiechom) ...no ja si cením najviac to, že Marta rada varí, to ja vôbec nie, a tak máme na výletoch o kuchyňu postarané... Ale spoločné aktivity sú naozaj balzomom na dušu a majú dobrý vplyv na našu prácu. Keď sa zavádzal SAP, bolo to ťažké, my sme to prijali ako výzvu a zvládli sme ju, podržiac sa navzájom. Aj v takýchto chvíľach sme ocenili našu súdržnosť. Je to kapitál, ktorý nám pomáha. Možno s tým na závode trochu vytrčame, no to nie je našim cieľom...Naopak, nič z toho, čo sa naučíme si nenechávame pre seba. Mnoho vecí riešime s telefónom pri uchu. Konzultujeme, radíme, no aj sa pýtame.

Nemá na vaše porozumenie vplyv aj to, že všetky tri pochádzate z lesníckych rodín?

Mba: Určite nás to zblízuje. Máme k lesu rovnaký prístup. Igelitové vrecko do ktorého zbierame v lese odpadky je súčasťou nášho turistického výstroja. A prejsť okolo studničky bez toho, aby sme ju nevyčistili, to naozaj nedokážeme. Ja som vyrastala na otcovom poľesi, doma sme mali všetky zvieratká. Keď dostal povolenku na srnca, neodolal, ako každý muž – poľovník, nezalícť, no iba na chvíľku, potom s pokorou nad krásou spustil hlavu, stačil mu takýto „úspech“. Otec bol na nás prísny, ale láskavý. Môj vzťah s otcom, teraz s odstupom času, dostal krásnu podobu. Návštevy sú poznačené láskou, porozumením a uznávaním... Keď odchádzam, nežne pohľadím rodičov pohľadom a v duchu ďakujem, že sú.

MBr: Môj otec už, žiaľ, nežije. Bol lesníkom na Sninskom Kameni, všetky štyri sestry sme s ním často chodili do lesa. Kto pozná pod Kameňom lokalitu „U Marty“, tak práve o ňu sa otec vždy staral. Je tam veľmi stará chata a chcem upozorniť (so smiechom) že sa to tam volá nie podľa mňa – „U Marty“, ale podľa vojenského hrobu, ktorý otec celý život opatroval a pre ktorý to miesto volajú „Pri umartom“. Študovať lesníctvo mi naši nedovolili, otec sa však tešil, keď som sa vydala do lesníckej rodiny – lesníkom je nielen manžel, ale aj švokor a švagor...

BUn: Tým, že pochádzame z lesníckych rodín, no hlavne práca v štátnych lesoch nás spojila a dala dokopy. Všetko ostatné, ako si rozumíme, koľko voľného času trávim spolu, je len o nás. A za to, aké sme a čím sme sa stali, vďačíme určite aj svojim rodičom a ja som vďačná, že ich mám.

MBa: Energia vzťahov ovplyvňuje všetkých, tomu sa nik z nás neubráni. A najdôležitejšie sú vždy práve tie roky, ktoré žijeme. Tak ich žime múdro. Tak, aby sme z nich nefutovali nikdy ani minútu. Ak by mi niekto ponúkol možnosť prežiť si nanovo ešte raz nejakú časť svojho života, tak poviem: ďakujem, neprosím, nemám potrebu robiť akýkoľvek reparát. A ak by mi oznámili, že nové ráno mi už nebude patriť, neponáhľala by som sa nič ratovať. Otvorila by som si fľašu tokajského, zapálila dobrú ženskú cigarku (to je moja slabosť, ale to tam radšej nenapiš...), ticho a nežne objala blízkych pri sebe a myšlienkou aj vás všetkých, ktorých som sa svojim bytím dotkla. Myslím, že práve v tom spočíva múdrosť nášho bytia – nie včera, nie zajtra, iba dnes sa dajú robiť správne veci. A všetko, čo má mať v našom živote zmysel,

nech je presiaknuté láskou, dávajúcou... Človek musí byť náročný v prvom rade k sebe a nečakať na druhých, z neba nám nič nespadne... Všetci musíme prispievať do kotla lásky, pokory a porozumenia... Asi tu však treba skončiť, lebo tie najkrajšie a najdôležitejšie veci sa slovami vyjadriť nedajú...

„Koľko platíme za náš hektický život? Ťažko to vyčíslieť, no príroda nám nič neodpustí. Les, to je chrám pokoja, ticha a harmónie. Detský smiech – to je najkrajší spev sveta. Báseň, to je dar pre pozorných. Feminizmus – nie je rovnováha. Bolo by krásne keby naše okolie voňalo človečinou a srdcia zase chlebom...“
Mnoho takýchto a podobných viet ešte zaznelo v onom neskorom zimnom zámutovskom popoludní. Popoludní, ktoré plynulo. A vlastne ani nenútilo hľadať odpovede na večné otázky. Jedna sa však núkala celkom prirodzene: O dobré vzťahy sa treba pričiniť. Všade, aj na pracovisku. Energia do nich vložená sa vráti. Možno, že nie všetci sa vieme o to s rovnakou gráciou pričiniť, no všetci sa môžeme presvedčiť, že to funguje. Darom je predsa dávať...

Milé kolegynke z Vranova, nechcete poslať do LESNÍKa recept? ■

„Tento názov navrhol kolega Milan, ktorý ma na dobrý tip upozornil - vďaka. Najprv sa mi nepozdával (nie Milan, ale názov), avšak pohľad do slovníka antickej mytológie ma vyviedol u omylu: Ten názov naozaj sedí!“

Navštevujem ho s láskou...

Pod Sninským Kameňom

ovské popoludnie

V Tatrách milovaných

Myslia už na budúcnosť

Jozef MARKO

Smutné časy, keď človek príde na lesnú správu a namiesto pracovného ruchu nájde len jedného kolegu – technika Ivana Sopka, ktorý zároveň zastupuje dlhodobu vážne chorého vedúceho správy. Ťažbová činnosť je zastavená, vyznačovanie ťažby sa kvôli pretrvávajúcim mrazom realizovať nedá, takže osadenstvo LS Jasov si posledný februárový týždeň čerpá ešte dovolenky z roku 2008. Navyše na správu patriacu do organizačnej štruktúry OZ Košice prichádzam v čase, keď na generálnom riaditeľstve v Banskej Bystrici nadobúda reálne kontúry rozhodnutie o úprave pracovného času, znamenajúce skrátenie pracovného týždňa na štyri dni.

„Nie som si istý, či nás v tejto situácii zachráni skrátenie pracovného času. Myslím, že nám môže pomôcť iba radikálny rez v organizácii podniku. Teda zväčšenie výmery lesných obvodov a zmenšenie počtu lesníkov. Súčasných päťsto až šesťsto hektárov úseky nezodpovedajú reálnemu stavu zabezpečovania činností v lese dodávateľmi prác a služieb z externého prostredia. Viem, že je testovateľný aj model bez lesných správ a náš informačný systém je pripravený aj na túto variantu. Ale neviem, či sú na manažovanie lesníckej prevádzky a zabezpečovanie výrobných úloh pripravení aj pracovníci ústredia OZ. Na našom košíckom závode sú, pretože my sme tu už mali správy lesov a oni mali možnosť si takýto model vyskúšať,“ zamýšľa sa I. Sopko, ktorý sa zároveň domnieva, že v platnom organizačnom modeli, v ktorom správca zabezpečuje úlohy OLH na tisícoch hektároch, je jeho pozícia nezvládnuteľná. Riešenie je podľa jeho názoru niekde inde: „Nemusíme rušiť lesné správy, ale vytvoríme ich veľké a silné, rúbajúce ročne minimálne 30 000 kubíkov s aspoň dvoma OLH a im podriadenými lesníkmi. Odborný lesný hospodár predsa musí mať - obrazne povedané - les v rukách od A po Z. Musí vedieť kde má aké drevo, aké sorti-

menty a z ktorých porastov dostane, aby vedel zareagovať operatívne na konkrétnu požiadavku klientov na trhu a zároveň neublížil lesu. Viete, ja to vidím tak, že chceme síce byť modernou firmou, ale vrátili sme sa k zastaranému systému jej riadenia. Navyše v obchode s drevom sme nepružní a vo vzťahu k odberateľom si počíname skôr ako malý urbariát, namiesto toho, aby sme k nim pristupovali ako najsilnejší lesnícky subjekt na trhu s drevom.“ Technik I. Sopko nehovorí len za seba, keď vyjadruje nespokojnosť s tým, že sme nedokázali včas predvídať vývoj na trhu. Porovnáva to s prístupom vlastníka malej píly v Jasove. Ten na základe informácií od svojich zákazníkov v Madarsku, ktorí mali zlé signály z Anglicka v súvislosti s obmedzením poskytovania hypoték, včas vedel, že prichádzajú na lesníkov a drevárov zlé časy a podľa toho sa aj zariadil.

V PESTOVNEJ ČINNOSTI SA DÁ ROK POČKAŤ

Nemá ale zmysel pozerieť dozadu a hovoriť o tom, čo bolo. Dôležité je, čo je a čo bude. Ivan Sopko ma presvedča, že jasovskí lesníci nenariekajú, ale už teraz myslia na budúcnosť tunajších lesov. Tej vraj vôbec neuškodí, ak odstavíme v rámci podniku na rok kvôli kríze a šetreniu nákladov výkony v pestovnej činnosti. Rok sa dá počkať, samozrejme s výnimkou ťažko zalesniteľných kalamitných plôch, na ktorých umelá obnova neznesie odklad. Výkon 015 – čistenie plôch po ťažbe - sa dá takisto zastaviť, pretože v priebehu roka bude určite narastať záujem ľudí o palivové drevo, ktorí vyčistia ťažbové plochy a lesníkom tak ušetria náklady na

Dnes z LS Jasov

Ivan Sopko nad mapou navrhovaného LC Zlatá Idka

túto činnosť. „Čo sa týka ochrany lesa, napríklad inštalácie lapačov, nič sa nestane, ak ju budú zabezpečovať samotní lesníci, ktorí ju predsa robili ešte v nedávnej minulosti. V rámci ochranných služieb od nich budem vyžadovať aj bežnú údržbu lesných ciest a zväžnic napríklad čistením odrážok. Aj keď budeme fungovať v rámci skráteného pracovného času, ochranu kmeňového štátneho majetku, ktorý máme sústredený do dvoch dolín bude stále zabezpečená lesníkmi v aktívnej službe. Či v piatok, či vo sviatok, prejdú každý deň ráno, na obed i večer kritické miesta, ako sú napríklad vjazdy do lesa, odvozné miesta a rizikové časti porastov.“

V súvislosti s pripravovanou obnovou LHP pozerajú jasovskí lesníci aj ďalej ako do najbližších týždňov a mesiacov. V ôsmom roku platnosti aktuálneho LHP podávajú žiadosti na vytvorenie troch lesných celkov zlúčením súčasných viacerých LUC tak, aby došlo pri ich obhospodarovaní k zjednodušeniu evidencie, kontroly, plánovania a celej režijnej činnosti. Dva z troch navrhovaných lesných celkov predstavujú ucelené komplexy kmeňových štátnych lesov a budú pripravené tak, že v optimálnom modeli OLH – lesníci 1+2 zvládnu spoločne bez problémov všetky úlohy, poznajúc každý strom, linku, zväžnicu, chytanie dreva. Na LS Jasov sú totiž presvedčení, ako to už povedal Ivan Sopko, že súčasná organizačná štruktúra lesníckej prevádzky dlho nevydrží.

Keď už je reč o obnove LHP spo-

Kvalitná jedľová hmota na OM Roztoka

mínam si na výzvu profesora Sanigu z Lesníckej fakulty TU vo Zvolene na jednom z lesníckych dní na východnom Slovensku, smerujúcu k lesníkom, aby aktívne komunikovali so zhotoviteľmi LHP a dôsledne presadzovali svoj pohľad na budúcu podobu porastov. „To je u nás samozrejmosť. Sme si vedomí toho, že viac pozornosti venovanej spolupráci so zhotoviteľmi znamená síce v procese obnovy LHP viac roboty pre lesnícku prevádzku, ale v nesledujúcej dekáde sa jej tento čas viacnásobne vráti. Je hlúpe nadávať na prácu taxátorov, keď už je hotový LHP. Treba s nimi včas prejsť porast za porastom, porastovú skupinu za porastovou skupinou, čiastkovú plochu za čiastkovou plochou. Určite sa to vyplatí,“ tvrdí I. Sopko. V súvislosti s tým, že niektorí naši kolegovia si skutočne zvykli namiesto hľadania východiska iba hromžiť väčšinou na ochrancov prírody, si Ivan Sopko spomína na príklad komunikácie s nimi, keď v porastoch pri maďarských hraniciach, v ktorých sa prirodzene vyskytuje agát biely, si ochranári vyložene želali jeho odstránenie z prírody a nahradenie borovicou a čerešňou. „Povedal som im dobre, ale budeme musieť použiť proti agátu herbicidy. Vtedy sa spamätali a hneď súhlasili s tým, aby ostal v porastoch. Preto si myslím, že je zbytočné sa nad nimi rozčuľovať, musíme sa naučiť v rokovaniach s nimi jasne a nekompromisne argumentovať.“

NESTAČÍ SA SÚSTREDIŤ IBA NA TO AKO PREŽIŤ

Vraciame sa v debata k ochrane lesného majetku štátu v období upraveného pracovného času. Ivan Sopko ma ubezpečuje, že stará garnitúra lesníkov, ktorí sú navyše aj zaničení poľovníci, nebude mať problém pohybovať sa v teréne aj populudní, alebo podvečer. Nechce nijako krivdiť mladým, ale doterajšie skúsenosti so študentmi strednej lesníckej školy, ktorí v Jasove praxovali, ho presvedčujú, že s mladými lesníkmi by bolo oveľa ťažšie zvládnuť momentálnu situáciu, pretože im chýba záujem a od-

hodlanie urobiť pre les viac ako majú v pracovnej náplni. Navyše nie sú tak pripravení na prácu v lesníckej prevádzke, ako by sa malo a dalo od nich očakávať. „**Na druhej strane mám obavy, čo bude o pár rokov. Jeden náš lesník je šesťdesiatnik, traja lesníci sú po päťdesiatke, jeden je štyridsiatnik a len jeden má 30 rokov. Skôr či neskôr bude nutné urobiť generačnú obmenu tohto tímu, ale ak si predstavím, že by našimi nasledovníkmi mali byť študenti, ktorý boli u nás na praxi, tak neviem – neviem. Akoby sme v tejto oblasti zaspali. A nielen v tejto. Celkovo pozorujem, že ľudia sa v tejto zložitej situácii snažia o jediné – udržať sa v zamestnaní. Ďalej však na sebe nepracujú, nezdokonaľujú sa, nemajú mnohokrát naštudované ani aktuálne vyhlášky a smernice. Iste, niekedy je tých smerníc z generálneho riaditeľstva priveľa, niektoré sú zbytočné, ale to nemôže byť výhovorka. Sústrediť sa iba na to ako prežiť mi nepripadá múdre.**“

Súhlasím. Takýto prístup nám nepomôže dostať sa „z kaše.“ Keby sa mal každý hrať iba na vlastnom piesočku a v prípade problémov sa spoliehať, že ich vyrieši za neho niekto iný, to by sme sa nikam nedostali. Nielen zo stretnutia s Ivanom Sopkom mám ale dojem, že jasovskí lesníci vedia presne, kam sa potrebujú a chcú dostať. Mám totiž možnosť vidieť v teréne, aké porasty obhospodarujú, ako pracujú s prirodzenou obnovou, ako spolu komunikujú. V Údolí Čiernej Moldavy na Odvoznom mieste Roztoka sa stretávam s lesníkom Petrom Schürgerom, o pár kilometrov ďalej s ďalším lesníkom Jánom Štefánim. V lokalite Hačavská dolka sa krásne darí jedli a buku, chlapi mi rozprávajú aj o tom, ako nedávno zažili vetrovú kalamitu, po ktorej ostali vo svahu len mohutné koreňové koláče vyvalených stromov. Vo svahu nad nami pracuje partia lanovkárov, na nákladne auto si vodič z OZLT nakladá hydraulickou rukou zdravý jedľový guľatinu. Na pohľad lesnícka idylka, ale na mojich sprievodcoch je vidieť, že by boli skutočne spokojní až vtedy, ak by

sa obchod s drevom znova rozbehol tak, ako boli zvyknutí doteraz. Nuž, držme si palce.

Ivan Sopko zažil od roku 1981, kedy nastúpil do zamestnania v štátnych lesoch, už kadečo. Začínal na pozícii manipulanta na Expedičnom sklade v Jasove a už po dvoch týždňoch sa stal jeho vedúcim. Vďaka vtedajšiemu odbytárovi Ing. Michalkovi dostal - ako sám hovorí - vysokú školu lesníckeho života. Po základnej vojenskej službe pracoval ako lesník na LS Štós, bol jej technikom, ťažbárom, referentom MTZ, znova lesníkom. V roku 1996 správa v Štóse zanikla prehratým súdnym sporom a odvtedy je na LS Jasov. V 90-tych rokoch aktívne spolupracoval na zavádzaní novej výpočtovej techniky a aplikácií v rámci Východoslovenských štátnych lesov. S počítačmi „si tyká“ dodnes. Sleduje každú novinku, známy je v rámci súčasného podniku výborným zvládnutím „krpáka.“ Premýšľa, má názor, nechce v práci iba prežívať. Jeho názory sú teda určite hodné zamyslenia. Zamyslený ostávam aj po tom ako sa rozlúčime. Vypočujem si jeho hodnotenie myšlienky využiť lesníkov a technikov v zalesňovaní a výchove porastov namiesto dodávok týchto prác z externého prostredia. Pripadá mu to ako utópia. So siedmiimi lesníkmi nemá šancu zalesniť na jar plánovaných 11 hektárov holín. Ani využitie lesníkov v prerezávkach nevidí reálne. Nemajú totiž kvalifikáciu na prácu s motorovými pílamí. Vyzerá to tak, že čiastkové, dočasné riešenia nám skutočne nepomôžu. Spomeniem si na to, čo ma naučil život v práci s verejnosťou, v komunikácii: kríza je príležitosť. Presvedčam sa o tom, že lesníkov zasa lesnícky život naučil, že provizória nestačia. V kríze sa práve tie radikálne, komplexné riešenia prijímajú ľahšie, no nie? ■

Ivan Sopko (vpravo)
a Peter Schurger pri nakladaní dreva

Slovenské vody pre ľudí. Aj s lesníkmi?

Už takmer pravidelne sa opakujúce ničivé povodne predovšetkým v letnom období sú vždy príležitosťou pre pseudoodborníkov, ktorí radi ukazujú prstom na lesníkov a vinia ich z toho, že holorubmi spôsobujú rozvodňovanie potokov a riek a zatápanie ľudských obydlií. Skutoční odborníci, ktorí žiaľ nedostávajú v masmédiách toľko priestoru ako by si zaslúžili a určite menej ako tí, ktorí danej problematike zjavne nerozumejú, tvrdia ale niečo úplne iné. Za súčasný vodný režim v krajine sme zodpovední my všetci. Celá spoločnosť. Poľnohospodári, vodohospodári, samosprávy, štát. Skrátka všetci. Obrovské nerozčlenené plochy polí a pasienkov, nezregulované vodné toky, chýbajúce malé či väčšie vodné stavby v lesoch i urbanizovanej krajine, to sú len niektoré príčiny povodní, spôsobujúcich každoročne veľké materiálne škody. Mimovládna organizácia Ľudia a voda na čele s jej predsedom Ing. Michalom Kravčíkom je vo verejnosti už dlhšie známa nielen tým, že prezentuje profesionálne a komplexné názory na túto problematiku, ale aj tým, že prichádza s konkrétnymi, systémovými projektmi a programami, ktoré majú zmeniť a zastabilizovať vodný režim na Slovensku. Navrhuje celospoločenský konsenzus a spoluprácu, ktorá jediná môže viesť k tomu, aby sme si u nás viac vážili vodu a vodné zdroje a aby sme ich dokázali racionálne a efektívne manažovať.

O novom programe pre tisíce nezamestnaných, zveladenie vodných zdrojov a zníženie rizika povodní

Príležitosť pre obce, farmárov, lesníkov a správcov vodných tokov

Josef MARKO

Na 76. riadnom zasadaní Nezávislého ekonomického fóra - Hospodársky klub koncom februára tohto roka prezentoval Ing. Kravčík program nazvaný Slovenské vody pre ľudí, ktorý je spoločnou iniciatívou Hospodárskeho klubu, Združenia miest a obcí Slovenska a MVO Ľudia a voda. Prečo mu venujeme v našom časopise takú pozornosť? Pretože lesníci by sa mali naučiť spolupracovať s ľuďmi, ktorí disponujú reálnymi a realistickými riešeniami a ktorí v nich majú miesto aj na spoluprácu práve s lesníkmi. Konštruktívny dialóg s týmito ľuďmi už vedú zástupcovia Sekcie lesníckej Ministerstva pôdohospodárstva SR aj zástupcovia vedenia š.p. LESY SR. Ale dajme slovo Ing. Kravčíkovi:

„Programom Slovenské vody pre ľudí je možné vytvoriť tisíce pracovných príležitostí, hlavne v regiónoch postihovaných povodňami a/alebo nedostatkom vody. Cieľová kapacita jednorazového zadržania dažďovej vody o objeme 100 mil. m³ je možné dosiahnuť, ak sa každým rokom vybudujú systémy o objeme 20 mil. m³. Takýto objem prác je možné dosiahnuť, ak v štruktúre bude pracovať 30 000 až 35 000 ľudí. Programom je možné podporiť fungovanie približne 3 000 pracovných tímov, zamestnaných prostredníctvom sociálnych podnikov, zriaďovaných najmä obcami v spolupráci s farmármi, lesníkmi a správcami vodných tokov s tým, že v každom pracovnom tíme bude pracovať priemerne 11 pracovníkov. Tímy môžu byť väčšie, ale aj menšie. Jeden tím by mal v priebehu piatich rokov vytvoriť vodozádržné opatrenia, ktoré dokážu jednorazovo zadržať viac ako 30 000 m³ dažďovej vody.

Štruktúra manažmentu by mala byť zrozumiteľná, transparentná a jednoducho kontrolovateľná z hľadiska realizovaných aktivít. Navrhujeme realizovať program v spolupráci s obcami a len tam by sa realizoval, kde samospráva vstúpi do projektu. V týchto obciach budú vybraní najvhodnejší kandidáti na komunitného lídra pre revitalizáciu krajiny. Po ich vybraní komunitní lídri absolvujú intenzívny štvortýždňový vzdelávací kurz, počas

ktorého vypracujú projekt s prácami na 5 rokov pre svoju komunitu, s vytvorením minimálne desiatich pracovných príležitostí pre nezamestnaných a s rozpočtom na jeho financovanie. Obhajobou projektu pred hodnotiacou komisiou získajú certifikát, ktorý ich bude oprávňovať realizovať projekt revitalizácie a zároveň získajú nárok na finančné krytie projektu z fondu SLOVENSKÉ VODY PRE ĽUDÍ s finančnou čiastkou 52 200 EUR ročne na jeden pracovný tím. Fond podpíše s komunitným lídrom zmluvu na realizáciu projektu na 5 rokov s právom kontroly zo strany obce.“

INŠPIRÁCIA Z AMERIKY, ŠANCA PRE SLOVENSKO

Tvorcov tohto programu inšpiroval americký New Deal z 30-tych rokov 20. storočia, pozostávajúci z množstva programov a iniciatív na federálnej, národnej i miestnej úrovni, s rozličným trvaním, nákladmi a počtom zapojených ľudí. Viaceré z nich síce možno podľa Ing. Kravčíka podrobiť kritike z hľadiska okamžitej efektívnosti, ale prezident F. D. Roosevelt napriek tomu dával prednosť ponuke pracovných príležitostí, pretože priamu peňažnú pomoc v nezamestnanosti jednotlivcom považoval za „drogu nenápadne ničiacu ľudského ducha.“ Ukázalo sa, že programy dali nielen zamestnanie miliónom ľudí, ale zanechali po sebe zdravšiu krajinu s vysadenými lesmi, rybníkmi, hrádkami či terasami, ktorej benefity cítia v Spojených štátoch podnes.

Autorov programu Slovenské vody pre ľudí inšpirovala tá časť programu New Deal, ktorá bola zameraná na ochranu prírodných zdrojov a na protipovodňovú prevenciu. Súvislosti v nej aktuálne pre Slovensko netreba podľa nich vôbec práce definovať. **„Existujú dokumenty na vládnej i mimovládnej úrovni, ktoré sa zhodujú v analýze súčasného stavu i v tom, čo treba na ochranu prírodných zdrojov a v oblasti protipovodňovej prevencie vykonať. V materiáloch Vlády SR je súčasný stav väčšiny vodných tokov a ich povodňová charakterizovaná takto:**

● významne sa znížila prirodzená retenčná schopnosť povodí a zrých-

Zosunutá časť svahu
Foto: Ing. Míkuš

lil sa povrchových odtok v krajine, v dôsledku čoho sa zvýšilo riziko a frekvencia výskytu povodní,

- **znižila sa prirodzená samočistiaca schopnosť vodných tokov, čo sa následne prejavilo na kvalite povrchových a podzemných vôd,**
- **dochádza k znižovaniu výdatnosti a k znehodnocovaniu zdrojov pitnej vody,**
- **urýchľuje sa erózia a tým nastáva znižovanie úrodnosti pôdy (najmä v horských a podhorských oblastiach),**
- **nastalo podstatné obmedzenie ekologických funkcií vodných tokov a tým dochádza k degradácii prirodzených vodných a mokradových ekosystémov.**

Veľmi podobné hodnotenie možno nájsť v strategických materiáloch ZMOS z posledného obdobia. Dokumenty ZMOS-u v neposlednom rade konštatujú, že medzi príčinami vzniku povodní je znížená schopnosť zadržať dažďovú vodu z dôvodu poškodenia krajiny odstránením vodozadržných a protieróznych prvkov (odlesnenie, vysušenie močiarov, rozoranie medzí, zlikvidovanie remízok, atď.). Tieto faktory spôsobujú zmeny odtokových pomerov a zvyšujú riziko lokálnych povodní. Rýchly odtok dažďových vôd zároveň prispieva k odvodňovaniu krajiny so širokým spektrom negatívnych dopadov, od znižovania zásob podzemných vôd až po zmeny mikroklimy na odvodnených územiach.

V otázke riešenia súčasnej situácie Konceptia vodohospodárskej politiky SR do roku 2015 definuje stratégiu revitalizácie povodí: „presadzovať princíp hospodárenia s vodou na celej ploche povodia, teda aj mimo korýt a vodných nádrží a vytvárať tak priestor na širšie uplatnenie biotechnických, agrotechnických a lesníckych opatrení za účelmi zlepšenia retenčnej schopnosti.“ Zvýšenie retenčnej schopnosti povodí sa viackrát nachádza aj v tej časti toho istého dokumentu, ktorá definuje úlohy v oblasti ochrany pred povodňami. Zvýšenie retenčnej schopnosti územia sa má vykonať s cieľom „zvýšiť potenciál podzemných vôd a obmedziť vznik povodňových situácií technickými

opatreniami (budovanie nádrží, rybníkov, poldrov, prehrádzok).“

INTEGROVAŤ MANAŽMENT VODNÝCH ZDROJOV

Vzácný konsenzus medzi vládnymi materiálmi a materiálmi ZMOS-u v hodnotení situácie a v otázkach potrebných opatrení sa však podľa tvorcov programu Slovenské vody pre ľudí ruší pri hodnotení ich realizácie. ZMOS kritizuje investičnú neaktuálnosť a inovatívnu zaostalosť zodpovedných inštitúcií, ktorá pri nerešpektovaní Konceptie vyúsťuje do kontraproduktívnych opatrení: „Na jednej strane sa v koncepcii deklaruje význam plošnej ochrany územia a potreba integrovaného manažmentu povodia, na strane druhej sa v nej navrhujú investičné opatrenia, ktoré ako parciálne riešenia síce dočasne môžu riešiť lokálnu potrebu, ale zároveň zvyšujú výskyt povodní v povodí ako celku...“

„Inými slovami, zodpovedné inštitúcie ignorujú plošné opatrenia na zvýšenie retencie povodia. V súčasnosti preferovaný spôsob protipovodňovej prevencie spočíva nie v plošných, ale v líniových opatreniach. Vykonávajú sa najmä v úpravy tokov a ochranných hrádzí na dosiahnutie čo najrýchlejšieho odvedenia vôd zvyšovaním prietoknosti korýt našich riek. Koncentrácia na tento spôsob pri zanedbaní iných má vážne

nedostatky. Čo najrýchlejšie odvádzanie vôd zvyšovaním prietoknosti korýt riek nerieši problém s povodňovou vlnou, ale ho presúva na obce nižšie po toku a vystavuje ich ťažko riešiteľným situáciám. V neposlednom rade je v rozpore s dobrou vodohospodárskou praxou, pretože spôsobuje tiež nežiaduce zvýšené odvodňovanie povodia počas celého roka, čím zhoršuje situáciu v čase sucha. Preto je v rozpore s princípom integrovaného manažmentu vodných zdrojov. Súčasná situácia potreby tvorby nových pracovných miest v oblastiach, ktoré neohrozujú trhové prostredie, ponúka príležitosť na riešenie toho, čo ZMOS nazýva „zjavné rozpory medzi deklarovanými príčinami vzniku povodní, kompetenčnými možnosťami správcov povodí a nastavením investičných aktivít v koncepcii vodohospodárskej politiky v oblasti protipovodňovej ochrany.“

Obciam, ktoré márne čakajú na protipovodňové opatrenia štátu, tento projekt ponúka jednoduché a relatívne lacné opatrenia na zachytenie povrchového odtoku skôr, než sa spojí v ničivú ríavu, ktorá sa už ťažko krotí. Najlepšia medzinárodná prax protipovodňovej prevencie spočíva podľa európskych expertov v trojstupňovom prístupe: v zachytení dažďovej vody na mieste kde padá, v jej retencii a až nakoniec v jej odvádzaní. Tento projekt rieši najmä prvé dva kroky protipovodňovej prevencie, ktoré sú u nás neprávom prehliadané a zanedbávané. Znamená posun ťažiska opatrení, ktoré sú v súčasnosti izolované od príčin vzniku povodní, na ich prevenciu. Projekt poskytuje zmysluplnú prácu pre tisíce ľudí v blízkosti ich bydliska, zveľaďuje vodné zdroje a znižuje riziko povodní. Elimináciou príčin vzniku veľkej časti povodní zvýšením vododržnej kapacity územia sa počet, intenzita i dopad povodní výrazne zníži. Má však i ďalšie pozitívne účin-

Lesníckmi zregulovaný breh
a cesta v Lenartove

ky, ako sú zmiernenie dopadov zmien klímy, protierózna ochrana, zvýšenie biodiverzity, rozvoj nových hospodárskych činností v krajine a ďalšie.

A aké sú podľa autorov programu Slovenské vody pre ľudí vhodné technické opatrenia integrovaného manažmentu vodného režimu? Vsakovacie priekopy po vrstevniciach, depresie, vsakovacie jamy, vodoholdingy, limany, drobné prehrádzky, resp. stupne na vodných tokoch, bystrinách, v roklinách či v stržiach, poldre, malé prietochné vodné nádrže, protipožiarne nádrže, rybníky a pod. Biotechnické opatrenia sú podobné, ale prekážku povrchovému odtoku spájajú s použitím vegetácie – medzí, trávnatých pásov, pásov krovísk a stromov, zatravnovanie a zalesňovanie nevyužívaných plôch a pod. Medzi technicky náročnejšie „stavby“ možno považovať rôzne typy prehrádzok v prirodzených tokoch, odtokových rigoloch, jarkoch, erózných ryhách a pod. V prirodzených tokoch sa veľmi osvedčujú priečne stavby z dreva alebo kameňa, ale i náročnejšie prehradenie toku stavebnými košmi – gabiónmi, kde sa zadrží iba menšie množstvo vody, hrádza ostáva priepustná pre prirodzený prietok, ale v čase zvýšených prietokov sa voda zadrží, spomalí a tým sa zníži jej účinok. Spomínané opatrenia sú väčšinou nenáročné na kvalifikovanú prácu a sú blízke vidieckemu obyvateľstvu, ktoré býva postihnuté nezamestnanosťou viac ako ľudia v mestách. Rozsah a typ opatrení protipovodňovej či protieróznej prevencie, ako aj objem vodozadržných zariadení možno určiť z objemu povrchového odtoku a/alebo špičkového prietoku vody z dažďa (prípadne z topenia snehu) na základe faktorov ako sú výška zrážky, plocha povodia a celého komplexu charakteristik povrchu.

Každopádne ide o skutočne zaujímavý program, ktorý má hlavu a päťu a veríme, že aj reálnu perspektívu a uplatnenie na Slovensku. Jeho realizácia by pomohla aj nám lesníkom. A nielen preto, že si v ňom môžeme nájsť svoje miesto. ■

Povodňou zničený most na Fešárku pri Malcove

Vieme dosť o bezpečnosti pri práci?

Dagmar SÉLEŠOVÁ

Túto otázku si položili riešitelia medzinárodného projektu pod názvom „Jazyk značiek a signálov v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v drevárskom priemysle“ skrátené LANSAWOOD.

Na myšlienku vytvorenia učebných modulov v oblasti značiek a signálov ich priviedol fakt, že každý rok vzrastá počet úrazov na pracoviskách a v nemalej miere smrteľných. Organizácia EuroStat a Európska agentúra pre bezpečnosť a zdravie pri práci uskutočnila prieskum, ktorý ukázal, že **najvyššie percento zranení je v drevárskom priemysle, kde každoročne utrpí pracovný úraz približne 10% robotníkov.** Popri ľudskom utrpení, ktoré je na prvom mieste, tu nemalú úlohu zohrávajú aj obrovské ekonomické straty. Podľa štatistického zistenia (ESAW) vznikne **približne 4,8 miliónov pracovných úrazov, ktoré majú za následok viac než 3 dni absencie u pracujúcich** v krajinách Európskej únie.

18-mesačný projekt, realizovaný v rámci programu Európskej únie **Celoživotné vzdelávanie** podprogramu **Leonardo da Vinci**, má za cieľ zlepšiť daný stav formou poskytnutia metodiky a študijných materiálov pre študentov stredných škôl, univerzitných študentov a profesionálov v drevárskom priemysle.

Projekt č. 134575-LLP-2007-BG-LMP sa realizuje v súlade s novou 5-ročnou stratégiou pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, ktorú spustila Európska komisia a zahŕňa obdobie rokov 2007 – 2012, s cieľom znížiť celkový počet pracovných úrazov o 25% pripadajúcich na 100 000 robotníkov v Európskej únii.

Partneri projektu **Lesnícka univerzita v Sofii - Bulharsko/koordinátor projektu, Lesnícky technický zväz – Bulharsko, Oikotechnics Inštitút**

– **Grécko, Stredná odborná škola Värnamo – Švédsko a Národné lesnícke centrum Zvolen – Slovensko** sú teraz v záverečnej fáze riešenia daného problému.

Vytvorených je **päť vzdelávacích modulov** objasňujúcich problematiku značiek a signálov BOZP počnúc existujúcou národnou a medzinárodnou legislatívou, cez nebezpečné faktory a druhy značiek a rôznych signálov, končiac osobnými ochrannými prostriedkami, ktoré sú nevyhnutné v drevárskom priemysle. Okrem teoretického základu sú súčasťou jednotlivých modulov aj prípadové štúdie a cvičenia, kde si účastníci vzdelávania overia svoje vedomosti.

Na nedávnom stretnutí vo Zvolene sa partneri dohodli, že v mesiacoch marec a apríl 2009 prebehne testovanie vzniknutého produktu v každej partnerskej krajine na seminároch určených pre spomenuté cieľové skupiny, ktoré ukážu či vynaložené úsilie nebolo zbytočné. Prípadné úpravy študijných materiálov musia byť dokončené v máji, kedy projekt končí a celá tímová práca bude zhodnotená na poslednom projekte stretnutí v Sofii.

Inovácia projektu spočíva vo vytvorení **interaktívneho multimedialného produktu určeného na e-learning** so zameraním na **celoživotné vzdelávanie**. Jeho využitie zabezpečí bezpečnejšie a zdravšie pracovné prostredie. Vytvorený vzdelávací produkt bude k dispozícii širokému okruhu záujemcov z radov univerzitných študentov, stredoškôľakov a odborníkov z praxe. ■

Dagmar Sélešová

Národné lesnícke centrum Zvolen

Exkurzia v spoločnosti Bučina DDD, spol. s r.o. počas januárového stretnutia vo Zvolene

Nový koreň po mrazovom teste -10°C

Poznatky z aplikácie hnojív pri krytokoreennom sadbovom materiáli

Aľzbeta LENGYELOVÁ, Elena TAKÁČOVÁ, Pavel PAVLENDÁ

Aj keď v súčasnom období podiel prirodzenej obnovy rastie, predsa len je potrebné počítať aj s umelou, resp. kombinovanou obnovou lesa. Pri umelej obnove lesa sa na Slovensku používajú dva základné typy sadbového materiálu - voľnokorenný sadbový materiál a krytokorenný sadbový materiál.

Cieľom príspevku je podať informácie o dopestovanom krytokoreennom sadbom materiáli pri použití hnojív so zameraním na stanovenie obsahu živín v asimilačných orgánoch a o teste na mrazuvzdornosť.

V apríli sa uskutočnil výsev naklíčeného semena buka lesného (BK 26515LM-487, LHC Liptovský Mikuláš, klíčivosť 71 %, čistota 99,8 %, vlhkosť 9,3 %) do dvoch typov pevných obalov Lannen PL64F a BCC HIKO V265 a mäkkého obalu Jiffy 7 Forestry ø 50 mm (lisovaný rašelinový substrát v tabletách) (obr.3). Obaly typu Lannen PL64F a BCC HIKO V265 boli naplnené substrátom Trays (výsevový substrát pre listnaté drevinu dodaný AGRO CS Slovakia a. s. - <http://www.agrocs.sk>, pričom pre obaly typu Lannen sa použil substrát s prímiešaním hnojiva s dlhodobým účinkom Multicote 6M v dávkach 1 kg/m³, 2 kg/m³, 3 kg/m³ a 4 kg/m³ na skúmanie vplyvu pôsobenia hnojiva s dlhotrvajúcim účinkom. Na semenáčky pestované v substráte Trays v dvoch obaloch BCC boli aplikované hnojiva na list Kristalon 18+18+18+3+Micro a Polyfeed 19-19-19+1MgO (dodané AGRO CS) 2 krát týždenne pri koncentrácii roztoku 0,1 %. Semenáčky dopestované v tabletách Jiffy boli použité v mrazovom teste.

Pred samotným výsevom boli substráty v sadbovačoch a tablety Jiffy ošetrené zálievkou 0,1 % roztokom fungicídu Previcur. Sadbovače a tablety Jiffy boli umiestnené v skleníku pod závlahou PLANTFOG s riadiacou jednotkou Fogtronic, ktoré udržiavalo vlhkosť vzduchu na úrovni 80 % až 90 % automatickým spúšťaním závlahy zahmlňovaním.

Aby sa zamedzilo deformáciám koreňov semenáčky boli počas pestovania umiestnené na vzduchovom vankúši.

Na konci vegetačného obdobia (september) sa vyhodnotili:

- rast semenáčikov (výška nadzemnej časti a priemer koreňového krčka) v obaloch Lannen, kde do substrátu bolo prímiešané hnojivo s dlhodobým účinkom Multicote 6M. Najnižšie priemerné výšky nadzemnej časti (112 ± 18 mm) a priemery koreňového krčka ($2,1 \pm 0,6$ mm) boli zaznamenané pri najnižšej dávke hnojiva (1 kg/m³). Štatistický významný rozdiel bol pri priemere koreňového krčka, kde pri najvyššej dávke hnojiva hodnota priemeru koreňového krčka bola $2,7 \pm 0,5$ mm.
- chemická analýza nadzemných častí buka pre vyhodnotenie obsahu živín (boli použité listy z dopestovaných semenáčikov v obaloch Lannen a BCC). Z vyhodnotenia vyplynulo, že pre buk vo všeobecnosti možno taktiež pre všetky varianty hodnotiť úroveň výživy z hľadiska makroživín ako dobrú až veľmi dobrú.
- mrazový test pri cieľových teplotách +5, -3, -7 a -10 °C (sadenice boli vystavené cieľovej teplote 1 hod.) po 7 týždňoch v optimálnych podmienkach - teplota +25 °C a 16-hodinová fotoperiód. Urobili sa dve vyhodnotenia testu na mráz - a) meranie straty elektrolytu v stonke a koreňoch, - b) vizuálne hodnotenie stupňa pučania terminálneho púčika a rastu nových koreňov. Pre tento test boli použité sadenice dopestované v dvoch typoch obalov: pevnom obale BCC HIKO V265 so substrátom Trays (výsevový substrát pre listnaté drevinu dodaný AGRO CS Slovakia a. s.) a mäkkom obale tablety Jiffy 7 Forestry ø 50 mm (lisovaný rašelinový substrát v tabletách).

Najvyššie straty elektrolytu (u stonky a koreňa) boli zistené u pevného obalu BCC HIKO V265 so substrátom Trays. Opačný jav bol zistený pri semenáčikoch buka pestovaných v tabletách Jiffy 7F.

Pri vizuálnom hodnotení pučania terminálneho púčika pri variante obalu BCC so substrátom Trays po vystavení semenáčikov mrazu - 10 °C bolo viac ako 50 % bez pučania terminálneho púčika. Pri semenáčikoch pestovaných v tabletách Jiffy 7F bolo po vystavení mrazovým teplotám bez pučania

terminálneho púčika najviac 45 % a to pri teplote - 10 °C.

Uvedené získané poznatky z pokusu sa dajú zhrnúť do nasledovných záverov:

- Semenná surovina pre výsev do obalov musí mať najvyššiu možnú kvalitu.
- Pre dopestovanie kvalitného sadbového materiálu je dôležité dodržať zodpovedajúci technologický postup a použiť vhodný typ obalu a substrátu.
- Pred výsevom je potrebné substrát v obaloch primerane utlačiť, zavlažiť, urobiť zálievku fungicídnym prípravkom a zabezpečiť pravidelné zavlažovanie tak, aby nedošlo k presušeniu substrátu resp. aby sa netvoril prísušok.
- Pri pestovaní buka je dôležitá nielen primeraná vlhkosť substrátu, ale aj vlhkosť a teplota vzduchu. Zariadenie PLANTFOG so zabudovaným meracím zariadením v priebehu pokusu spoľahlivo udržiavalo v skleníku stálu vlhkosť vzduchu 80 % až 90 %. V takýchto podmienkach prostredia je však nutné pravidelné preventívne ošetrenia na ochranu proti hubovým chorobám, predovšetkým plesni bukovej. Odporúčať možno zálievku substrátov pred výsevom a postreky vzhádzajúcich semenáčikov prípravkom Previcur a inými fungicídmi registrovanými na ochranu semien a semenáčikov proti plesni bukovej.
- Pri pestovaní krytokorenného sadbového materiálu cez vegetačnú sezónu je vhodné priebežne prihnojovať, najlepšie aplikáciou tekutých hnojív na list, čo umožňuje rýchle dodanie živín vyvíjajúcim sa rastlinám. Kombinované bezchloridové hnojivá Kristalon a Polyfeed s rôznymi kombináciami pomerov hlavných živín a doplnené o horčík a mikroelementy predstavujú vhodnú formu mimokoreňovej výživy semenáčikov buka pestovaných v obaloch.
- Pri skúmaní vplyvu hnojiva s dlhodobým účinkom Multicote 6M aplikovaného v rôznych dávkach do substrátov sa zistilo, že v našom prípade najvyššia dávka tohto hnojiva významne ovplyvnila rast hrúbky koreňového krčka a je ho možné použiť pre koreňovú výživu pri pestovaní semenáčikov buka v obaloch.
- Pri hodnotení obsahu živín v asimilačných orgánoch v rámci hore uvedených aplikovaných hnojív z hľadiska makroživín ide o dobrú až veľmi dobrú úroveň výživy dopestovaného sadbového materiálu.
- Je mimoriadne dôležité, aby sa krytokorenný sadbový materiál pestoval na vzduchovom vankúši, čo obmedzí deformáciu koreňov. ■

Výsev v skleníku NLC LVÚ - pestovanie na vzduchovom vankúši

Vzhádzanie semenáčikov pevné obaly Lannen a BCC

Na experiment bez lesných správ na OZ Krupina a OZ Bardejov

Po novom znižujú náklady. Staré problémy ale ostávajú

Jozef MARKO

Ing. Jozef Tvrdošínský

Ekonomický audit z novembra minulého roka v jednom zo záverov uvádza, že malé OZ ako Krupina a Bardejov, budú v priebehu roka 2009 auditované osobitným režimom s cieľom zistiť, či sú OZ s malým objemom ťažieb životaschopné. Medzi kolegami na celom Slovensku sa už vie, že obidva spomenuté závody sa rozhodli dokázať svoju opodstatnenosť aj tým, že zrušili lesné správy. Ako sa prepracovali k tomuto experimentu, čo ním zatiaľ dosiahli a čo si ďalej od neho sľubujú, na to sme sa boli opýtať priamo na ústrediach OZ Krupina a OZ Bardejov.

Podľa riaditeľa krupinského OZ Ing. Jozefa Tvrdošínskeho si vo vedení závodu veľmi dobre uvedomujú, že s ich objemom výroby nemôžu fungovať ako štandardný OZ s dvoma stupňami riadenia. Preto sa rozhodli s účinnosťou od 1. januára tohto roka vytvoriť namiesto doterajších lesných správ dve administratívne centrá. Jedno na ústredí OZ v Krupine, kam patria pracovníci zrušených LS v Antole a Ladzanoch, druhé v Modrom Kameni pri Veľkom Krtiši, kam dochádzajú v prípade potreby pracovníci bývalých lesných správ Ľuboreč, Nová Ves a Modrý Kameň. Vedenie OZ Krupina zároveň vytvorilo dvanásť lesných hospodárskych

obvodov (LHO) s výmerou približne 2 000 hektárov. Za hospodárenie v každom z nich je zodpovedný vedúci LHO (už sa pre túto pozíciu stihol zaužívať v bežnej hovorovej reči výraz „vlhár“), ktorý ako OLH odborne usmerňuje podľa objemu úloh väčšinou dvoch lesníkov. **„Zatvorením budov bývalých lesných správ od 1. februára 2009, zrušením benefitov bývalých správcov vrátane používania služobných motorových vozidiel, prepustením pätnástich technicko-hospodárskych zamestnancov a ďalšími opatreniami sme znížili naše režijné náklady o 15,6 milióna Sk, čiže takmer 518 000 €. Musím ale povedať, že kolegovia z lesníckej prevádzky prijali náš experiment s nevládou, pretože z bývalých správcov sú v tomto organizačnom modeli len odborní lesní hospodári, v používaní osobných motorových vozidiel sme prešli na systém náhrad s limitmi odporúčania podľa výpočtu z generálneho riaditeľstva. Viete, lesníci aj teraz zatnú zuby a zvládnu novú situáciu, ale v človeku po toľkých zmenách a škrteniach nákladov v lesníckej prevádzke rezonuje otázka, kde je hranica, pokiaľ až možno zísť v ich znižovaní, aby sme neohrozili tradične vysokú úroveň obhospodarovania štátnych lesov,“** zamýšľa sa Ing. Tvrdošínský.

Zároveň zdôrazňuje, že najnovšie organizačné zmeny budú mať skutočný význam až vtedy, keď sa podarí nastaviť motivačný systém pracovníkov tak, aby tí, ktorí pracujú kvalitnejšie a lepšie zhodnocujú vyťaženie hmotu, reálne pocítili vo svojich peňaženkách, že sa im to skutočne vyplatí. Aj preto chcú vo vedení OZ Krupina pokračovať v zmenách. Od 1. apríla plánujú vyriešiť ďalšie fungovanie pracovníkov na dvoch expedičných skladoch, buď ich uvoľnením do externého prostredia, alebo nasmerovaním ich činnosti na odvozné miesta, čiže posilnením výroby. V súčasnosti priamo z OM expedujú 42 % hmoty a z toho 20% guľatinových sortimentov. Ich snahou je zvýšiť novými opat-

reniami podiel guľatinových sortimentov. Takisto zvažujú možnosť štiepania palivového dreva. V tejto súvislosti oceňujú nové pravidlá v sortimentácii stanovené generálnym riaditeľstvom, ktoré českú rozdelili na jednotku a dvojku. Vedúci lesníckej výroby OZ Krupina Ing. Miroslav Hraško hovorí, že takto môžu otestovať trh s palivovým drevom: **„Na prvý štvrtý rok 2009 máme zatiaľ podpísané dve zmluvy s regionálnymi odberateľmi. Sme ale presvedčení o tom, že ak by nám vedenie podniku uvoľnilo ruky a mohli by sme zvýšiť podiel regionálneho predaja dreva, pomohlo by nám to zlepšiť hospodársky výsledok závodu. Dokázali by sme totiž lepšie zhodnocovať obchodovanú hmotu.“**

Krupinskí lesníci realizovali najnovšiu organizačnú zmenu v niekoľkých fázach, síce starostlivo naplánovaných, ale aj tak podľa potreby aktuálne dotváraných. Dnes s úsmevom hovoria, že majú pre tento proces praxou overené know-how, ktoré v prípade záujmu ochotne poskytnú iným závodom. Hodnotiť úspešnosť nových opatrení by bolo určite predčasné, aj keď podľa slov Ing. Tvrdošínskeho je už teraz jasné, že riadenie pracovníkov lesníckej prevádzky z úrovne výrobného úseku závodu je operatívnejšie. Vo vedení sa snažia pozeráť dopredu berúc do úvahy, že o dva roky ide závod do obnovy LHP, v ktorom očakávajú zvýšenie etátu na približne 100 000 m³ ročne a že reprivatizačný proces odovzdávania lesného majetku súkromným vlastníkom bude aj naďalej pokračovať. Zamýšľajú sa dopracovať k modelu, v ktorom na každého pracovníka lesníckej prevádzky pripadne ročne 3 000 – 3 500 m³ ťažby a na lesnom hospodárskom obvode nahradí súčasný vzorec symbiózy vedúceho a lesníkov 1+2 vzorec 1+1 alebo dokonca 1+0. **„Niektorí z našich kolegov už sami teraz prichádzajú na to, že objem prác na LHO zvládnu namiesto troch dvaja. Opakujem, že veľa bude záležať od toho, ako sa nám podarí nastaviť motivačný systém. Budeme ale žiadať od vedúcich LHO, aby dokonale poznali svoj obvod, aby mali konkrétnu predstavu o tom, ako v ňom mienia hospodáriť na niekoľko rokov dopredu. No a od lesníkov očakávame, že budú doslova „visieť na krku“ dodávateľom prác v ťažbovej i pestovnej činnosti a ručiť za ich kvalitu. Zároveň musia sami pochopiť, že finančne ich motivovať môžeme iba vtedy, ak budeme mať motivačný systém na čo nastaviť. A tu sa vraciam k objemu vyťaženej hmoty, ktoré budú v novom LHP vyššie,“** dodáva Ing. Tvrdošínský.

„Veľa bude záležať od toho, ako sa nám podarí nastaviť motivačný systém“

Vraciame sa v debata k znižovaniu nákladov, ktoré sa netýka iba budov, zamestnancov a súvisiacej réžie, ale aj výroby. OZ Krupina znížil v tomto roku výrobné náklady o 12,5 miliónov korún. Radosť z toho ale nemajú, pretože hlavne ne-

Ing. Hraško (vľavo) hovorí o zalesňovaní kalamitnej plochy na Šlankovom kopci, vpravo Ing. Huroš.

zrealizované výkony v pestovnej činnosti, vrátane kreatívnych lesníckych postupov v objektoch hnutia Pro Silva, si ich - ako hovoria - počkajú. Po kríze ich bude nutné urobiť tak či tak a bude to stáť oveľa viac. Zhodujú sa, že ekonomike závodov a podnikníka, ako aj stavu lesa by práve v tomto mimoriadne zložitom období veľmi prospelo, keby štát konečne zadefinoval zabezpečovanie verejnoprospešných funkcií lesov u nás spoločenskou objednávkou a fungujúcim systémom finančných dotácií alebo náhrad pre obhospodarovateľov lesov. Všetkým by sa dýchalo ľahšie. Dokonca aj tým stromom v lese...

Rovnaký názor majú aj lesníci v druhom experimentujúcom OZ v Bardejove. Podľa riaditeľa Ing. Jozefa Krochta pri tvorbe organizačného modelu závodu bez lesných správ rozhodovali dve kritériá - zvládnuteľnosť výmery a objem úloh. OZ Bardejov patrí medzi tie špeciálne závody, ktoré hospodária na veľkej katastrálnej výmere (takmer 200 000 ha) a v podmienkach rozdrobeného vlastníctva lesného majetku. Evidujú stále 12 000 hektárov nešťátnych neodovzdaných lesov, v ktorých musia podľa zákona hospodáriť - predovšetkým spracovávať kalamitu, zalesňovať holiny a vychovávať porasty. Súkromní vlastníci im to vôbec neľahčujú. Naopak. Drobní vlastníci majú mnohokrát majetkovo neusporiadané zákonom vyžadované náležitosti, stále je veľa neznámych vlastníkov a ak sú aj známi vlastníci, žijú častokrát mimo regiónu. Rokovania komplikuje aj veľa podielnikov a ich neochota združovať sa do celkov tak, aby im mohli štátni lesníci odovzdať väčšie komplex lesa. Náklady na obhospodarovanie nešťátnych neodovzdaných lesov vrátane platenia dane z nehnuteľností za ne zaťažujú ako veľké bremeno ekonomiku závodu. Aj v tomto probléme dlhujú kompetentní štátnym lesníkom riešenie, alebo kompenzáciu za znášanie dôsledkov tohto neštandardného stavu legislatívy u nás...

Ing. Krochta sumarizuje aktuálnu organizačnú zmenu slovami: „**K 1. januáru tohto roka sme zrušili osem lesných správ a vytvorili dvanásť lesných hospodárskych obvodov (LHO). Na de-**

siatiach z nich je obsadenie jeden vedúci LHO a dvaja lesníci, na ostávajúcích dvoch LHO funguje model 1+1. Dôraz sme kládli na zastupiteľnosť, takže vždy má jeden z lesníkov aj skúšky OLH. Okrem dvoch lesníkov majú všetci vysokoškolské vzdelanie. Čo sa týka nejakých prvých hodnotení môžeme povedať, že problémy máme len s delimitáciou majetku.

Tá vychádza z našej snahy maximálne odbremeniť pracovníkov lesníckej prevádzky od administratívnej agendy, preniesť ju na referentov OZ a vedúcich LHO a lesníkov nasmerovať do lesa. Od vedúcich LHO očakávame, že sa budú venovať dôkladnému a premyslenému plánovaniu postupov v pestovnej i ťažbovej činnosti, že prevezmú plnú zodpovednosť za sledovanie nákladovosti a efektívne zorganizujú dodávky dreva z odvozných miest. Budeme teda od nich vyžadovať nielen odborné, ale aj ekonomické myslenie. Lesníci majú stanovené pracovné náplne tak, že preberajú hmotnú zodpovednosť za pohyb dreva od miesta ťažby až po expedičný sklad.“

Závod prevádzkuje jediný ES v Bardejove, na ktorom majú manipulační majstri už niekoľko rokov stanovené prémie za výťaž cenných sortimentov z manipulovaného dreva. Vedenie závodu zorganizovalo s nimi školenie pre vedúcich LHO a lesníkov, aby aj oni dokázalo na odvozných miestach efektívnejšie zhodnocovať vyťaženú hmotu. Bardejovskí lesníci plánujú zabezpečiť z OM 37 percent celkového odvozu vlákny a palivového dreva. S odvozom guľatinových sortimentov z OM odberateľom v tejto krízovej situácii nepočítajú. Ing. Krochta vysvetľuje prečo: „**Situácia v obchodovaní s drevom sa u nás mení zo dňa na deň. Stáva sa, že jeden deň podpíšeme zmluvu, ktorá na druhý deň neplatí, pretože odberateľ zmení požiadavku, alebo nemôže odobrať dohodnuté objemy. Každý zákazník má vlastné kritériá hodnotenia kvality. Obchod s drevom stagnuje a postupne sa zhoršuje. V našom regióne máme navyše problém s nedostatkom dodávateľov služieb a prác. Konkurenčné prostredie tu neexistuje, čo potvrdzuje fakt, že za posledné tri roky sme nezaevidovali jediné úspešné výberové konanie. Sme nútení zadávať práce priamym zadaním za ceny,**

ktorých úroveň ovplyvňuje nešťátny sektor. Ten si môže dovoliť vzhľadom na nízku réžiu znížovať ceny prác a služieb. Ekonomiku závodu negatívne ovplyvňuje aj správa viacerých drobných vodných tokov v lesoch, ktoré sme už síce odovzdali ich vlastníkom, ale DVT nám ostali. Zaťažujú nás nielen v odpisoch, ale v prípade škôd aj nákladmi na ich odstraňovanie, ako tomu bolo naposledy v júli 2008. Podobne tlačíme pred sebou aj balvan problémov spojených s odovzdávaním lesných ciest. Tie, ktoré už neužívame, sa snažíme odovzdať užívateľom lesov, v ktorých sa nachádzajú. V prípade, že ide o rozdrobený lesný majetok, ich ale nemáme komu odovzdať. Vlastníci nemajú záujem prevziať bremeno údržby a rekonštrukcie na seba. Desiatky rokov sa už do mnohých lesných ciest neinvestovalo, takže aj v tomto prípade vznikajú škody s priamym dopadom na zdravotný stav lesov.“

Čo sa týka znižovania nákladov, len v režijných dosiahol bardejovský OZ v rámci aktuálnej organizačnej zmeny znížením stavu THZ o trinásť úspor takmer 4 milióny korún (vyššie 130 000 €). Na jednej strane chápu, že sú tlačení k tomu, aby nevyrábali sortimenty so stratou, ale na strane druhej považujú za nevyhnutné, aby mali zohľadnený okrem vyššie uvedených špecifik pri tvorbe plánu a plánovanom hospodárskom výsledku aj fakt, že majú spomedzi všetkých OZ najväčšiu priemernú odvoznú vzdialenosť - 33,8 km. Aj priemerná približovacia vzdialenosť na OZ Bardejov je vysoko nad celoslovenským priemerom 1,2 km.

Lesníci z OZ Krupina a OZ Bardejov teda znižujú náklady, zefektívňujú svoje činnosti, ale naďalej tlačia pred sebou problémy, riešenie ktorých nemajú v rukách. Doteraz ich mali za čo tlačiť. V prehľbujucej sa kríze - nielen na trhu s drevom - už ďalej nemôžu. Nemajú skrátka na to finančné prostriedky...■

„Stáva sa, že jeden deň podpíšeme zmluvu, ktorá na druhý deň neplatí“

Ing. Jozef Krochta

41. EFNS 2009
SLOVAKIA
DONOVALY

41.

EURÓPSKE LESNÍCKE LYŽIARSKÉ PRETEKY

41. Europäische Forstliche Nordische Skiwettkämpfe
41st European Foresters' Competition in Nordic Skiing

Šport spojil Európu

Ing. Peter Slobodník

Benjamín Strmeň

Lesník 3-2009

Na trati

Anita FÁKOVÁ

Šport spojil Európu. Aj tak by sa dali zhodnotiť 41. Európske lesnícke lyžiarske preteky, ktoré sa v priebehu minulého týždňa (8. – 13.2.2009) uskutočnili v športovom stredisku Donovaly. Po prvýkrát vo svojej histórii hostovalo Slovensko 780 lesníkov, lesných hospodárov, majiteľov lesa či ich rodinných príslušníkov z 21 štátov Európy, ktorých okrem lásky k prírode spája aj láska k športu. Už niekoľko desaťročí sa európske krajiny zjednocujú pri organizácii a podpore medzinárodných pretekov v behu na lyžiach, rozdelených podľa veku, pohlavia a bežeckých disciplín.

Junióri, ženy, muži aj handicapovaní súťažili v behu na lyžiach klasickou technikou, voľnou technikou a v štafetách. Súčasťou pretekov bola aj strelba na 50 metrov z malorážnej brokovnice, pričom ženy absolvovali 4 - kilometrovú a muži 8 - kilometrovú bežeckú trasu.

Keďže sa štartovalo podľa vekových kategórií, rozdali sa desiatky medailí.

Najúspešnejšou medailovou krajinou bolo Nemecko, ktoré získalo celkom 16 vzácných kovov v individuálnych štartoch, z toho 4 zlaté, 5 strieborných a 7 bronzových. Nemecko patrilo aj k najvýraznejšie zastúpeným krajinám (200 štartujúcich).

V počte zlatých medailí jednoznačne bodovalo Estónsko, ktoré vyhralo 5 zlatých medailí v individuálnych štartoch (beh klasickou a voľnou technikou), a ďalšiu zlatú vyhralo aj ich trojčlenné ženské družstvo v štafetovom behu na lyžiach. Okrem toho získali 3 strieborné a 4 bronzové medaily (dohromady teda 13 ocenení). Výborne si počínali aj Česi, ktorí v individuálnych pre-

tekoch získali jednu zlatú, sedem strieborných a štyri bronzové medaily. V štafetách skončilo české mužské aj ženské družstvo rovnako – na treťom mieste. (spolu 14 medailí).

V mužských štafetách vyhrali Švajčiari pred Poliakmi a spomínanými Čechmi, v ženských Estónky pred Švajčiarkami a Českami. V rámci štafiet štartovali aj handicapovaní, pričom prvenstvo si domov odnieslo Nemecko.

Slovenských lesníkov reprezentovalo 68 súťažiacich, z toho 13 žien. V individuálnych pretekoch sme získali 2 zlaté, 4 strieborné a 2 bronzové medaily. Prvú zlatú medailu v behu voľným štýlom v kategórii nad 19 rokov získala talentovaná Slovenka, Petra Labudová. Druhú zlatú medailu v behu na lyžiach klasickou technikou v kategórii nad 80 rokov obhájil po rovnakom vlnajšom úspechu najstarší účastník podujatia, 85-ročný Benjamín Strmeň zo Starých Hôr.

K našim najúspešnejším zástupcom patrili aj verejnosti známi športovci - Lubomír Machyniak (bronz vo voľnom štýle), Peter Diča (obaja lesníci š.p. LESY SR), či Janka Gereková (bronzová v behu voľným štýlom).

Slovensko teda absolvovalo svoju premiéru. Pod športovou zástavou 41. Európskych lesníckych lyžiarskych pretekov sa počas druhého februárového týždňa takýmto spôsobom rúcali bariéry a územné hranice s jediným cieľom: aby zvíťazil pocit spolupatričnosti, priateľstva a oduševnenia pre dobrú vec. Naša krajina sa odprezentovala nielen zo športovej, ale aj kultúrnej stránky. Súčasťou sprievodného programu totiž boli aj prehliadky miest Banská Bystrica, Kremnica či Banská Štiavnica, exkurzie v Tichej a Kôprovej doline vo Vysokých Tatrách, prehliadka Múzea vo Sv. Antone, či priblíženie baníckej histórie v Španej doline. Nechýbali ani vystúpenia slovenských folklórnych súborov i súčasných hudobných skupín. **Pod mnohostranosť podujatia sa tak okrem š.p. LESY SR, podpísalo aj Ministerstvo pôdohospodárstva SR, BBSK, Združenie lesníkov lyžiarov Slovenska, obec Donovaly, Slovenský zväz biatlonu a Donly klub Donovaly.**

41. ročník Európskych lesníckych lyžiarskych pretekov sa skončil. Už teraz sa však pripravuje jeho pokračovanie - v rodisku podujatia, v Rakúsku. ■

O milovníkovi dreva a domácom majstrovi
Milanovi FLEGNEROVI

Drevo ako symbol domova

Jozef MARKO

Stretli sme sa na vrátnici košického OZ, kde pracuje, len pár dní po tom ako oslávil päťdesiatku. Milan Flegner začína v štátnych lesoch vo svojich pätnástich rokoch ako učeň. Potom opravoval v dielni na pozícii univerzálneho automechanika osobné, nákladné autá a pásové vozidlá. Pätnásť rokov jazdil s pojazdnou dielňou do terénu a dával do poriadku pokazené lesné mechanizmy. Ďalších dvanásť rokov si odkrútil na pile v Haniske pri Košiciach. Po jej zatvorení chcel ostať pracovať v podniku a na závode, kde ho podľa jeho slov všetci poznajú a on pozná ich. Nie všetci ale vedia, že je aj zručným domácim majstrom a milovníkom dreva, z ktorého dokáže vyrobiť všetko možné – črpáky, misy na polievku, kuchynský riad, lyžice, vidličky, cukorničky, koreničky, ale aj altánky, truhlice či schody.

„Viete, pre mňa je symbolom tepla domova veľký jaseňový stôl, na ňom položená veľká drevená misa na ovocie a kuchynský sporák na drevo. Mojou srdcovou záležitosťou je jaseňové drevo, pretože je dvojfarebné a po natretí olejom vyniká jeho krásna štruktúra. Vo všeobecnosti rád pracujem s drevom, ktoré má farbu a vzor. Veľmi pekne je čerešňové a orechové drevo. Aj slivkové, ibaže pri opracovávaní veľmi praská. Raz som vyrábala misu zo slivkového dreva a rozletela sa mi pod rukami,“ hovorí s láskou a úctou k drevu v hlase M. Flegner.

Spomína si, že vzťah k nemu mal odnepamäti. Rozvíja ho a cibrí v dielni vo svojom rodinnom dome v Barci, kde má veľkú dielňu. Hobľovačku, cirkulárku, frézu a sústruh na drevo si do nej vyrobil sám a dokonca dvojmo, pretože časom zistil, ako si má tieto stroje vylepšiť, aby na nich mohol vyrobiť ešte kvalitnejšie výrobky. Jednu tretinu z nich rozdá priateľom a známym, ale pokiaľ ešte existoval ÚĽUV, dodával aj tam. Informácia o jeho drevených výtvoroch nechýbala ani v Mestskom informačnom stredisku v Košiciach a ešte aj v súčasnosti ich dodáva podľa požiadaviek do obchodíku na Hrnčiarskej ulici, ktorá je vo východoslovenskej metropole

známou uličkou remesiel. Najväčšiu radosť má vtedy, ak svojim výrobkom urobí radosť inému. „**Stáva sa mi, že po tom, ako niekoho obdarujem, akoby to Pán Boh videl a opláca mi to z inej strany rovnakou mincou. Pýtate sa, ktoré výrobky si cením najviac? Myslím, že črpáky, ktoré boli veľmi prácne, ale aj nedávno dokončené jaseňové schody, ktoré dokonca pochválila aj moja manželka a to je už čo povedať, pretože ona je veľký kritik. Asi sa mi skutočne vydarili,**“ s úsmevom dodáva M. Flegner.

Dobre vie, že drevo je živý materiál a ako taký sa občas správa po svojom. Raz od neho členovia skupiny

historického šermu chceli, aby im vyrobil z dreva kalich, z ktorého by počas vystúpení na verejnosti pili. Ale po naliatí nápoja do neho drevo tak zapracovalo, že tvar kalicha ostal zdeformovaný. Milana Flegnera ale takéto neúspechy neodradia. Úspechov v podobe dokonale vytvarovaných a opracovaných, užitočných a esteticky pôsobiacich výrobkov z dreva, má za sebou nespočetne viac. A z jeho slov cítiť, že viac ich má ešte aj pred sebou. ■

„Najviac si cením črpáky a schody z jaseňa“

Céder

Jozef ŠABO

Cédre sú stromy, ktoré sú známe mnohým ľuďom, pretože sú často spomínané v biblických textoch. Možno, že veľa ľudí si pri počutí tohto názvu predstaví aj Libanon, domovinu libanonských cédrov. Z botanického hľadiska rozlišujeme 4 druhy. Céder libanonský, atlaský, himalájsky a sibírsky. Cédre sú mohutné ihličnaté stromy s majestátnou korunou. Ihlice sú neopadavé, na okrajoch majú balzamové kanáliky. Vyrastajú vo zväzkoch, po 30 až 40 ihlic. Sú pevné, tmavozelené, 15 až 30 mm dlhé. Kôra je v mladosti hladká, v staršom veku vytvára zbrázdnenú, sivohnedú kôru. Peľové zrnká zo samčích kvetov majú 2 vzdušné vaky. Medzi opelením a oplodnením uplynie dlhší čas. Šišky sú vzpriamené, s krátkou stopkou, súdkovitého tvaru, na vrchole trochu stlačené. Semienka sú trojhranné, vybavené 25 mm blanitým krídlom. Prvý libanonský céder bol dovezený do Európy, do Anglicka, pravdepodobne v roku 1638. Do Čiech v roku 1812. V Topoľčianskom parku bol vysadený céder atlaský koncom 19. storočia. Drevo cédrov bolo veľmi cenené. Najvyhľadávanejšie bolo drevo cédra libanonského. Už v časoch biblických bolo považované za najlepší stavebný materiál. Je veľmi trvácne, ľahké a voňavé. V staroveku to bol materiál z ktorého zhotovovali rakvy kráľov a živicu používali pri balzamovaní mŕtvol. V 10. storočí pred našim letopočtom bol z krásneho cédrového dreva postavený palác kráľa Dávida. Drevo mu daroval fénický kráľ Hiram. Keď Dávidov syn, Šalamún, začal budovať nový palác a svätýňu v Jeruzaleme, so súhlasom kráľa Hiram vraj poslal do Libanonských hôr 80 000 drevorubačov. Vyťaženie cédrového kmene dopravovali na pltiach do Jeruzalema. Podľa Starého zákona mal kráľ Šalamún toľko cédrových kmeňov ako planých fig. Veľký dopyt po cédrovom dreve spôsobil, že už v roku 330 pred našim letopočtom musel Alexander Veľký dovážať drevo na stavbu lodi až z vnútrozemia Sýrie. Intenzívny výrub cédrov spôsobil takmer úplné zničenie cédrových porastov na väčšine areálu ich pôvodného výskytu. S troškou ironie môžeme skonštatovať, že čo nestihli zničiť ľudia staroveku, dokončili ľudia v novoveku. Keď bola Sýria súčasťou Osmanskej ríše Turci vykurovali parné rušne, ktoré premávali na sýrskych železničiach, cédrovým drevom. Týmto zatkli povestný klinec do rakvy posledným súvislým porastom cédrov v Malej Ázii. Do dnešných čias zostalo z pôvodných prirodzených porastov cédra v Libanone iba niekoľko skupiniek stromov. Najpočetnejšia skupina starých stromov sa nachádza v rezervácii neďaleko dedinky Bechar. Rastie tu asi 400 stromov, z ktorých mnohé presiahli vek 1000 rokov. Najmohutnejší známy strom z libanonských cédrov, dosahuje výšku 24 m a priemer 4,5 m. Ďalšími miestami prirodzeného výskytu sú pohoria Taurus a Antitaurus v Malej Ázii. Cédre tu rastú v nadmorských výškach od 1300 do 2000 m, kde býva aj niekoľko mesiacov v roku snehová prikrývka a mrazy aj 30 °C. Všetky druhy cédrov dobre odolávajú mrazu. V súčasnosti nachádzajú svoje miesto v parkoch a záhradách v celej Európe, ako veľmi dekoratívne dreviny.

V Topoľčianskom parku rastú dva exempláre cédra atlaského. Mladší strom bol vysadený asi pred dvadsiatimi rokmi, starší nádherný jedinec má asi 120 rokov. Je vysoký cca 25 m a priemer má 65 cm. Pod jeho mohutnou korunou prejde denne mnoho ľudí, ale asi málokto z nich si uvedomí, že prešiel v blízkosti „posla“ z ďalekej Afriky. ■

Milan Flegner so svojimi výrobkami

Krása lesnických uniforem v šumperském muzeu

Zdeněk DOUBRAVSKÝ

Šumperské muzeum (Česká republika) v podhůří Jeseníků vystavuje od pátku 6. února 2009 unikátní kolekci lesnických a loveckých uniforem, jednak ze sbírky našeho předního sběratele Dr. Ing. Jaroslava Pospíšila, tak také z depozitářů Muzea lesnictví, myslivosti a rybářství na zámku Ohrada u Hluboké nad Vltavou. Obdobnou výstavu mohli návštěvníci úsovského zámku zhlédnout před více než deseti lety. V loňském roce byla v nově opravené bývalé lesnické škole na zámku Úsově instalována výstava představující především vývoj lesnických uniforem zaměstnanců státních lesů až ke stejnojmenné Lesů České republiky.

Šumperská výstava má na rozdíl od právě zmíněné ukázat zvláště pestrost lesnických uniforem od začátku 19. století až po současnost. Proto jsou vystavovány především stejnojmenné šlechtických rodů, jak majitelů lesů, tak jejich personálu, neboť šlechta vlastnila velkou část lesů českých zemí. Nejstarším vystavovaným exponátem je stejnojmenný zaměstnanců hrabat Kinských, který následují dochované uniformy z několika dalších panství, hlásící se do 19. století. Proč je jejich barva většinou černá, prozrazuje text jednoho z panelů. Většinou se jed-

ná o vycházkové, či slavnostní uniformy, neboť pracovní oděvy byly nošeny až téměř do úplného opotřebením.

Počátek dvacátého století se na výstavě ohlašuje loveckými a lesnickými stejnojmennými dalšími šlechtických rodů Moravy a Čech, které jsou konfrontovány se současnými uniformami rodů s modrou krví. A tém je věnováno čelo výstavy. Zaujme soubor stejnojmenných hrabat Šternberků z Jemniště s uniformou lesního, porybného a dalšího personálu. Zajímavostí je dnes užívaný stejnojmenný Lesní správy Lány, který mohou návštěvníci porovnat s někdejší lánskou uniformou z doby prezidenta Masaryka, pokračující v tradicích bývalých majitelů panství knížat Fürstenberků.

Závěr putování po historii lesnického a mysliveckého ošacení připomíná několik málo vzácných exemplářů lesnických uniforem státních lesů bývalého Československa a současný stejnojmenný Lesů České republiky. Výstava Krása lesnických uniforem, instalovaná v Hollarově galerii Muzea v Šumperku, potrvá do 12. dubna 2009 a jsou na ni zváni nejen příznivci lesů a myslivosti. ■

PaedDr. Zdeněk Doubravský,
historik Vlastivědné muzeum v Šumperku

Lesy predsa nie sú fabrikou na drevo!

Jozef MARKO

Predstavte si ničivú letnú prietrž mračen. Na zem sa valia obrovské množstvá dažďovej vody. Potoky a rieky nestačia absorbovať návaly spenenej a prudko tečúcej, nezastaviteľnej sily. Ohrozené sú mosty a dediny. Ľudia zalamujú rukami a nariekajú nevediac, čo s nimi bude. Niektoré obce sú odrezané od sveta, iným to po strhnutí mostov a príjazdových ciest reálne hrozí. V tej chvíli sa zaktivizujú tí, o ktorých si mysleli, že dokážu iba rúbať drevo v lese a predávať ho kvôli zisku. Obujú si gumáky, zoženú mechanizmy, odpratávajú nánosy polámaných stromov, kamenia, obnovujú prietoky v priepustoch a pod mostmi, zabraňujú vodnému živlu, aby si s bezmocnými vidiečanmi robil, čo sa mu zachce. Navážajú materiál, regulujú odtrhnuté brehy potokov, obnovujú komunikácie. Sú to lesníci. Miestni občania im ďakujú. Hasiči takisto, lebo veľmi dobre vedia, že bez pomoci lesníkov by sami následky povodní nezvládli. Nie, to nie je utópia, ale reálny príbeh postoja a prejavenia zodpovednosti bardejovských lesníkov z leta minulého roka. A takých príkladov by sme našli po celom Slovensku viac.

A predsa nielen mimovládni aktivisti či jednoducho neinformovaní ľudia vnímajú lesníkov len ako obchodníkov s vyťaženým drevom, ale vyzerá to tak, že ich tak stále vnímajú i zástupcovia štátu. Nútia totiž lesníkov aj v čase krízy tlačiť pred sebou problémy, ktoré už mali zákonodarcovia, orgány štátnej správy a výkonnej moci dávno doriešiť. Tlačíť a hlavne ich z vlastných zdrojov financovať! Pretože štátne lesy skutočne stále musia financovať obhospodarovanie lesov neznámych, ale aj známych vlastníkov, ktorí ich do nich pustia len vtedy, keď im to vyhovuje. Ktorí nemajú záujem prevziať do užívania lesné cesty v odovzdaných lesoch. Štátne lesy napríklad musia ešte stále platiť daň z nehnuteľností, za nešťátne neodovzdané lesy. Musia znášať zvýšené náklady na ochranu a obranu lesa pred škodlivými vplyvmi v susedstve nešťátnych lesníckych subjektov, ktoré potrebnými opatreniami skrátka mnohokrát nevenujú žiadnu pozornosť.

Táto spoločnosť ešte stále nechápe, že lesy a LESY SR nie sú fabrikou na drevo, ale že práve vďaka výnosom z predaja dreva, vďaka kvalitnému obhospodarovaniu lesov dokážu lesníci zabezpečiť všetky mimoprodukčné, celospoločensky životne dôležité funkcie lesa. Zástupcovia štátu ale navyše nechcú alebo nevedia zobrať do úvahy, že štátni lesníci musia platiť dokonca cudzie účty. Na úkor lesa, na úkor samotného štátu! Doteraz to ešte išlo, pretože drevná hmota išla dobre na odbyt. Už viac ako rok ceny dreva klesajú, trh stagnuje a viaceré sortimenty už takmer neprijíma. Lesníci majú podobne ako výrobcovia áut, ocele alebo iných komodit problémy prežiť. Ak ich štát finančne nepodporí a je úplne jedno, či budeme hovoriť o dotáciách alebo náhradách, ak nedorieši nelogické financovanie súkromného sektora zo spoločnej kasy a zo zdrojov, ktoré by sa mali vrátiť späť do lesa, tak nebudú mať problémy prežiť len samotní lesníci, ale aj les. Pretože les a lesníci patria k sebe. Ich existencia je v týchto časoch reálne ohrozená. A nemala by byť. Pretože bez áut a oceľových nosníkov sa na čas zabíjeme, ale bez pitnej vody a čistého vzduchu zo slovenských lesov neprežijeme ani deň! ■

Šanca

Ján MIČOVSKÝ

Kríza je šancou. Napríklad k solidarite: Práve sme písomne potvrdili súhlas so znížením vlastných plátov o 20%. Riešenie, ktoré má v danej situácii logiku. To, čo logiku nemá, je rovnaké percento. Nevolám po rovnostárstve, no ubrať rovnako generálnemu riaditeľovi ako aj lesníkovi nie je práve dôkazom solidarity. Ak má ten lesník dve deti, manželku na materskej, tak tých 20 percent nebude ani tak jeho príspevkom na oltár krízy, ako skôr príspevkom k jeho existenčnému ohrozeniu. Naozaj poznáme zárobkové pomery našich mladých lesníkov?! Ale ani vy, vážení lesníci, nie ste celkom bez viny: Ako veľmi ste volali po návrate malých obvodov, ktorých počet sa nám na vašu nemalú radosť pred časom pozhne zdvojnásobil. Máte stále pocit, že je to pre firmu prínosom? Pozor, povedal som pre firmu...! Myslím, že systém 1+1 vystihoval potreby podniku oveľa lepšie a nezmysel, ktorý spočíval v tom, že lesník nebol podriadený OLH, sa dal riešiť veľmi jednoducho. A čo tá naša farizejská radosť z desiatok nových lesných správ! „Páčia sa mi riaditelia závodov, ktorí nedávne zvyšovanie počtu správ nehrali do extrému. Tam leží základ všetkých riešení: Myslieť dopredu!“ Takto jemne som si dovoľil „kritizovať“ vo vlašnej poznámke (LESNÍK 7-8/2008) to, čo oveľa otvorenejšie pomenoval Ing. Jakubčín vo februárovom LESNÍKU: Bolo to plynutie. Ale zatlieskali sme mu... Myslieť dopredu: To je naozaj základ riadenia v každej dobe. Už mám trochu právo aj na spomienky: Kedysi som „stál v pozore“ s celým vedením závodu pred podnikom i odborármi za to, že sme v rokoch 1991 – 94 zavádzali dodávateľský spôsob prác

v LH. Oj, a ako veľmi sa tleskalo, keď Humenné – posledná bašta „voluntarizmu v riadení“ vtedy padla... Aby po rokoch prišiel nelesník Vinš, ktorý celkom nerozumel tomu, prečo by „retiazky na JMP a dynamá na LKT“ mali byť zdrojom ožobročovania našej firmy... Nie, nespomínam to z márnomyseľnosti, ale preto, že opäť sa mi veľmi žiada vidieť dopredu. A, že sa tam opäť - nepozerala. Ak majú LESY SR ostať vlakovou loďou slovenského lesníctva (a to musia, nie kvôli nám, súčasným zamestnancom, ale kvôli samotným slovenským lesom), potom ich čaká zložitý program, ktorý má tri jednoduché slová: Profesionalita – výkonnosť – morálka. Za každým z nich dnes nájdeme vážne nedostatky. Profesionalita: Veľký význam lesa uznávame všetci, no naozaj ho máme na mysli pri každom vyznačovaní ťažby?! Výkonnosť: Pre kolkých z nás prebieha koniec pracovnej doby čakaním na - jej koniec! Ak... Morálka: Niektorí s ňou majú v tomto podniku vážne problémy. Čože...? Aby som neurážal? Že vy nie? Verím, naozaj verím. No neverím, že vo svojom okolí nepoznate nikoho, kto by niektoré z uvedených parametrov splňal. Vlastne – vieme to všetci, no keď sa to tak ťažko vyslovuje, však? A práve dnes, keď sa už zajtra tak ľahko môže ukázať naša prebytočnosť...

Kríza je šanca. A to nielen tá vonkajšia, ktorej rozmery len tušíme a ktorej výsledkom bude nemalý posun hodnôt nášho sveta. Ešte väčšou je teraz možno tá naša, vnútorná kríza, ktorej rozmery poznáme oveľa lepšie. A ktorá rozhodne aj o tom, či sa táto lesnícka generácia nebude raz musieť pred svojimi deťmi poriadne hanbiť. ■

Prednedávnom som sa rozhodol ísť do kina. Masívna reklamná kampaň v kombinácii s mojou vrodenu zvedavosťou ma inšpirovali k tomu, aby som si pozrel nový slovenský film Pokoj v duši. Plánovaná pracovná cesta do Bratislavy trvala omnoho dlhšie, ako som predpokladal. Preto som išiel do kina rovno z práce, oblečený v uniforme. Do kina sa v uniforme síce nechodí - tuším od čias, čo zrušili povinnú vojenskú

službu, vtedy to bol obľúbený cieľ vojakov na vychádzke. Nie som síce vyštudovaný lesník, ale po piatich rokoch na poste hovorca tú uniformu ako zamestnanec štátnych lesov vnímam ako čosi samozrejmé.

Usadil som sa v kresle uprostred zaplnenej kinosály a pred mojimi očami sa začal odvíjať dej. Film rozprával príbeh muža, ktorý sa po návrate z väzenia nedokáže zaradiť do spoločnosti. Typická dráma romantického hrdinu: jeden spravodlivý proti zvyšku sveta. Trošku schematický konflikt, ale nech sa páči. V plejáde negatívnych postáv sa ako dominantný vynímal priateľ hlavného hrdinu – lesník v podaní Romana Luknára. Bol to lotor ako vyšitý. Podvádzal, kradol, pytliačil. Na záver filmu dokonca hlavný hrdina zistí, že jeho „kamarát“ lesník znásilnil aj jeho ženu a je otcom jeho dieťaťa. Nevie, čím si lesníci vyslúžili nepriazeň autorov filmu, ale toto je veru silná káva. V duchu si vravím: „Zlatá Nevera po slovensky...“

Keď doznela záverečná pieseň a skončili titulky, začali svetlá v kinosále. Ľudia okolo mňa si asi lepšie všimli moju uniformu. V očiach som im čítal všeličo... „No, pozrime ho, prišiel sa pozrieť na kamaráta?“ alebo „Ďalší lotor v zelenom“, prípadne „To sa nehanbí?“. A mne myslou v zlomku sekundy prebehli správy o krádežiach dreva, o alkohole na pracovisku, o trestnom oznámení na páchatelov krádeže na expedičnom sklade na Liptove, o zámerne nesprávnom zatriedovaní sortimentov, o pytliačtve a iných hriechoch mužov v zelených uniformách. Ale že by to bol reálny obraz slovenského lesníka? Som hlboko presvedčený, že nie! Osobne poznám mnoho slušných a čestných lesníkov. A verím, že takých je väčšina. Práve na tých som si v duchu pomyslel. Nie, nehanbil som sa, že mám oblečenú lesnícku uniformu. Naopak. Bol som na ňu hrdý. Len v duši som cítil nepokoj... ■

Prečo mám rád les

Peter JAROŠ,
spisovateľ

S rodinou bývame v Bratislave na Kramároch, na začínajúcom sa chrbte Malých Karpát, ani nie sto metrov od bujného lesa. Od nás je len nejakých desať minút na Kamzík, na ktorom stojí televízna veža. Do lesa za zdravím a pohybom na čerstvom vzduchu chodíme teda veľmi často. My les milujeme a sme mu verní... Ešte pred pár rokmi vedľa cesty na Kamzík rástlo v jednej „hrči“ 5 mohutných bukov. Podľa jednej starej čínskej rozprávky sme si ich pomenovali „5 bratov Li“. Buky boli majestátne, objímali sme ich, hladkali a motali sme sa vždy okolo nich aj desať minút, kým sme sa pohli ďalej... Ale čo sa nestalo...! Pred pár rokmi, počas tuhej zimy, obrástli tieto buky hrubou námrazou a silný vietor ich všetky vyvalil aj s koreňmi...Veru sme si pri tej skaze aj poplakali...Lesníci buky na jar pomezali, drevo odviezli, ale mágia tohto miesta nás priťahuje a je nám milá dodnes... ■

Nepokoj v duši

Peter GOGOLA

Uveríte?

Fantázii a tvorivosti sa medze nekladú. Dobrým príkladom je nápad zamestnanca malej súkromnej drevárskej spoločnosti Aladára Q. z Kotrčinej Lúčky, kamarátmi prezývaného „Chochmes“. Keďže firma mala v poslednom čase veľké problémy s odbytom svojej produkcie, navrhol inováciu výrobného programu. A ešte akú! Z guľatiny vyrábajú náhradu pneumatík.

Jeho vynález zaznamenal obrovský ohlas v Kotrčinej Lúčke i v celom širokom okolí. Nové drevené „pneumatiky“, ktoré on sám nazval drevmatiky, si získavajú prvých zákazníkov. Ohlasy sú pozitívne. „Ak nabehnem na ceste s klasickou pneumatikou na klinec, výsledok je takmer isto defekt. V prípade drevmatiky sa klinec zapichne do kôry a ja jazdím ďalej!“ nadšene komentoval nový vynález majiteľ vozidla Pišta M., „Akurát to trošku hrkoce...“

O vynález prejavili záujem renomované firmy ako Dunlop, Good Year či Michelin. „Žiadny patent nepredám, neni som na hlavu!“ povedal Aladár Q. na margo ponúk na odkúpenie patentu. ■

Rubriku pripravuje: **Ferko Tárajko**

Pomôcky: aka, No- na, rail, Aniva	prihovo- ria sa	začiatok tajničky	hlavné mesto Albánska	mys v O- chotskom mori	časové obdobia	myrtovitá drevena	- V dnešných časoch nemožno veriť nikomu! Včera mi falošní policajti.			
mrzutosť (expr.)										
hmota na výrobu cementu										
odev rím- skych le- gionárov							značka železa	staršie plošné miery	správanie (hovor.)	ženské meno
príšery						chýr, povešť koniec tajničky				
útvár na vodnej hladine					železnič- né ná- stupišťe pirát					
Institut Internat. d'Agri- culture				EČV Košice vlákno v tele			skr. súh. Eridanus			ženské hlasy
podmien- ková spojka			oudzie ženské meno predložka						kód Etiópie autonóm- na oblasť	
Pomôcky: lorika, sforzato	udrela sa šedivo									
dôrazne (hud.)									režem	zisťovali rozmery
značka irida			nádoby na kvety akváriová rybka						značka kilometra bledožltý	
mužské meno				regulač- né miesto kolaj, po anglicky					predložka slovenská rieka	
žltohnedá farba					výrob- ca ihiel čínsky vodca					
	kód USA	ta Pour Féli- citer (skr.)					morská ryba materská škola			
sústre- ďoval										
pokra- čovanie tajničky										

Keď horár vyhnal Deža z hory za to, že kradol drevo, ten mu zažalal: „Pán horár, prajem im aby zdedili desať štokový barák, ale bez schodov a bez liftu, aby ich hore krčie vyťahovali!“

Horárka sa díva z okna a prihovára sa horárovi: „To je strašné počasie, nehodno ani psa vyhnáť, utekaj rýchlo nakúpiť!“

Horárka sa chváli susedke: „Mám vzorného manžela, síce veľa pije, ale vždy iba na moje zdravie!“

Pýtali sa horára: „Je pravda, že ženy žijú dlhšie ako muži?“ a on na to: „Nie všetky, iba vdovy!“

Horár v krčme takto mudroval: „Nie je možné vypiť všetko víno, ani pomilovať všetky ženy, ale dôležité je snažiť sa o to!“

Pán horár sa vždy správval k ženám veľmi zdržanlivo, pri každej sa zdržal až do rána.

„Pán horár, vraj je bozkávanie veľmi nebezpečné, dá sa pri ňom chytiť kadejaká pliaga“. Horár na to: „Je to pravda, ja som pri tom chytil svoju ženu!“

Horár na otázku „Kedy je paroháč impotentný?“ odpovedal: „Vtedy ak mu parohy už iba visia!“

Pochvala: „Pán horár, tie vaše dcéry sú ako anjeli“ a odpoveď: „Čo z toho, keď ich ani čert nechce!“

Otázka: „Viete čo je staroba?“ a odpoveď: „Keď sa polovička moču odovzdáva na rozbor!“

Stretli sa traja starí horári na prechádzke v cintoríne. Prvý hovorí: „Pozrite na mňa, povedali by ste, že mám 85 rokov?“, druhý na to: „To je pekné, ale ja som dosiahol až 90 rokov“, na čo tretí: „Čo však poviete na to, že ja mám už viac ako 95 rokov?“ Odpovedali mu: „Tak sa vám už ani neoplatí vracaf sa odtiaľto domov!“.

Krčmová „múdrost“: „Hora je krásna z doliny, kostol z vonku a krčma z vnútra!“

Tajnička krížovky z februárového čísla Lesníka znie **„...že sa ti už podarilo navariť vynikajúcu hovädziu polievku.“** Z úspešných lúštitelov sme tentokrát vyžrebovali nášho stáleho priaznivca a lúštitela krížoviek **Gerharda Dernescha z Prievidze**. Víťazovi blahoželáme a posielame mu knihu Ludovíta Šurinu Les plný snov.

redakcia

Odznaky CIC

Jozef HERZ

Na jeseň v roku 1928 pozval gróf Ludovít Károlyi do Nových Zámok zástupcov štyroch poľovnícky vyspelých štátov. Boli to zástupcovia Francúzska, Poľska, Rumunska a Československa. Ich cieľom bolo zjednotiť záujmy poľovníkov z rôznych krajín Európy v medzinárodnej organizácii.

Neďaleko Nových Zámok, v jeho kaštieli v Palárikove sa zástupcovia rozhodli založiť medzinárodnú organizáciu a zhodli sa aj na jej názve Conceil international de la Chasse (CIC) – Medzinárodná poľovnícka rada. Jej prvé zhromaždenie sa konalo v roku 1930 v Paríži.

Táto medzinárodná poľovnícka organizácia prekonala aj útrapy II. svetovej vojny a po nej sa z nej stala svetová poľovnícka organizácia. V súčasnosti nesie rozšírený názov a to Conceil international de la Chasse et de la Conservation du Gibier - Medzinárodná rada pre poľovníctvo a ochranu zveri.

V uplynulom, jubilejnom roku 80 výročia jej založenia sa konalo 55. valné zhromaždenie. Pri príležitosti konania valných zhromaždení CIC, ktoré sa konajú vždy v inej krajine, dostávajú účastníci na pamiatku odznaky. Tieto odznaky existujú v obmedzených množstvách, mne sa podarilo niekoľko získať od priamych účastníkov týchto stretnutí. ■

Ing. Jozef Herz, PhD.

Poľovnícky receptár

Plnený poľovnícky rezeň

Suroviny:

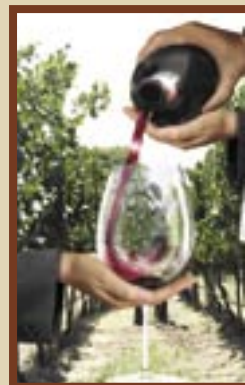
800 g mäsa z jeleňa, oravská slanina, olej, kyslé uhorky, cibuľa, vajcia, cesnak, sterilizovaná kápie, horčica, strúhanka, 2 lyžice piva, mleté čierne korenie, soľ

Postup:

Nakrájané a naklepané rezne necháme odležať dve až tri hodiny. Po odležaní rezne osolíme, okoreníme, potrieme prelisovaným cesnakom a poukladáme na ne tenké plátky slaniny, kolieska cibule, kolieska uhorky, kolieska natvrdo uvarených vajec, plátky kápie. Pokvapkáme horčicou. Rezne preložíme cez polovice, spojíme špáradlami, obalíme v múke, vajci a strúhanke a vyprážame v oleji. Podávame s varenými alebo opekanými zemiakmi.

Tip redakcie Lesníka:

K vyprážaným jedlám odporúčame podávať jednoduché červené vína mladších ročníkov – Modrý Portugal, Rulandské modré alebo Kadarka. ■

Vystrihni, poskladaj, nalep
na papier a vyfarbi puzzle.

Ahoj kamaráti,
pošlite mi
poskladany a vyfarbený
obrázok. Jedného riešiteľa
odmením darčekom.

Za pekné obrázky posielam odmenu mojim kamarátom **Zuzke, Miškovi a Jankovi Pružinovcom.**

Ahoj a dovidenia nabadúce!

Vaša veverička Ryška

MOJA ADRESA:
Veverička Ryška, LESY SR, Námestie SNP 8, 975 66 Banská Bystrica

Kalendár podujatí

21. marec

Svetový deň lesov

26. marec

Levické poľovnícke dni – slávnostné otvorenie

Levice DK Družba

27. marec

Perspektíva a podpora chovu Norika muránskeho typu

konferencia

aula TU Zvolen

1. – 4. apríl

Poľovníctvo – rybárstvo

2. ročník výstavy poľovníckych a rybárskych potrieb

EXPO CENTER a.s., Trenčín

21. – 24. apríl

PRO EKO

5. ročník výstavy recyklácie a zhodnocovania odpadov

Banská Bystrica

22. apríl – 1. máj

Lesnícke dni

23. – 24. 4. 2009

Aktuálne problémy v ochrane lesa 2009 – medzinárodný seminár o ochrane lesa

Národné lesnícke centrum

– Lesnícky výskumný ústav Zvolen

Kongresové centrum Kúpele Nový Smokovec, a.s.

Pozvánka, program a prihláška na <http://www.los.sk/>

Fotohádanka

Ján MIČOVSKÝ

Za všetkých čitateľov „uhádol“ fotohádanku z februárového LESNÍKa **Ing. Jozef Cyprich** z Dubnice nad Váhom: „**Ide o technickú pamiatku, doteraz funkčnú hydroelektrárňu v Lubochni, vybudovanú pre bývalú lesnú železničku Lubochnianskou dolinou**“. Ďakujeme (a ako „externému“ čitateľovi posielame aj knižný darček). Veru tak! Prvá elektrická lesná železnica v strednej Európe bola

vybudovaná v rokoch 1903 – 1904 práve v Lubochni. Dĺžka elektrifikovaného úseku bola 19,5 km, napätie v troleji malo 550 V. Dôvod netradičného riešenia bol rýdzo ekologický: Lubochnia bola známym kúpeľným centrom a investori nechceli obťažovať rekreatantov dymom a sadzami. Možno až prekvapuje, aký cit mali naši predkovia pre krajinu a jej obyvateľov. Prevádzka unikátnej železnice skončila v roku 1966.

A je tu marcová fotohádanka: Na obrázku vidíte rýdzo lesnícky objekt, ktorý sa nachádza v....., no, presne tam, kde by ste stavbu s takýmto poslaním asi nehľadali. Ale naozaj tam je, dokonca vlni bola súčasťou veľkej petičnej akcie, ktorá požadovala zachovanie pôvodného rázu tohto mimoriadne frekventovaného prímestského územia. Viete o aký objekt ide a kde by ste ho hľadali? Na vaše odpovede sa opäť teší jan.micovsky@lesy.sk ■

Životné jubileá

MAREC 2009

50 rokov

Jaroslav Švarc, nar. 11. 3. 1959, vedúci LO, LS Plášťovce – OZ Levice

Ján Ondruš, nar. 23. 3. 1959, technik, LS Bojnice – OZ Prievidza

Milan Lojka, nar. 7. 3. 1959, technik, LS Martin – OZ Žilina

Bc. Jozef Drugo, nar. 19. 3. 1959, vedúci LO, LS Povina – OZ Čadca

Ján Greguš, nar. 26. 3. 1959, vedúci LO, LS Makov – OZ Čadca

Alexander Genšor, nar. 4. 3. 1959, referent MTZ a nákupu – OZ Námestovo

Ing. Štefan Kramec, nar. 14. 3. 1959, technik, LS Lučenec – OZ Kriváň

Ing. Vojtech Farkašovský, nar. 8. 3. 1959, vedúci LS, LS Nižná Slaná – OZ Rožňava

Ing. Mária Šimanská, nar. 5. 3. 1959, technik, LS Široké – OZ Prešov

Ing. Zdenko Žabka, nar. 3. 3. 1959, vedúci Regionálneho strediska lesnej techniky Banská Bystrica – OZLT Banská Bystrica

Katarína Ďurišová, nar. 24. 2. 1959, plánovač, ekonóm, PK Žilina – GR BB

Ing. Janka Lichá, nar. 3. 3. 1959, VORŠ – vedúci účtovníka – GR BB

Anna Lentvorská, nar. 19. 3. 1959, VOR – účtovníka – GR BB

60 rokov

Ing. Martin Bartaloš, nar. 8. 3. 1949, vedúci LO, LS Nitrianske Rudno – OZ Prievidza

Ján Neuman, nar. 5. 3. 1949, technik, LS Jesenské – OZ Rimavská Sobota

Dušan Václavik, nar. 9. 3. 1949, vedúci LO, LS Rimavská Sobota – OZ Rimavská Sobota

Jozef Rebej, nar. 5. 3. 1949, vedúci LO, LS Sedliská – OZ Vranov

Ján Mina, nar. 24. 3. 1949, manipulant, ES Radvaň – OZ Vranov

Odchod do predčasného starobného dôchodku

Rudolf Halák, nar. 18. 10. 1948, personalista – OZ Liptovský Hrádok

Ing. Helena Turská

V. ročník Novoťských furmanských dní

Jozef BRUNČÁK

Súťaž furmanov a ich chladnokrvných koní v Novoti má už za sebou V. ročník. Ak pripočítame aj nultý ročník, tak je to už šesť úspešných podujatí. LESY SR š.p. OZ Námestovo sa podieľajú na organizovaní tejto akcie od jej vzniku. Zaujímavosťou tejto súťaže a stúpajúci počet návštevníkov zo Slovenska aj Poľska jej dávajú nádych nevšednosti a robia z nej atrakciu nielen pre milovníkov koní. Medzi tohoročnými divákmi boli hojne zastúpení aj neďalekí Liptáci, Kysučania a Poliaci z príľahlých pohraničných obcí. Je pozoruhodné, v akom hojnom počte medzi divákmi býva zastúpené nežné pohlavie. Darmo sa nehovorí: 50 % krásy sveta je v ženách a druhých 50% je v koňoch. Korunou medzi návštevníkmi tohto ročníka boli prezidenti Slovenskej republiky a Poľska, pán Gašparovič a pán Kaczynski. Nechýbala naša poľnohospodárska špička - pán europoslanec Baco, pán minister Becík, predseda SPPK pán Mišánik, vedúci služobného úradu pán Pavelka a poslanci NR SR pani Mazúrová, pán Cabaj a pán Šaško. Nechýbal ani rodák zo Zákamenného, pán Čič, vedúci kancelárie prezidenta republiky. Pri tejto vzácnej návšteve prihraničnej Novote nemohol chýbať šéf ŽSK, pán Blanár. Všetkých privítal a počas krátkeho pobytu sprevádzal starosta obce Novoť, pán Poleta.

Celkom 33 chladnokrvných koní, (18 žrebčov, 13 valachov, 2 kobyly) nastúpilo do 3 súťažných disciplín - rýchlosť a zručnosť, silová súťaž a súťaž krásy. Osobitnou súťažou bola silová súťaž o cenu MP. Potiahnuť viac ako 2 m³ jedľový výrez na najdlhšiu vzdialenosť sa pokúsili iba 7 súťažiaci. Zvíťazil kaštan Vendelína Tisoňa zo Zákamenného. Medzinárodné zastúpenie súťažných koní - 6 koní z Poľska, 25 z Oravy, 2 z Čadce... Medzi súťažiacimi bol opäť pán Murčo z Čadce v úctyhodnom veku 81 rokov, bol najstarším účastníkom súťaže.

LESY SR š.p. OZ Námestovo mali vo všetkých disciplínach hojné zastúpenie na veľmi dôležitých postoch - v rozhodcovských komisiách. Zároveň sme sa prezentovali perfektnou organizátorskou prácou a pre deti pritažlivou lesnou pedagogikou. Veď sme boli v tomto roku generálnym sponzorom akcie.

Množstvo stánkov s postrojmi a rôznymi furmanskými potrebami, občerstvením všetkého možného sortimentu, doplnili vystavovatelia lesnej techniky - Zetor, pásový vyťahovač kmeňov, tzv. železný kôň a ďalšie boli dostatočným pútačom pre viac ako tritisíc divákov. Vydarená akcia pútala zvýšený záujem médií, navyše na stránke www.novot.sk je komplexný balík výsledkov a fotogaléria zo súťaže. Keďže sme organizátormi akcie a máme vlastný chov, mali by sme sa prezentovať v budúcich rokoch aj ako úspešný chovateľ chladnokrvníka z Muráňa. Pán minister sa o ne zaujímal a upozornil organizátorov, aby na Muránskeho Norika nezabúdali a v súťaži ho prezentovali. Tento kôň si takú pozornosť zaslúži.

Ing. Jozef Brunčák, OZ Námestovo

Dvaja prezidenti

